

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

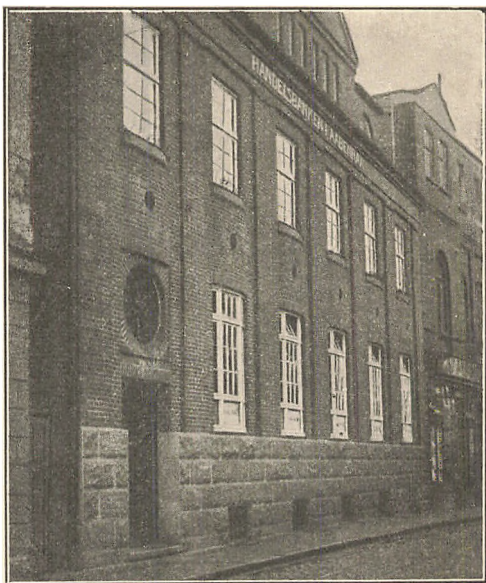
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1924

Udgivet af Sprogforeningen

Handelsbanken

Aabenraa

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank.

— Stiftet 1873. —

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag 9—1.

Telefoner 401 — 402 — 403

med Omstilling til samtlige Afdelinger.

Afdelinger i

Bolderslev, Bovrup, Felsted, Hjørdkær og Hellevad.

Aktiekapital og Reserver ialt 79 Mill. Kr.

tjener til Sikkerhed for Indskud.

— Alle Bankforretninger udføres. —

Sprogforeningens
A l m a r a k

for

• • 1924 • •

—
31. Aargang.
—

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen og S. Rud.

—
Habenraa.
Trykt i „Hjemdal“s Trykkeri.

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1924.

Siden Indførelsen af den Julianste Kalender	1969
" " " " Gregorianste "	342
" " " " forbedrede "	213
" Bogtrykkerkunstens Opfindelse	484
" Amerikas Opdagelse	432
" Reformationens Begyndelse	407
" den oldenburgste Stammes Tronbestigelse	476
" den lyksborgske " "	60
" Kong Christian d. X. " "	12
" Verdenskrigens Udbrud	10

Formørkelser i Aaret 1924.

1) Total Maanesformørkelse den 20. Februar. Den begynder Kl. 3. 18' Eftm. som partiel, den er total fra 4. 20' til 5. 57' Eftm. og ender som partiel Formørkelse Kl. 6. 59' Eftm. Den sidste Halvdel af Formørkelsen er synlig i København.

2) Partiel Solformørkelse den 5. Marts, usynlig i København. Den ses i det sydlige Ishav, den sydligste Del af det Atlantiske Ocean og i det sydlige Afrika.

3) Partiel Solformørkelse den 31. Juli, usynlig i København. Den ses kun i den sydlige Del af det Stille Ocean.

4) Total Maanesformørkelse den 14. August. Den begynder Kl. 7. 31' Eftm. som partiel Formørkelse, den er total fra 8. 31' til 10. 9' Eftm. og ender som partiel Formørkelse Kl. 11. 9' Eftm. Den er synlig i København, med Undtagelse af den allerførste Del.

5) Partiel Solformørkelse den 30. August, usynlig i København. Den ses i Grønland, det nordlige Ishav, den nordligste Del af det Atlantiske Ocean og af Europa samt i den nordøstlige Del af Asien.

Mellem Jul og Paaske er 20 Uger,
og mellem Pinse og Advent er 25 Uger.

Højvandet ved Sønderjyllands Vestkyst.

Højvandet er udregnet paa Grundlag af Flodtabelleerne i det af det tyfte Rigsekonomininisterium udgivne „Nautisches Jahrbuch“ og egne Jagttagelser.

De for hver Dags Formiddag og Eftermiddag anførte Klokketallet angiver Højvandet ved Rømsø Havn og Ballum „Korssted“. For at finde Flodtiden ved Ballum Sluse maa man omtr. lægge 15 Minutter, ved Odde n paa Nordland Rømsø omtrent 10 Minutter og ved Højer Sluse 50 Minutter til.

Lavvandet indtræder $6\frac{3}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Peterfen i Haderslev.

Bestemmelse af Middagslinien.

Paa en vandret plan Flade, som er opstillet saaledes, at den kan beskines af Solen, tegnes flere koncentriske Cirkler. I Centret oprejses en Stift lodret paa Fladen. Naar om Formiddagen mellem Kl. 9 og 11 Stiftens Skygge efterhaanden bliver kortere, mærker man sig paa Cirklerne de Punkter, hvor Skyggens Ende befinder sig. Om Eftermiddagen mellem Kl. 1 og 3 forlænger Skyggen sig, og nu mærker man sig atter Skyggens Ende i Cirklerne. **Middagslinien** er da den rette Linie, som, dragen ud fra Stiftens Fod, halverer de paa Cirklerne affaarne Buer. — Konstruktionen giver det bedste Resultat, naar den udføres i Dagene imellem den 18de og 25de Juni eller imellem den 18de og 25de December.

Hver Gang Stiftens Skygge falder i Middagslinien, er det sand Middag.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder Kl. 12 om Natten; alle Tiberne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Tiberne fra Middag til Midnat til Aften. Klokketallet angiver den mellemeuropæiske Tid.

Tabel,

som viser, hvad Kloffen er, naar det er sand Middag i København.

Jan.	1 12 13'	Marts	30 12 14'	Aug.	18 12 13'	Nov.	8 11 54'
"	3 12 14'	April	2 12 13'	"	23 12 12'	"	16 11 55'
"	5 12 15'	"	6 12 12'	"	26 12 11'	"	21 11 56'
"	7 12 16'	"	9 12 11'	"	30 12 10'	"	25 11 57'
"	9 12 17'	"	13 12 10'	Sept.	2 12 9'	"	28 11 58'
"	12 12 18'	"	17 12 9'	"	5 12 8'	Dec.	1 11 59'
"	14 12 19'	"	21 12 8'	"	8 12 7'	"	3 12 0'
"	17 12 20'	"	26 12 7'	"	11 12 6'	"	6 12 1'
"	20 12 21'	Maj	4 12 6'	"	14 12 5'	"	8 12 2'
"	24 12 22'	"	26 12 7'	"	17 12 4'	"	10 12 3'
"	28 12 23'	Juni	3 12 8'	"	19 12 3'	"	13 12 4'
Febr.	3 12 24'	"	8 12 9'	"	22 12 2'	"	15 12 5'
"	22 12 23'	"	13 12 10'	"	25 12 1'	"	17 12 6'
"	29 12 22'	"	18 12 11'	"	28 12 0'	"	19 12 7'
Marts	5 12 21'	"	23 12 12'	Okt.	1 11 59'	"	21 12 8'
"	9 12 20'	"	28 12 13'	"	4 11 58'	"	23 12 9'
"	13 12 19'	Juli	3 12 14'	"	8 11 57'	"	25 12 10'
"	17 12 18'	"	8 12 15'	"	12 11 56'	"	27 12 11'
"	20 12 17'	"	16 12 16'	"	16 11 55'	"	29 12 12'
"	23 12 16'	Aug.	6 12 15'	"	21 11 54'	"	31 12 13'
"	27 12 15'	"	13 12 14'	"	29 11 53'	"	

Sand Middag

er det Tidspunkt af Dagen, da Solen ses lige mod Syd og Sol-
fivden viser 12. Dette Tidspunkt afviger kun ubetydeligt fra det
Tidspunkt, da Solen staar højt paa Himlen, og ligger meget nær
midt imellem Tidspunkterne for Solens Op- og Nedgang. Oven-
staaende Tabel angiver, hvad et Ur paa de forskjellige Dage af
Aaret bør vise, naar det er sand Middag i København. For andre
Steder af Landet maa der lægges 4' til eller trækkes 4' fra Tal-
lene i denne Tabel for hver Lengdegrad, Stedet ligger henholdsvis
vestligere eller østligere end København, hvorimod Stedets Bredde
her ikke kommer i Betragtning.

1. Uge. **Kristi Omkærelse.** Luf. 2, 21. 2. Række: Matth. 6, 5—13.

		D. F.		Fm.	Em.	
Ti.	1 Nhtaar	1	44	Sol. op 8.42' n. 3.45' Tusmørket varer 52' Solen nærmest Jorden C nærmest Jorden	8,35	9,19
D.	2 Abel	3	6		9,48	10,32
T.	3 Enoch	4	28		11,03	11,45
F.	4 Methusalem	5	49			12,16
L.	5 Simeon	7	1		12,49	1,20

2. Uge. **Da Herodes var død.** Matth. 2, 19 til Enden.

		M. E.				
E.	6 S. 3 Konger	M. E.	⊙	n. M. 1.48 Eftm.	1,50	2,18
M.	7 Knud Hertug	5	27		2,40	3,10
Ti.	8 Erhardt	6	42		3,27	3,59
D.	9 Julianus	7	58	Sol op 8.38' ned 3.55' Tusmørket varer 51'	4,12	4,43
T.	10 Paul Eremit	9	12		4,54	5,27
F.	11 Hyginus	10	24		5,36	6,07
L.	12 Reinhold	11	34		6,16	6,49

3. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel.** Luf. 2, 42 til Enden.

		M. F.				
E.	13 1. S. e. h. 3 Kong.	M. F.		Marie. Titarius	6,56	7,27
M.	14 Felix	12	4	⊙ i. Sv. 11.45' Eftm.	7,38	8,12
Ti.	15 Maurus	1	48	Sol op 8.32, ned 4. 6 Tusmørket varer 50'	8,30	9,04
D.	16 Marcellus	2	54		9,29	10,05
T.	17 Antonius	3	57	C sjerneft Jorden	10,36	11,12
F.	18 Bilh. Marie	4	59	Prisca	11,45	—
L.	19 Pontianus	5	57		12,17	12,47

4. Uge. **Brylluppet i Kana.** Johs. 2, 1—11. 2. Række: Luf. 19, 1-10

		D. E.				
E.	20 2. S. e. h. 3 Kong.	6	50	Jab. og Sebast.	1,11	1,38
M.	21 Agnes	7	36		1,56	2,25
Ti.	22 Vincentius	D. E.	⊙	i. M. 1.57' Form.	2,38	3,06
D.	23 Emerentius	6	23	Sol op 8.23, ned 4.20 Tusmørket varer 48'	3,16	3,45
T.	24 Timotheus	7	37		3,54	4,21
F.	25 Pauli Dmb.	8	54		4,30	5,00
L.	26 Polycarpus	10	12		5,09	5,42

5. Uge. **Jesus gik ned ad Bjerget.** Matth. 8, 1—13. 2. Række.

		D. F.				
E.	27 3. S. e. h. 3 Kong.	11	31	Thrysoftomus	5,50	6,24
M.	28 Fred. 6 Fødj.	D. F.		Carolus Magnus	6,35	7,07
Ti.	29 Chr. 7. Fødj.	12	51	Valerius ⊙ i. Sv. 6.53 Form. Adefgunde.	7,20	7,53
D.	30 Lovise	2	11		Sol op 8.12' ned 4.35' Tusmørket varer 47'	8,12
T.	31 Vigilius	3	29	C nærmest Jorden	9,15	9,55

Februar 1924. D. C. N. **Blidemaaned. 29 Dage.** Se Anm. 3. & **Sjuaarbe.**

		D. F.		Fm.	Em.
F.	1 Brigida.	4	43	10,34	11,16
L.	2 Ryndelmisse	5	49	11,57	—

6. Uge. **Jesus traabte i Skibet.** Matth. 8, 23-27.
2. Række, Matth. 14, 22-33.

S.	3 4. S. e. h. 3 Sjong.	6	44	Blasius	12,32	1,06
M.	4 Veronica	7	28	M. E. } ☉ n. M. 2,38' Ejrm. Merkur stæjt østlig Sjong. Sol op 7.59, ned 4.50, Lusmørket varer 46'	1,30	2,06
Ti.	5 Agathe	9.	2.		2,24	2,58
D.	6 Dorothea	6	48	C } fjernejt Jorden	3,13	3,46
L.	7 Richard	8	2		3,56	4,28
F.	8 Corinthia	9	14		4,35	5,05
L.	9 Apollonia	10	24	Neptun i Dyp. m. Solen	5,12	5,43

7. Uge. **Klinton iblandt Sveden.** Matth. 13, 24-30.
2. Række, Matth. 13, 44-52.

S.	10 5. S. e. h. 3 Sjong.	11	31	Scholastika	5,50	6,17
M.	11 Euphrosyne	M.	F.	D i. Sv. 9. 9' Ejrm. Sol op 7.44, ned 5.05 Lusmørket varer 44'	6,23	6,49
Ti.	12 Eulalia	12	38		7,01	7,27
D.	13 Benignus	1	43	C } fjernejt Jorden	7,46	8,09
L.	14 Valentinus	2	46		8,31	9,01
F.	15 Faustinus	3	45		9,35	10,10
L.	16 Juliane	4	40		10,47	11,22

8. Uge. **Arbejderne i Bingsaarden.** Matth. 20, 1-16. 2. Række:
Matth. 25, 14-30.

S.	17 Sæptugefjnia	5	28	Kindanus	—	12,03
M.	18 Jul. Sophie.	6	11	Concordia	12,28	1,06
Ti.	19 Ammon	6	46	Sol op 7.28, ned 5.20, Lusmørket varer 43'	1,24	1,59
D.	20 Eucharis	7	17		2,13	2,44
L.	21 Samuel	D.	E.	☉ f. M. 5.07 Ejrm. Maanesformørkelse	2,51	3,24
F.	22 Peders Stol.	7	57		3,33	4,07
L.	23 Barias	9	17		4,15	4,47

9. Uge. **De fire Slags Sæbejorb.** Luk. 8, 4-15.
2. Række: Mark. 4. 26-32.

S.	24 Særgesfjnia	10	39	Stubbag	4,55	5,25
M.	25 Matthias	12	0	C nærmest Jorden	5,35	6,06
Ti.	26 Victorinus	D.	F.	Sol op 7.11 ned 5.36 Lusmørket varer 42'	6,18	6,47
D.	27 Snger	1	19		7, 4	7,30
L.	28 Veander	2	33	☉ i. Sv. 2.15' Ejrm.	7,50	8,17
F.	29 Ellegaard	3	40		8,50	9,31

Marts 1924.		D. F. N.	Lordmaaned.	31 Dage.	Se Anm. 8 & Højvande
D.	F.	D.	F.	Fm.	Em.
1	Albinus	4	37	10,16	10,56
10. Uge. Kristi Daab. Matth. 3, 13 til Enden.					
2. Række: Luf. 18, 31 til Enden.					
E.	2 Fattelaavn	5	24	Quinquagesima. Esto mihi.	11,44 —
M.	3 Kunigunde	6	2	Simplicius	12,16 12,59
Ti.	4 Hvide Tirsb.	6	32	Adrianus	1,19 1,57
				Theophilus	
D.	5 1ste Onsdag	M.	E.	Sol op 6.54' n. 5.50'	2,13 2,48
T.	6 Gotsfred	6	54	Tusmørket varer 42'	2,56 3,25
F.	7 Perpetua	8	5	☉ n. M. 4.58' Estm.	3,35 4,06
L.	8 Beata	9	14		4,14 4,42
11. Uge. Jesus fristes af Djævelen. Matth. 4, 1—11. 2. Række,					
Luf. 22, 24—32.					
E.	9 1. E. i Fasten	10	22	Quadragesima. Inocentius	4,48 5,12
M.	10 Edel	11	28	40 Riddere	5,19 5,41
Ti.	11 Krpr. Frederik	M.	F.	Thala	5,51 6,10
				C i nærmest Jorden	
				Gregorius	
D.	12 Tamperdag	12	32	Sol op 6.36' n. 6.5	6,26 6,45
				Tusmørket varer 42'	
T.	13 Macedonius	1	33	☽ i. Kv. 5.50' Estm.	7,04 7,24
F.	14 Euthyrius	2	29		7,48 8,10
L.	15 Zacharias	3	20		8,44 9,14
12. Uge. Den kanonæiske Kvinde. Matth. 15, 21—28. 2. Række					
Mark. 9, 7—29.					
E.	16 2. E. i Fasten	4	5	Reminiscere. Gudmund	9,59 10,29
M.	17 Gertrud	4	43		11,18 11,46
Ti.	18 Alexander	5	15		— 12,31
D.	19 Joseph	5	44	Sol op 6.18' n. 6.19	12,51 1,28
				Tusmørket varer 42'	
T.	20 Gordius	6	9	Nævnøgn	1,41 2,18
F.	21 Benedictus	D.	E.	☉ i. M. 5.30' Form.	2,30 3, 2
L.	22 Paulus	8	18		3,11 3,42
13. Uge. Jesus bren en Djævel ud, Luf. 11. 14—28. 2. Række,					
Joh. 8, 42—51.					
E.	23 3. E. i Fasten	9	42	Oculi. Fidelis	3,52 4,23
M.	24 Ulrica	11	5	C nærmest Jorden	4,34 5, 2
Ti.	25 Mariae Vebud.	D.	F.		5,17 5,43
D.	26 Gabriel	12	24	Sol op 5.59' n. 6.33'	6, 1 6,25
				Tusmørket varer 42'	
T.	27 Rastor	1	34	☽ i. Kv. 9.24' Estm.	6,46 7, 8
F.	28 Eustadius	2	35		7,34 8, 2
L.	29 Jonas	3	24		8,39 9,18
14. Uge. Jesus bospiser 5,000 Mand, Joh. 6, 1—15. 2. Række.					
Joh. 6, 35—51.					
E.	30 Midsafte	4	4	Lactare. Divinus	10, 7 10,40
M.	31 Fred. 5 Fodl.	4	36	Valbina	11,31 —

April 1924.

D.C.M.

Faaremaaned. 30 Dage.

Se Anm. 3.6
Sjivande.

		D. F.		Tim.	Cent.
Xi.	1 Hugo	5	2	Sol op 5.41, ned 6.47 Lusmørket varer 43'	12, 2 12,44
D.	2 Theodosius	5	24		1,00 1,39
Xi.	3 Nicetas	5	45		1,51 2,27
F.	4 Ambrosius	9.	6.	☉ n. M. 8.17' Form.	2,35 3, 3
L.	5 Irene	8	9		3,12 3,39

15. Uge. **Gabriel Engel udsendes**, Luf. 1, 26—38. 2. Række.
Luf. 1, 46. -56.

G.	6'5. S. i Fasten	9	16	Judica. Sigtus	3,47 4,10
M.	7 Egesippus	10	21		4,19 4,39
Xi.	8 Chr. 9 Føds.	11	23	Jannus ☾ fjernest Jorden	4,49 5, 7
D.	9 Procopius	9.	8.	Sol op 5.23, ned 7.1	5,21 5,37
L.	10 Ezechiel	12	22	Lusmørket varer 44'	5,54 6,10
F.	11 Leo.	1	14		6,32 6,46
L.	12 Julius	2	0	☽ i. Sv. 12,12 Ejlm.	7,14 7,31

16. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem**, Matth. 21, 1—9. 2. Række,
Mark. 14, 3—9.

G.	13 Palmesøndag	2	40	Justinus	8, 7 8,30
M.	14 Tiburtius	3	14		9,17 9,47
Xi.	15 Chr. 5 Føds.	3	43	Olympia	10,38 11, 6
D.	16 Mariane	4	9	Sol op 5.5' ned 7.15 Lusmørket varer 45'	11,56 —
L.	17 Startorædag	4	33	Unicetus ☿ Merkur stærst østlig Elong.	12,16 12,56
F.	18 Langfredag	4	56	Eleutherius.	1,11 1,46
L.	19 Daniel	5	20	☼ f. M. 3,11 Estern. ☽ Saturn i Opp. m. Solen.	1,57 2,29

17. Uge. **Kristi Opstandelse**. Mark. 16, 1—7.
2. Række: Matth. 28, 1—8.

G.	20 Paaskebad	D. E.		Sulpicius ☾ nærmest Jorden	2,42 3,15
M.	21 2. Paaskebad	10	4	Florentius.	3,28 3,56
Xi.	22 Cajus	11	22	Venus stærst østlig Elong.	4,14 4,37
D.	23 Georgius	D. F.		Sol op 4.40, ned 7.29 Lusmørket varer 47'	4,56 5,21
L.	24 Fjhttedag	12	29	Albertus	5,45 6, 7
F.	25 Mark. Evang.	1	24		6,32 6,51
L.	26 Cletus	2	7	☽ i. Sv. 5.28' Form.	7,22 7,45

18. Uge. **Jesus kom ind ad lukte Døre**. Johs. 20, 19 til Enden.
2. Række: Johs. 21, 15—19.

G.	27 1. S. e. Paaste	2	41	Obasimodo. Charlotte Amalie Ananias.	8,30 8,59
M.	28 Vitalis	3	8		9,50 10,19
Xi.	29 Peter Martyr	3	3.		11,11 11,36
D.	30 Severus	3	51	Sol op 4.33, ned 7.43 Lusmørket varer 49'	— 12,21

Maj 1924.

D.C.N

Majmaaned.

31 Dage

Se Num. 3. S.
Sjovande

		D.	F.		Fm.	Cm.	
L.	1	Phif. og Jakob	4	11	Boldermisje	12,38	1,15
F.	2	Arhanajus	4	30		1,26	1,59
L.	3	Korsmisje	4	50	☉ u. M. 12, 0 Efterm.	2, 8	2,34

19. Uge. **Jesus er en god Hyrde.** Joh. 10, 11–16. 2. Række,
Joh. 10, 22–30.

S.	4	2. S. e. Vaasse	M.	E.	Misericordia Domini. Florian	2,45	3,10
M.	5	Gothard	9	15	De lyse Rætter begynder.	3,22	3,40
Ti.	6	Joh. a. Port.	10	15	C fjærnest Jorden	3,56	4,12
D.	7	Alavia	11	10	Sol op 4.17, ned 7.56 Tusmørket varer 52'	4,24	4,38
L.	8	Stanislaus	11	59	Merkurpassage	4,57	5,10
F.	9	Caspar	M.	F.		5,29	5,38
L.	10	Gordianus	12	41		6, 7	6,18

20. Uge. **Kristi Vortgang til Faderen.** Joh. 16, 16–22.
2. Række, Joh. 14, 1–11.

S.	11	3. S. e. Vaasse	1	16	Jubilate. Mamertus	6,48	7, 1
M.	12	Pancratius	1	46	D i Kv. 3,14 Form.	7,38	7,55
Ti.	13	Jugennus	2	12	Sol op 4.3, ned 8. 9	8,40	9, 5
D.	14	Kristian	2	36	Tusmørket varer 55'	9,57	10,25
L.	15	Sophie	2	58		11,14	11,39
F.	16	Bedsdag	3	20	Sara	—	12,22
L.	17	Bruno	3	44		12,40	1,14

21. Uge. **Den Helligaands Sendelse,** Joh. 16, 5–15.
2. Række, Joh. 8, 28–36.

S.	18	1. S. e. Vaasse	4	12	Cantate. Crif ☉ i. M. 10.53 Efterm.	1,30	2, 3
M.	19	Potentiana	D.	E.	C nærmest Jorden	2,21	2,52
Ti.	20	Angelica	10	12	Sol op 3.52, ned 8.22	3,12	3,35
D.	21	Helene	11	16	Tusmørket varer 59'	3,57	4,19
L.	22	Cajus	D.	F.		4,42	5,04
F.	23	Dejiderius	12	6		5,32	5,50
L.	24	Esther	12	44		6,22	6,37

22. Uge. **Beder i Jesu Navn,** Joh. 16, 23–28. 2. Række,
Joh. 17, 1–11.

S.	25	5. S. e. Vaasse	1	14	Rogate. Urbanus	7,12	7,28
M.	26	Beda	1	39	☉ i. Kv. 3,16 Efterm.	8,10	8,30
Ti.	27	Lucian	2	0	Venus lyser stærkest	9,19	9,46
D.	28	Wilhelm	2	19	Sol op 3.42, ned 8.33 Tusmørket varer 62'	10,34	10,57
L.	29	Kr. Simmelf.	2	37	Maximinus	11,43	—
F.	30	Wigand	2	56		12, 3	12,40
L.	31	Petronella	3	17		12,56	1,25

Juni 1924.

D.CM

Stør sommer. 30 Dage.

Se Anm. 3. S.
Sjvande

23. Uge. **Naar Trøstere kommer.** Joh. 15, 26 til Enden
og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.

		D. F.		Jm.	Em.
G.	1	G. S. e. Vaasse	3 40	Craudi. Nikomedes	1,42 2, 6
M.	2	Marcellinus	M. C.	☉ n. M. 3.34' Eftm. C fjernest Jorden.	2,23 2,42
Ti.	3	Fred. 8. Føds.	9 7	Erasmus Mercuri stærkt vestlig Elong.	2,58 3,16
D.	4	Dptatus	9 58	Sol op 3.34' ned 8.42' Tusmørket varer 66'	3,33 3,47
T.	5	Grundlovsdag	10 42	Bonifacius	4, 7 4,17
F.	6	Norbertus	11 20	Jupiter i Dyp. med Solen	4,40 4,48
L.	7	Jeremias	11 51		5,13 5,19

24. Uge. **Hvo mig elsker,** Joh. 14, 23 til Enden. 2. Række,
Joh. 14, 15—21.

		M. F.			
G.	8	Vinsedag	9. F.	Mebarudus	5,46 5,56
M.	9	2. Vinsedag	12 18	Primus	6,30 6,40
Ti.	10	Dunphrius	12 41	☽ i. Kv. 2,37 Eftern. Barnab. Apost.	7,15 7,29
D.	11	Tamperdag	1 3	Sol op 3.29' ned 8.49' Tusmørket varer 68'	8,10 8,30
T.	12	Vasilius	1 24		9,19 9,56
F.	13	Cyrillus	1 46		10,32 11,00
L.	14	Rufinus	2 11		11,45 —

25. Uge. **Kristus og Nikodemus.** Joh. 3, 1—15. 2. Række,
Matth. 28, 18 til Enden.

		D. F.			
G.	15	Trintatiid	2 40	Vaidemarsdag. Vitus	12, 8 12,43
M.	16	Thcho	3 16	C nærmest Jorden.	1, 7 1,39
Ti.	17	Botolphus	D. C.	☉ i. M. 5.41 Form.	2, 5 2,31
D.	18	Leontius	9 56	Sol op 3.28, ned 8.54 Tusmørket varer 70'	2,55 3,19
T.	19	Gervasius	10 41		3,46 4, 6
F.	20	Sylbertus	11 16		4 34 4,50
L.	21	Albanus	11 44	Solhverv, længste Dag.	5,22 5,36

26. Uge. **Den rige Mand.** Luf. 16, 19 til Enden.

		D. F.			
G.	22	1. S. e. Trinitat.	D. F.	10,000 Mart.	6,10 6,21
M.	23	Paulinus	12 7		6,56 7, 8
Ti.	24	St. Hansdag	12 26	☽ i. Kv. 3.16' Form.	7,44 7,57
D.	25	Prosper	12 45	Sol op 3.29, ned 8.55 Tusmørket varer 70'	8,37 8,56
T.	26	Belagius	1 4		9,40 10, 4
F.	27	7 Sovere	1 24		10,47 11,14
L.	28	Carol. Amalie	1 46	Eleonora	11,49 —

27. Uge. **Den store Naovere.** Luf. 14, 16—24.

		D. F.			
G.	29	2. S. e. Trinit.	2 12	Betr. Paulus	12,16 12,45
M.	30	Lucina	2 42	C fjernest Jorden.	1, 9 1,34

Juli 1924.

D. C. N.

Ormemaaned. 31 Dage

Se Anm. 3. S.
Sjlvande

		D. F.		Fm.	Em.	
Ti.	1 Theobaldus	3	19	Sol op 3.34' ned 8.53' Tusmørket varer 68' ☉ n. N. 6.35' Eftm. Solen fjærnest Jorden.	1,57	2,16
D.	2 Mariæ Besøg.	N.	E.		2,37	2,50
T.	3 Cornelius	9	22		3,14	3,26
F.	4 Utricus	9	56		3,51	3,57
L.	5 Anshelmus	10	24		4,24	4,30

28. Uge. **Det fortabte Faar.** Luf. 15, 1—10.

2. Række: Luf. 15, 11 til Enden.

S.	6 S. S. e. Trinit.	10	48	Dion	4,57	5, 4
M.	7 LouijæAugusta	11	10	Willebalbus	5,35	5,43
Ti.	8 Kjeld	11	31	Sol op 3.41, ned 8.48' Tusmørket varer 66' ☽ i. Nv. 10,46 Eftm.	6,16	6,27
D.	9 Softrata	11	52		7, 1	7,12
T.	10 Vilh. Caroline	N.	F.	Knud Ronge	7,46	8, 1
F.	11 Josba	12	14		8,41	9, 3
L.	12 Henrik	12	40		9,48	10,18

29. Uge. **Værer barmhjertige!** Luf. 6, 36—42.

2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.

S.	13 A. S. e. Trin.	1	11	Margarethe	11, 1	11,37
M.	14 Bonaventura	1	51	C nærmest Jorden.	—	12,15
Ti.	15 Apostl. Døling	2	42	Sol op 3.50' ned 8.40' Tusmørket varer 62' ☉ i. N. 12,49 Eftm.	12,47	1,18
D.	16 Susanne	D.	E.		1,50	2,15
T.	17 Alexius	9	12		2,45	3, 4
F.	18 Arnolphus	9	44		3,37	3,51
L.	19 Justa	10	10		4,24	4,35

30. Uge. **Jesús lærer af Skibet.** Luf. 5, 1—11.

2. Række: Matth. 16, 13—26.

S.	20 S. S. e. Trinitat.	10	31	Elias	5, 9	5,20
M.	21 Evenus	10	51		5,53	6, 2
Ti.	22 Maria Magb.	11	10	Sol op 4.01' ned 8.30' Tusmørket varer 59' ☽ i. Nv. 5.36' Eftm.	6,34	6,40
D.	23 Apollinaris	11	30		7,12	7,25
T.	24 Christina	11	51	Hundebagene begynder.	7,55	8, 3
F.	25 Jacobus	D.	F.		8,42	9, 7
L.	26 Anna	12	16		9,43	10,14

31. Uge. **Farisæernes Retfærdighed.** Matth. 5, 20—26.

2. Række: Matth. 19, 16—26.

S.	27 S. S. e. Trinitat.	12	44	Martha	10,50	11,25
M.	28 Aurelius	1	18	C fjærnest Jorden	11,58	-
Ti.	29 Oluf	2	0	Sol op 4.13' ned 8.18' Tusmørket varer 55' ☉ n. N. 8.42' Eftm.	12,31	12,56
D.	30 Abdon	2	50		1,26	1,43
T.	31 Germanus	3	48		2,13	2,25

August 1924.		D.C.N.	Høstmaaned.	31 Dage	Se Anm. nr. 6 Hjælpe	
		N. E.			Fr.	Em.
F.	1	Peters Fængs.	8	28	2,54	3, 3
L.	2	Hannibal	8	54	3,33	3,38
32. Uge. Jesús bespiser 4000 Mand. Mat. 8, 1—9.						
2. Række: Matth. 10, 24—31.						
G.	3	S. e. Trinitat.	9	17	Nikodemus	4, 8 4,14
M.	4	Dominicus	9	38		4,44 4,50
Ti.	5	Sabalbus	9	58		5,21 5,27
D.	6	Kristi Forklar.	10	20	Sol op 4.26' ned 8.04' Lusmørket varer 52'	5,58 6, 8
L.	7	Donatus	10	44	De lyse Nætter ender Venus' lyser stærkest	6,40 6,51
F.	8	Ruth	11	13	☽ i. Kv. 4.41 Form.	7,22 7,41
L.	9	Romanus	11	47		8,10 8,37
33. Uge. De fattige Profeter. Matth. 7, 15—21.						
2. Række: Matth. 7, 22 til Enden.						
G.	10	S. e. Trinit.	N. F.	Laurentius		9,13 9,52
M.	11	Herman	12	32	☾ nærmest Jorden.	10,34 11,16
Ti.	12	Clara	1	28		11,54 —
D.	13	Hippolytus	2	35	Sol op 4.39' ned 7.49' Lusmørket varer 49'	12,34 1, 2
L.	14	Eusebius	3	50	☽ i. M. 9.19' Gtjm. Maaneformørkelse	1,39 2, 1
F.	15	Maria Himf.	D. E.	Merkur størst østlig Elong		2,36 2,49
L.	16	Rochus	8	34		3,24 3,34
34. Uge. Den utro Husfoged. Luk. 16, 1—9.						
2. Række: Luk. 12, 32—48.						
G.	17	S. e. Trinitat.	8	55	Anastatus	4, 9 4,19
M.	18	Agapetus	9	14		4,51 4,58
Ti.	19	Sebalbus	9	34		5,28 5,33
D.	20	Bernhard	9	55	Sol op 4.53' ned 7.32' Lusmørket varer 47'	6, 2 6,12
L.	21	Salomon	10	18		6,38 6,48
F.	22	Symphorian	10	44	☽ i. Kv. 10.10' Form. ☾ fjernest Jorden	7,12 7,30
L.	23	Bachus	11	16	Hundedagene ender. Mars i Opp. m. Solen	7,54 8,17
35. Uge. Jesús græber over Jerusalem. Luk. 19, 41 til Enden.						
2. Række: Matth 11, 16—24.						
G.	24	10. S. e. Trinit.	11	55	Sophie Fred. Bartolomæus	8,47 9,22
M.	25	Ludvig	D. F.			9,55 10,34
Ti.	26	Freneus	12	42		11, 8 11,51
D.	27	Gebhardus	1	36	Sol op 5.6' ned 7.15' Lusmørket varer 45'	— 12,15
L.	28	Lovise	2	38	Augustinus	12,54 1,11
F.	29	Johs. Galsh.	3	47		1,46 1,58
L.	30	Benjamin	N. E.	☽ n. M. 9.37' Form.		2,31 2,38
36. Uge. Fartsværen og Tolderen. Luk. 18, 9—14.						
2. Række: Luk. 7, 36 til Enden.						
G.	31	11. S. e. Trinit.	7	43	Bertha	3, 9 3,16

Septbr. 1924.

D. C. N.

Fiftemaaned.

30 Dage

Se Anm. 3. S.
Sjunde

		N. C.		Fm.	Em.
M.	1	Egidius	8 4		3,46 3,52
Ti.	2	Elia	8 26	Sol op 5.19' ned 6.57'	4,24 4,32
D.	3	Seraphia	8 49		Tusmørket varer 44'
L.	4	Juliane Maria	9 16	Theobosia.	5,39 5,51
F.	5	Regina.	9 48		6,20 6,37
L.	6	Magnus	10 29	☽ i. Kv. 9.46' Form.	7, 2 7,21

37. Uge. Den Døve og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.

2. Række Matth. 12, 31—42.

G.	7	12. S. e. Trinit.	11 19	Louise Robert	7,49 8,17
M.	8	Maria Fødsel	N. S.	C nærmest Jorden.	8,54 9,36
Ti.	9	Gorgonius	12 21	Sol op 5.33' ned 6.39'	10,17 11, 6
D.	10	Burhard	1 31	Tusmørket varer 43'	11,41 —
L.	11	Hilbert	2 47	Venus størst vestlig Elong.	12, 7 12,48
F.	12	Guido.	4 7	Uranus i Opp. m. Solen	1,26 1,43
L.	13	Cyprianus	D. C.	☽ f. M. 8. 0' Form.	2,22 2,34

38. Uge. Samaritaneren og Leviten. Luf. 10, 23—37.

2. Række: Matth. 20, 20—28.

G.	14	13. S. e. Trinit.	7 17	† Dphøjse	3, 9 3,17
M.	15	Estib	7 37		3,47 3,54
Ti.	16	Euphemia	7 57	Lambertus	4,23 4,30
D.	17	Lamperdag	8 19	Sol op 5.46' ned 6.21	4,57 5, 5
				Tusmørket varer 42'	
L.	18	Thv. 8. Føds.	8 45	Titus	5,28 5,38
F.	19	Constantia	9 14		5,57 6,12
L.	20	Tobias	9 50	C fjernest Jorden.	6,31 6,51

39. Uge. De 10 Spedalske. Luf. 17, 11—19.

2. Række: Johs. 5, 1—15.

G.	21	14. S. e. Trinit.	10 33	Matthæus	7,11 7,35
M.	22	Mauritius	11 24	☽ i. Kv. 4.35' Form.	7,58 8,33
Ti.	23	Vinuz	D. S	Fævnøgn.	9, 3 9,49
D.	24	Tecla	12 22	Sol op 6. 0' ned 6. 2'	10,19 11, 8
L.	25	Eleophas	1 28	Tusmørket varer 42'	11,36 —
F.	26	Chr. 10. Føds.	2 38	Nobolp	12,19 12,37
L.	27	Coasmus	3 53	Merkur størst vestlig Elong	1,15 1,28

40. Uge. Ingen kan tjene to Herter. Matth. 6, 24 til Enden.

2. Række: Luf. 10, 38 til Enden.

G.	28	15. S. e. Trinit.	5 11	Venceslaus	2, 2 2,11
M.	29	St. Michael	N. C.	☽ n. M. 9.16' Estm.	2,42 2,52
Ti.	30	Hieronimus	6 52		3,23 3,32

Oktober 1924. D.C.M. Sædemaaned. 31 Dage Se Anm. 3. S. Sjunde

		N. G.		Fm.	Em.	
D.	1	Remigius	7 18	Sol op 6.14, ned 5.44' Tusmørket varer 42'	4, 1	4,12
T.	2	Ditlev	7 48		C nærmest Jorden.	4,39
F.	3	Mette	8 27			5,16
L.	4	Franciscus	9 14		5,57	6,19

41. Uge. Entens Søn af Nain. Luk. 7, 11—17.

2. Række: Johs. 11, 19—45.

S.	5	16. S. e. Trinit.	10 12	Placidus D i. Kv. 3.30' Efterm.	6,41	7, 6
M.	6	Fred. 7. Føds.	11 20		Broderus	7,30
Ti.	7	Amalia	N. F.		8,38	9,31
D.	8	Ingberg	12 33	Sol op 6.28' ned 5.26' Tusmørket varer 42'	10, 7	11, 0
T.	9	Dionysius	1 50			11,31
F.	10	Gerzon	3 6		12,18	12,37
L.	11	Fred. 4. Føds.	4 22		1,16	1,29

42. Uge. Den Vaterfottige. Luk. 14, 1—11.

2. Række: Mark. 2, 14—22.

S.	12	17. S. e. Trinit.	5 36	Pr. Frederik Maximilian E f. M. 9.21' Eftm.	2, 3	2,10
M.	13	Angelus	D. G.			2,41
Ti.	14	Calixtus	6 21		3,22	3,30
D.	15	Hedevig	6 45	Sol op 6.42' ned 5.09' Tusmørket varer 42'	3,55	4, 4
T.	16	Gallus	7 12			4,23
F.	17	Florentinus	7 45		4,52	5, 7
L.	18	Lukas Evang.	8 25	C fjernest Jorden.	5,22	5,40

43. Uge. Hvid Søn er Kristus? Matth. 22, 34 til Enden.

2. Række: Johs. 15, 1—11.

S.	19	18. S. e. Trinit.	9 12	Balthasar	5,55	6,16
M.	20	Felicianus	10 7	E i. Kv. 11.54' Eftm.	6,32	7, 1
Ti.	21	Flyttebag	11 9	11000 Sonfr.	7,18	7,55
D.	22	Corbula	D. F.	Sol op 6.56' ned 4.51' Tusmørket varer 43'	8,18	9, 0
T.	23	Søren	12 17			9,33
F.	24	Proclus	1 29		10,50	11,39
L.	25	Crispinus	2 44		12, 0	—

44. Uge. Den Værkbrudne. Matth. 9, 1—8.

2. Række: Johs. 1, 35 til Enden.

S.	26	19. S. e. Trinit.	4 3	Amandus.	12,39	12,51
M.	27	Pr. Valdemar	5 25	Sem	1,28	1,38
Ti.	28	Caroline	N. G.	Simon og Judas Marie Sophie Frederikke. E n. M. 7.57' Fm.	2,10	2,20
D.	29	Narcisus	5 46		Sol op 7.11' n. 4.36' Tusmørket varer 44'	2,51
T.	30	Louise Charl.	6 22	Abfalon		3,32
F.	31	Entedr. Louise	7 7	C nærmest Jorden Reformationens Beg.	4,13	4,31

Novbr. 1924.

D.C.M.

Slagtemaaned. 30 Dage

**Se Anm. 3. S
Søjranbe**

D.	1	Alle Helgen	M. E.		Tm. Tm.	
			8	3	4,55	5,18

45. Uge. Jesus prædiker om Salighed. Matth. 5, 1—12.

2. Række: Matth. 5, 13—16.

S.	2	20. S. e. Trinit.	9	9	Alle Sjæle	5,39	6, 6
M.	3	Hubertus	10	22	☽ f. Mv. 11.19' Eftm.	6,24	6,54
Ti.	4	Otto	11	38	Sol op 7.26' n. 4.20' Lusmørket varer 45'	7,14	7,57
D.	5	Malachias	M. F.			8,27	9,20
L.	6	Leonhardus	12	54		9,49	10,42
F.	7	Engelbrecht	2	10		11, 9	11,56
L.	8	Claubius	3	23		—	12,13

46. Uge. Den kongelige Mand, Joh. 4. 46—53.

2. Række, Joh. 4, 34—42.

S.	9	21. S. e. Trinit.	4	34	Theodor	12,51	1, 4
M.	10	Luther	5	47		1,37	1,50
Ti.	11	Morten Bispe	D. E.	☽ f. M. 1.31' Eftm.		2,17	2,28
D.	12	Torkild	5	13	Sol op 7.40' ned 4.07' Lusmørket varer 47'	2,52	3, 0
L.	13	Arcadius	5	43		3,25	3,39
F.	14	Frederik	6	20		3,55	4,10
L.	15	Leopold	7	4	☾ fjernest Jorden	4,24	4,43

47. Uge. De 10,000 Pund. Matth. 18. 23 til Enden.

2. Række: Matth. 18, 1—14.

S.	16	22. S. e. Trinit.	7	56	Othenius	4,54	5,17
M.	17	Anianus	8	55		5,26	5,52
Ti.	18	Heshchius	9	59	Sol op 7.54' ned 3.55' Lusmørket varer 48'	6, 3	6,33
D.	19	Elisabeth	11	8		7,39	8,22
L.	20	Wolfgang	D. F.		☽ f. Mv. 6.39' Eftm.	8,46	9,34
F.	21	Marie Dyring	12	20		10, 0	10,51
L.	22	Fred. Ferdin.	1	36	Cecilia		

48. Uge. Skattens Mont, Matth. 22, 15—22.

2. Række, Matf. 12,41 til Enden.

S.	23	23. S. e. Trinit.	2	54	Clemens	11,16	12, 0
M.	24	Chrysogonus	4	16		—	12,19
Ti.	25	Catharina	5	41	Sol op 8.08' ned 3.45' Lusmørket varer 50'	12,54	1, 7
D.	26	Conradus	7	8		☽ n. M. 6.16' Eftm.	1,38
L.	27	Facundus	M. E.		☾ nærmest Jorden	2,27	2,47
F.	28	Soph. Magd.	5	46		3,10	3,37
L.	29	Saturninus	6	51		3,56	4,19

49. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1—9.

2. Række: Luf. 4, 16—30.

S.	30	1. E. i Advent	8	4	Chr. 6. Føds. Andreas	4,38	5, 8
----	----	----------------	---	---	-----------------------	------	------

Decbr. 1924.

D.C.N.

Kristmaanød.

31 Dage

Se Num. 3. S.
Sjøvande

		N. G.		Fm.	Em.
M.	1	Arnold	9 22		5,26 5,58
Ti.	2	Bibiana	10 41	Sol op 8.20' ned 3.38'	6,14 6,48
D.	3	Evend	11 58	Tusmørket varer 51'	7, 4 7,45
				D i. Kv. 10.10' Form.	
T.	4	Charl. Fred.	N. F.	Barbara	8, 3 8,50
F.	5	Sabina	1 12		9,17 10, 6
L.	6	Nicolaus	2 25		10,30 11,17

50. Uge. **Legn i Sol og Maane.** Lut. 21, 25--36.

2. Række: Matth. 25, 1--13.

G.	7	2. S. i Adbent	3 36	Agathon	11,40 —
M.	8	Mariae Uudf.	4 46		12,18 12,36
Ti.	9	Rudolph	5 54	Merkur størst østlig Elong.	1, 6 1,24
D.	10	Judith	7 0	Sol op 8.30, ned 3.35'	1,49 2, 7
				Tusmørket varer 52'	
T.	11	Damasus	D. G.	☉ i. M. 8.03' Fm.	2,26 2,44
F.	12	Epimachus	5 0	☾ fjærnest Jorden.	3, 0 3,19
L.	13	Lucia	5 49		3,34 3,56

51. Uge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2--10.

2. Række: Lut. 1, 67 til Enden.

G.	14	3. S. i Adbent	6 45	Crispus	4, 6 4,28
M.	15	Nikolaius	7 47		4,35 5, 2
Ti.	16	Lazarus	8 54	Albina	5, 9 5,36
D.	17	Tamperdag	10 4	Sol op 8.37' ned 3.34'	5,42 6,14
T.	18	Lovise	11 16	Tusmørket varer 53'	6,24 6,58
F.	19	Nemesius	D. F.	☾ i. Kv. 11.11 Fm.	7, 9 7,47
L.	20	Abraham	12 30		8, 4 8,40

52. Uge. **Johannes' 8 Vidnebyrd.** Johs. 1 19--28.

2. Række: Johs. 3, 25 til Enden.

G.	21	4. S. i Adbent	1 48	Thomas	9, 9 9,57
M.	22	Zepetus	3 9	Solhoero, kortejte Dag.	10,25 11, 8
Ti.	23	Lorlacus	4 33	Adam	11,35 —
D.	24	Dronning Alexandrine	5 58	Sol op 8.41' ned 3.37'	12,13 12,37
				Tusmørket varer 53'	
T.	25	Sulebag	7 19		1, 8 1,35
F.	26	St. Stephan	N. G.	☉ i. M. 4.46' Fm.	2, 4 2,29
L.	27	Johs. Evangel.	5 37	☾ nærmest Jorden	2,54 3,22

53. Uge. **Stimon og Anna.** Lut. 2, 33--40.

2. Række: Lut. 2, 25--32.

G.	28	5. S. i Jul o. N.	6 56	Børnedag	3,41 4,13
M.	29	Noah	8 19		4,29 5, 1
Ti.	30	David	9 39		5,15 5,50
D.	31	Sylvester	10 57	Sol op 8.42' ned 3.44'	6, 3 6,33
				Tusmørket varer 53'	

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26. September 1870, tiltraadte Regeringen 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med Dronning **Alexandrine** Augusta, Hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24. December 1879.

Sønner:

- 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, f. 11. Marts 1899.
- 2) **Knud** Christian Frederik Michael, f. 27. Juli 1900.

Kongens Moder:

Enkedronning **Louise** Josephine Eugenie, Prinsesse af Sverrig og Norge, født 31. Oktober 1851, formælet 28. Juli 1869, Enke efter Kong Frederik VIII. 14. Maj 1912.

Kongens Søskende:

- 1) **Haakon VII.**, Norges Konge (Christian Frederik **Carl** Georg Valdemar Axel), f. 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud** Charlotte Victoria, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. November 1869.
- 2) **Harald** Christian Frederik, f. 8. Oktober 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena** Adelheid Viktoria Marie, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888. — Børn:
 - 1) **Feodora** Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne, født 3. Juli 1910.
 - 2) **Caroline-Mathilde** Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid, født 27. April 1912.
 - 3) **Alexandrine Louise** Caroline-Mathilde Dagmar, født 12. December 1914.
 - 4) **Gorm** Kristian Frederik Hans Harald, f. 24. Februar 1919.
- 3) **Ingeborg** Charlotte Caroline Frederikke Louise, f. 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med Oscar **Carl** Wilhelm, Prins af Sverrig, Hertug af Vestgotland, f. 27. Februar 1861.
- 4) **Thyra** Louise Caroline Amalie Augusta Elisabeth, f. 14. Marts 1887.
- 6) **Dagmar** Louise Elisabeth, f. 23. Maj 1890, gift 23. 11. 22 med Kammerjunker **Jørgen Castenschiold**.

Kongens Faders Søskende:

- 1) **Alexandra** Caroline Marie Charlotte Louise Julie, født 1. December 1844, formælet 10. Marts 1863 med senere **Edvard VII.**, Konge af Storbritanien og Irland, Kejser af Indien, Enke 6. Maj 1910.
- 2) **Maria Feodorowna** (Maria Sophie Frederikke **Dagmar**), født 26. November 1847, formælet 9. November

1866 med senere Kejsers **Alexander III.** af Rusland. Enke 1. November 1894.

- 3) **Thyra** Amalie Caroline Charlotte Anna, født 29. September 1853, formælet 21. December 1878 med **Ernst August** Vilhelm Adolf Georg Friedrich, Hertug af Cumberland og Brunsvig-Lüneborg, f. 21. September 1845.
- 4) **Valdemar**, født 27. Oktober 1858, formælet 22. Oktober 1885 med **Marie** Amélie Françoise Hélène, Prinsesse af Orléans, født 13. Januar 1865, død 4. December 1909. —
Børn:
 - 1) **Aage** Christian Alexander Robert, født 10. Juni 1887, Prins og Greve af Rosenborg, formælet 17. Januar 1914 med Greve Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse og Grevinde af Rosenborg, født 17. September 1885. Søn: **Valdemar**, født 3. 1. 15.
 - 2) **Axel** Christian Georg, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margareta** Sofia Lovisa Ingeborg, Prinsesse af Sverrig, født 25. Juni 1899. Søn: **Georg** Valdemar Carl Axel, født 16. April 1920.
 - 3) **Erik** Frederik Christian Alexander, født 8. November 1890.
 - 4) **Viggo** Christian Adolph Georg, f. 25. December 1893.
 - 5) **Margrethe** Françoise Louise Marie Helene, født 17. September 1895, gift 9. 7. 21. med Prins **René** af Bourbon, f. 17. 10. 94.

Ministeriet.

(udnævnt den 4. Maj 1920, rekonstrueret 4. Okt. 1922.)

Statsminister og Finansminister N. Neergaard (f. 27. 6. 54)
Udenrigsminister C. M. T. Cold (f. 10. 6. 63).
Justitsminister S. Rytter (f. 19. 1. 75).
Undervisnings- og Kirkeminister J. Appel (f. 23. 4. 65).
Forsvarsminister S. Brorsen (f. 1. 7. 75).
Trafikminister M. N. Slebsager (f. 13. 11. 74).
Landbrugsminister Th. Madsen-Mygdal (f. 24. 12. 75).
Indenrigsminister Dr. phil. O. C. Kragh (f. 23. 9. 70).
Handelsminister J. Christensen (3. 12. 71).
Minister u. P. Kl. Berntsen (f. 12. 6. 44).

Rigsdagen.

Folketinget

har 149 Medlemmer. Sidste Valg til Folketinget fandt Sted den 21. September 1920. Partistillingen er: Venstre 52, Socialdemokraterne 48, Det konservative Folkeparti 26, Radikale 18, Erhvervspartiet 1, Frie Landsparti 2, Løsgængere 1, Ty-skerne 1 Folketingsmand.

De genforenede sønderjydske Landsdele valgte ind i Fol-ketinget: Gaardejer Chr. E. Christensen, Gaardejer M. Gram, Gaardejer J. P. Refshauge, Redaktør A. Lebeck, cand. theol. H. Andersen, Typograf Lageri, Bagermester Nielsen og Pastor Schmidt.

Landstinget

har 76 Medlemmer. Sidste Valg til Landstinget fandt Sted den 24. September 1920. Landstingsvalgte er 19, folkevalgte er 57 af Medlemmerne. Partistillingen er: Venstre 33, Socialde-mokraterne 22, Det konservative Folkeparti 13, Radikale 8 Landstingsmænd.

De genforenede sønderjydske Landsdele valgte ind i Landstinget: Gaardejer H. D. Kloppenborg - Skrumsager, Amtsassessor, Dr. jur. Karberg, Gaardejer H. Jepsen Christen-sen og Typograf J. Møller.

Kendingsbogstaver for Motorkøretøjer.

A. Københavns Amt.	O. Svendborg Amt.
B. Frederiksborg Amt.	P. Hjørring Amt.
C. Holbæk Amt.	S. Thisted Amt.
D. Haderslev Amt.	T. Viborg Amt.
E. Sorø Amt.	U. Aalborg Amt.
H. Præstø Amt.	V. Randers Amt.
I. Bornholms Amt.	X. Aarhus Amt.
K. København By.	Y. Vejle Amt.
L. Maribo Amt.	Z. Ribe Amt.
M. Odense Amt.	Æ. Als og Tønder Amt.
N. Aabenraa Amt og Sundeved.	Ø. Ringkøbing Amt.

Befolkningstallet i Danmark.

Efter Folketællingen den 1. Februar 1921 havde:

Det egentlige Danmark	3,267,831	Indbyggere paa	43,017	□ km
deraf de sdj. Landsd.	163,622	—	3,984	—
Færøerne	21,364	—	1,399	—
Island	94,690	—	102,846	—
Grønland	14,355	—	2,169,750	—

Byer og Stationsbyer.

Aabenraa	8297	Nakskov	13729
Aalborg	48239	Nyborg	10223
Aarhus	81210	Nykøbing F.	13667
Assens	4674	Nykøbing M.	8352
Bramminge	1907	Nykøbing S.	3603
Broager	1065	Næstved	11793
Brørup	1212	Nordborg	1035
Esbjerg	23721	Nørre Sundby	9497
Faaborg	4930	Odense	62291
Fredericia	17240	Præstø	1470
Frederiksberg	104815	Randers	31053
Frederikshavn	12050	Ribe	5510
Gentofte Kommune	34451	Ringkøbing	4235
Graasten	1317	Ringsted	5047
Grenaa	5582	Roskilde	17661
Grindsted	1724	Rødning	1132
Haderslev	13149	Rønne	10336
Helsingør	17099	Silkeborg	12,037
Herning	8855	Skagen	3854
Hillerød	8232	Skanderborg	4512
Hjørring	10945	Skelskør	2720
Hobro	5651	Skive	7909
Holbæk	11198	Slagelse	13849
Holstebro	8423	Sorø	4881
Holsted	1014	Stege	3172
Horsens	27588	Storehedinge	2532
Højer	1125	Struer	4715
Kalundborg	7260	Svendborg	17243
Kerteminde	3068	Sæby	2276
Kolding	20571	Sønderborg	9107
Korsør	9847	Thisted	7846
København	561344	Tønder	5289
Køge	5673	Vamdrup	2327
Lemvig	4481	Vejen	2838
Løgumkloster	1603	Vejle	23967
Mariager	1034	Viborg	14244
Maribo	4442	Vordingborg	7337
Marstal	3493	Æbeltoft	1959
Middelfart	6870	Ærøskøbing	1323

Jagttabel.

Bildtet	Naa jages
Naabul	1. April—14. Juli og 21. Sept.—31. Dec.
Naa	21. Sept.—31. Dec.
Hare	24. Sept.—24. Dec.
Graaspurve, Krager, Naager, Slaber, Lornslaber, Starven (Malkragen), Dues og Spurvehøge, Vandrefalk, Sneugler og Blthgæs (med Und- tagelse af Graagaasen)	Hele Aaret
Stovslaber, Fiskehejrer og Graagæs	1. Jan.—28. Febr. og 1. Juli—31. Dec.
Esømmænd og Taffelænd (med Undtagelse af Grævender)	1. Aug.—31. Dec.
Regnskov	1. Jan.—15. April og 1. Aug.—31. Dec.
Urhaner og Tjurhaner	11. Aug.—24. Dec.
Rødfugle (med Undtagelse af Fiskehejrer, Stovsnepper, Regnskov, Nordrunner, Storke, Traner, Kræftræver, Stenbendere og Rinder), Dag- rødfugle (med Undtagelse af Gletter), Ring- og Hulbuer	1.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Musvaagen, Høpsvaagen, og Taarn- falken	1. Jan.—1. Febr. og 15. Sept.—31. Dec.
Nærhøns, Grouse og Røgler	18. Sept.—14. Nov.
Grævender og Lappebykkere	21. Sept.—31. Dec.
Solforter, Sjægere og andre Drosler, Fasaner og Esømmefugle (med Und- tagelse af Graagæs, Svaner, Esømmænd, Taffelænd, Lappebykkere og Færner)	1.—31. Jan. og 21. Sept.—31. Dec.
Stovsnepper	1. Jan.—15. April og 21. Sept.—31. Dec.
Svaner	1. Jan.—15. April og 14. Nov.—31. Dec.

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4866$) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{12}$ ($0,4167$) Tommer.
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{6}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,491$) Kubikfod.
 " er ca. $\frac{1}{2}$ ($0,47218$) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ ($2,181$) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{7}$ ($0,7188$) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ ($5,7504$) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Oksehoved ($0,455$).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande ($0,552$).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker ($2,750$).
 1 Hektoliter er $\frac{9}{7}$ Tønde Øl ($0,862$).

Flademaal.

- 1 Hektar er 100 Are er 10,000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{1}{6}$ Kvadratfod, 1 Ar er $4\frac{8}{9}$ Kvadratroder
 1 Hektar er ca. 2 ($1,9818$) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogr. er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $1\frac{7}{12}$ Dekagr. eller Nylod
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rente.

Kapital	6 ⁰ / ₁₀₀	5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	5 ⁰ / ₁₀₀	4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	4 ⁰ / ₁₀₀
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,08
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Tabel
 for Kubikberegning af rundt Træ.
 (Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	19.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	3.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22	25.3	29.2	33.2	38	42.2	47.1	52.2
8	2.3	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.3	49	56	63	70.3	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.1	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	94.2	104.3
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.1	88.1	99	110.1	122.1
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113.3	127.1	141.3	157
20	7	11	15.3	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	94	108	123	138.3	155.2	173.1	192
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	75.2	88.2	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	156.2	176.3	198	220.3	244.2
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	236.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.1
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.1
36	12.2	19.3	28.1	38.2	50.1	63.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	314.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	186.3	212.1	239.3	268.3	299.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	125.3	147.2	171	196.2	223.2	252.1	283	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	206.1	234.3	265	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	188.1	216	246.3	277.2	311	346.3	384
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	100.2	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290	325.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	85	104.3	126.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	339.2	378.1	419
50	17.1	27.1	39.1	53.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	246.2	279.2	316.2	353.2	394	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.

Altsaa 17.2 = 17 $\frac{1}{2}$ Kubikfod, 58.3 = 58 $\frac{3}{4}$ Kubikfod, 64.1 = 64 $\frac{1}{4}$ Kubikfod osv.

Mønttabel.

Landets Navn	Mønt-enheden	Skillemønt	Omregnet i dansk Mønt.		Der udpræges	
			Kr.	Ø.	i Guld	i Sølv
Belgien	Franc	100 Centimes	0	72	40, 20, 10, 5 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Franc
Brasilien	Milréis	1000 Réis	2	04	20, 10, 5 Milréis	2, 1, $\frac{1}{2}$ Milréis
Danmark	Krone	100 Øre	1	00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
England	Pd. Sterling	²⁰ Shill. & ¹² Penc	18	16	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pd. St.	⁶ / ₄ , ² / ₁ , ² / ₁ , ¹ / ₂ , ¹ / ₄ , ¹ / ₈ , ¹ / ₁₆ Shill.
Finland	Markka	100 Penniä	0	72	20, 10 Markka	2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ Markka
Frankrig	Franc	100 Centimes	0	72	100, 50, 20, 10, 5 Fr.	5, 2, 1 Fr., 50, 20 Centimes
Grækenland	Drachme	100 Lepta	0	72	100, 50, 20, 10, 5 Drm.	5, 2, 1 Drm., 50, 20 Lepta
Holland	Gulden	100 Cents	1	50	10 Gulden	2 $\frac{1}{2}$, 1 $\frac{1}{2}$ Guld., 25, 10 Cents
Italien	Lira	100 Centes.	0	72	100, 50, 20, 10, 5 Lira	5, 2, 1 Lira, 50, 20 Centes.
Japan	Yen	100 Sen	3	73	20, 10, 5, 2, 1 Yen	1, $\frac{1}{2}$ Yen, 20, 10, 5 Sen
Kina	Taël	¹⁰ Maces & ¹⁰ Can-darins & ¹⁰ Kash	5	70	1, $\frac{1}{2}$ Taël, 2, 1 Mace
Nordamerik.	Dollar	100 Cents	3	73	20, 10, 5, 2 $\frac{1}{2}$, 1 Dollar	1, $\frac{1}{2}$ Doll., 25, 20, 10 Cents
Norge	Krone	100 Øre	1	00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
Portugal	Milréis	1000 Réis	4	03	5 Milréis	500, 250, 100, 50 Réis
Rumænien	Lëu	100 Bani (Parä)	0	72	20, 10, 5 Lei	2, 1, $\frac{1}{2}$ Lëu
Rusland	Rubel (Sølv)	100 Kopek	2	88	10, 5 Rubler (sjældne)	1 $\frac{1}{2}$ R., 25, 20, 15, 10, 5 Kop.
Rusland	Rubel (Sedl.)	100 Kopek	1	92
Serbien	Dinar	100 Parä	0	72	2, 1, $\frac{1}{2}$ Dinar
Spanien	Peseta	100 Centimos	0	72	20, 10, 5 Pesetas (sjældne)	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pes., 20 Centim.
Svejts	Franc	100 Centimes	0	72	20 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Fr., 20 Centimes
Sverige	Krona	100 Øre	1	00	20, 10, 5 Kronor	2, 1 Krona, 50, 25, 10 Øre
Tyrkiet	Pjaster	⁴⁰ Parä & ³ Asper	0	16	100, 50 Pjast. (sjældne)	20, 10, 5, 2 Pja., 40, 20 Parä
Tyskland	Reichsmark	100 Pfennige	0	88 $\frac{1}{2}$	20, 10, 5 Reichsm.	5, 3, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Mark
Ægypten	Pjaster	40 Parä	0	16	100, 50, 25 Pjast. (sjældne)	10, 5, 2 $\frac{1}{2}$, 1 Pjaster
Øster-Ung.	Gulden (Fl.)	100 Kreuzer	1	78	8, 4 Gulden	2, 1, $\frac{1}{2}$ Gulden

Drægtigheds-Kalender.

Finder Færing Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Færing Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Færet	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
2	20	15	23	5	14	8 Dec.	26
3	14	19	2 Mai	9	18	7	30
4	18	23	6	13	22	11	8 Nov.
5	22	27	10	17	26	15	7
6	26	31	14	21	30	19	11
7	30	4 Nov.	18	25	4 Mai	23	15
8	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
9 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
10	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
11	15	20	3 Juni	10	20	8	1
12	19	24	7	14	24	12	5
13	23	28	11	18	28	16	9
14	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
15	31	6	19	26	5	24	17
16	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
17	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
18	12	18	1 Juli	7	17	5	29
19	15	22	6	11	21	9	2
20	20	26	9	15	25	13	6
21	24	30	13	19	29	17	10
22	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
23	4 Marts	7	21	27	7	25	18
24	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
25	12	15	29	5	15	5	26
26	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
27	20	23	6	13	23	13	3 F
28	24	27	10	17	27	17	7
29	28	31	14	21	31	21	11
30	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Mai	5	8	22	29	8	29	19
2	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
3	13	16	30	6	16	6	27
4	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 M
5	21	24	7	14	24	14	7
6	25	28	11	18	28	18	11
7	29	4 Marts	15	22	1 Sept.	22	15
8	3 Mai	8	19	26	5	26	19
9	7	12	23	30	9	30	23
10	11	16	27	4 Dec.	13	4 Mai	27
11	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
12	19	24	5	12	21	12	4 April
13	23	28	9	16	25	16	8
14	27	1 April	13	20	29	20	12
15	31	5	17	24	3 Oka.	24	16
16	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	20 Øre	10 Øre
50—250 " —	30 "	15 "
250—1 kg. —		60 Øre
Brevkort , enkelte, —	15 Øre	8 Øre
med betalt Svar —	30 "	16 "
Tryksager indtil 50 gr	10 "	5 "
50—250 gr	15 "	8 "
250—1 kg		40 Øre
Do. Vægt 3 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskift t. Brug f. Blinde	5 Øre pr.	500 gr.
Vareprøver og blandede Forjendelser indtil 50 gr, frankerede	10 Øre	5 Øre
50—250 gr, —	15 "	8 "
250—500 " —		40 Øre

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forjendelser betales yderligere 30 Øre; anbefalede Forjendelser skal forudfrankeres.

For **Albejdring** (Brevforjendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.

	Værdiporto	+ Brevporto
Værdibreve. Beløb indtil 1000 Kr.	50 Øre)	} som ovenfor ansat for Breve af samme Vægt
Beløb 1000—2000 Kr.	55 "	
" 2000—3000 "	60 "	
" 3000—4000 "	65 "	
o. i. fr. 5 Øre mere for hvert 1000 Kr.		

Pakker , almindelige, 1 kg og derunder	50
fra 1—3 kg	65
fra 3—5 kg	75
fra 5—6 kg	100 Øre og derefter
25 Øre mere for hvert følgende kg.	

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Pakker betales yderligere 30 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Ålpakker: 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Del deraf.

Postanvisninger. Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 "
" 100—300 "	55 "
" 300—1000 "	70 "
Postoprævninger. Beløb indtil 25 Kr.	30 "
Beløb 25—100 Kr.	45 "
" 100—300 "	60 "
" 300—1000 "	75 "

Fortegnelse

over Efter-, Høj-, Landbrugs-, Havebrugs- og Husholdnings- skoler i Danmark.

Efterskoler.

Aaby Efterskole, Forstander Johan Brydegaard, Aabybro St.
Agerskov Efterskole, Forst. P. Randløv Jensen, Agerskov.
Bramminge Efterskole, Forst. Niels Hansen, Bramminge St.
Dalby Efterskole, Forst. Kristian Østergaard, Dalby St.
Egaa Efterskole, Forst. Ejner Pedersen, Egaa ved Aarhus.
Elbæk Efterskole, Forst. Kristjan Jensen, Søvind St.
Eriksminde Efterskole, Forst. Karl Kirk, Boulstrup St.
Faarevejle Efterskole, Forst. Math. Knudsen, Faarevejle St.
Flemming Efterskole, Forst. Sigurd Højberg, Flemming St.
Glamsbjerg Efterskole, Forst. P. J. Skriver, Glamsbjerg.
Gylling Efterskole, Gylling St.
Havbro Efterskole, Forst. Janus Worm, Havbro St.
Holsted Efterskole, Forst. A. Grand, Holsted St.
Hjemly Efterskole, Forst. Aksel Appel, Højrup St.
Klank Efterskole, Forst. J. P. Hansen, Galten St.
Langved Efterskole, Forst. Sigurd Brøndsted, Ullerslev St.
Nordborg Slots Efterskole, Forst. Plovgaard, Nordborg.
Nr. Løgum Efterskole, Forst. H. Andersen, Løgumkloster.
Nr. Søby Efterskole, Forst. Jens Nielsen, Allersted St.
Nr. Aaby Efterskole, Forst. H. Bjerg og Olaf Nielsen, Nr. Aaby
Station.
Ousted Efterskole, Forst. Kristian Hansen, Ousted pr. Lejre.
Rens Efterskole, Forst. Sigurd Kristensen, St. Jynde vad
Ringe Efterskole, Forst. P. Birkelund, Ringe.
Salling Ungdomsskole, Forst. Sørine og Anton Thyregaard.
Jebjerg St.
Skanderup Efterskole, Forst. Palle Kirk, Lunderskov St.
Skelund Efterskole, Forst. S. og Th. Havemose, Skelund.
Skibelund Efterskole, Forst. Kr. la Cour Pedersen, Vejen St.
Ubby Fortsættelsesskole, Forst. Jens Nylev, Ubby pr. Jerslev.
Vestbirk Efterskole, Forst. Ole Madsen, Vestbirk St.
V. Vedsted Efterskole, Forst. C. J. Andersen, Ribe.
Vesterlund Efterskole, Forst. Vilh. Grell, Thyregod St.
Vrigsted Efterskole, Forst. Johannes Vejlaget, Vrigsted.
Vindehelsinge Efterskole, Forst. Rasmus J. Rasmussen, Gør-
lev St.

Almindelige Folkehøjskoler.

Aaby Højskole, Forst. Johan Brydegaard, Aabybro St.
Antvorskov Højskole, Forst. F. Nørgaard, Slagelse.
Ask Højskole, Forst. J. C. Christensen, Malling.
Askov Højskole, Forst. Fru I. Appel, Vejen St.
Brøderup Højskole, Forst. C. Nielsen, Tappernøje St.

Bælum Højskole, Forst. Valdemar Rasmussen, Bælum.
 Danebod Højskole, (Als), Forst. Fredr. Terkelsen, Fynshav.
 Djursland Højskole, Forst. Severin Andersen, Trustrup.
 Elbæk Højskole, Forst. J. Elbæk, Søvind.
 Rønshoved Højskole, Forst. Aage Møller, Rinkenæs.
 Frederiksborg Højskole, Forst. H. Begtrup, Hillerød.
 Grundtvigs Højskole, Forst. H. A. Rosendal, Lyngby.
 Hadsten Højskole, Forst. H. J. Vedde, Hadsten.
 Hoptrup Højskole, Forst. H. Kildeby, Hoptrup.
 Hoven, Kvinde-Højskole, Forst. N. J. Østergaard, Tarm.
 Kerteminde Højskole, Forst. H. C. Nielsen-Svinninge, Kerte-
 minde.
 Odder Højskole, Forst. C. P. Corneliussen, Odder.
 Ollerup Højskole, Forst. L. Bækhøj, Ollerup.
 Roskilde Højskole, Forst. Fru og Anders Vedel, Roskilde.
 Ryslinge Højskole, Forst. A. Poulsen, Ryslinge.
 Rødding Højskole, Forst. E. Appel, Rødding.
 Rønde (I. M.)* Højskole, Forst. Ingemann Herskind, Rønde.
 Skals Højskole, Forst. Vilh. Larsen, Sorø.
 Særsløv Højskole, Forst. R. Nielsen, Jullerup.
 Testrup Højskole, Forst. Kr. Taarup, Maarslet.
 Ubberup Højskole, Forst. H. Balslev, Vørslev.
 Uldum Højskole, Forst. Sv. Pedersen, Uldum.
 Vallekilde Højskole, Forst. Uffe Grosen, Vallekilde.
 Vallø Højskole, Forst. O. P. Jensen, Vallø.
 Vejstrup Højskole, Forst. Th. Dissing, Vejstrup.
 Vinding Højskole, Forst. P. Andresen og Paul Hedemann,
 Vejle.
 Vivild Højskole, Forst. B. Nissen, Allingaibro.
 Voldby Højskole, Forst. Ole Stevns, Voldby.
 Landelund Landbrugsskole, Forst. J. C. Overgaard, Brørup.
 Lyngby Landbrugsskole, Forst. J. J. Hansen, Lyngby.
 Malling Landbrugsskole, Forst. H. P. Larsen, Malling.
 Skaarup Landbrugsskole, Forst. Cl. Clausen, Skaarup.
 Slangerup Landbrugsskole, Forst. O. Jensen, Slangerup.
 Stevns Landbrugsskole, Forst. L. Rasmussen, Storehedinge.
 Sydsjællands Landbrugsskole, Forst. M. Nielsen, Landby.
 Tune Landbrugsskole, Forst. N. Bredkjær, Taastrup.
 Vejlbj Højskole, Forst. Axel Møller, Vejlbj.
 Vrigsted (I. M.) Landbrugsskole Forst. J. Kruse, Vrigsted.

Mejeriskoler.

Dalum Landbrugsskole (Mejeriafdeling).
 Ladelund Landbrugsskole (Mejeriafdeling).
 Haslev Kontrolskole, Forst. S. Laursen, Haslev.
 Tranekær Fodermesterskole, Bestyrer C. Sørensen.

* I. M. Indre Mission.

Havebrugsskoler.

Aagaard Havebrugsskole.
Aarslev Havebrugsskole, Forst. S. Busk, Aarslev.
Beder Gartneriskole, Forst. N. Klougart, Beder.
Ankerhus Havebrugsafdeling, Sorø.
Landsgrav Husmands- og Havebrugsskole, Forst. H. Knudsen, Slagelse.
Vilvorde Havebrugshøjskole, Forst. V. Jensen, Charlottenlund.
Snoghoj Fiskerhøjskole, Forst. A. Otterstrøm, Fredericia.

Husholdningsskoler.

Aarhus Husmoderskole, Forst. Frøken M. Jespersen, Aarhus.
Als Husholdningsskole, Sønderborg, Forst. Margrethe Pedersen.
Graasten Husholdningsskole, Forst. Marie Ehrenreich.
Baungaard Landhusholdningsskole, Forst. J. Kr. Madsen, Vejen.
Frederiksborg Husholdningsskole, Forst. Frøken A. Jacobsen, Hillerød.
Haraldsborg Husholdningsskole, Forst. Fru Bransager-Nielsen, Roskilde.
Husholdningsseminariet Ankerhus, Forst. Fru M. Lauridsen, Sorø.
Husholdningsseminariet, Forhaabningsholmsallé 18, Forst. Fru B. Berg-Nielsen, København.
Husholdningsskolen »Borrehus«, Forst. Frøken R. Simonsen, Kolding.
Husholdningsskolen »Eritsøhus«, Forst. Frøken E. Sejero-Olsen, Fredericia.
Silkeborg Husholdningsskole, Forst. Frk. F. Lund, Silkeborg.
Sorø Husholdningsskole, Forst. Frk. Vestergaard, Sorø.
Vordingborg Husholdningsskole, Forst. Frøken D. Grymer, Vordingborg.

Folkehøjskoler med Landbrugsundervisning.

Aaby Højskole, Forst. Johan Brydegaard, Aabybro.
Bornholms Højskole, Forst. Frode Aagaard, Aakirkeby.
Borkop (I. M.) Højskole, Forst. A. S. Dam, Borkop.
Faarevejle (I. M.) Højskole, Forst. C. M. Julin, Faarevejle.
Galtrup Højskole, Forst. J. Lykke, Erslev.
Gistrup Højskole, Forst. J. P. Rasmussen, Gistrup.
Grejsdalens Højskole, Forst. Fru Mary og N. K. Nielsen, Vejle.
Haslev (I. M.) Højskole, Forst. P. C. Davidsen, Haslev.
Horne Højskole, Forst. S. Olesen, Hjørring.
Høng Højskole, Forst. T. Jørgensen, Høng.
Kjøng Højskole, Forst. Olav Skov, Glamsbjerg.
Krabbesholm Højskole, Forst. O. Kjems, Skive.
Lollands Højskole, Forst. C. Hanssen, Søllested.

Nr. Nissum, (I. M.) Højskole, Forst. L. Olsen, Lemvig.
Nr. Ørslev Højskole, Forst. Kristian Gregersen, Nykøbing F.
Ry Højskole, Forst. R. Bording, Ry.
Rødkilde Højskole, Forst. V. Møller, Stege.
St. Restrup Højskole, Forst. K. Balle, Sønderholm.
Støvring Højskole, Forst. Anton Riis, Støvring.
Tommerup (I. M.) Højskole, Forst. P. Sandbæk, Knarreborg.
Try Højskole, Forst. Frøde Fogd, Dronninglund.
Vestbirk Højskole, Forst. K. Nørgaard, Vestbirk.
Vesterdal Højskole, Forst. C. Gaarde, Nr. Aaby.
Vraa Højskole, Forst. Pastor Bertelsen, Vraa.

Landbrugsskoler.

Asmildkloster Landbrugsskole, Forst. H. Hauch, Viborg.
Borris Landbrugsskole, Forst. H. R. Rosager, Borris.
Dalum Landbrugsskole, Forst. Johs. Petersen, Dalum.
Næsgaard Landbrugsskole, Forst. H. J. Rasmussen, Stubbe-
købing.
Fyns Husmandsskole, Forst. J. Lange, Odense.
Haslev (I. M.) Landbrugsskole, Forst. J. K. Jensen, Haslev.
Høng Landbrugsskole, Forst. L. Hansen, Høng.
Korinth Landbrugsskole, Forst. P. Fenger, Korinth.
Kærehave Landhusholdningsskole, Forst. Johs. Jensen, Ring-
sted.

Landboforeninger og Avlsorganisationer i de sønderjydske Amter.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig:

Formand: Gdr. P. J. Refshauge, Kathrinesminde pr. Christiansfeld.

Næstformand: Forpagter J. Høyer, Billeslund pr. Gramby.

Konsulenter i Planteavl: H. Hansen, Karpedam, Aaben-
raa, og Chr. Nielsen, Rødekro.

Konsulenter i Husdyrbrug: Jørgen Frank, Rødding, og
Th. Thomsen, Sønderborg.

Planteavlsudvalgets Formand: Gdr. J. Petersen, Som-
mersted.

Husdyrudvalgets Formand: Gdr. M. K. Gram, Københø-
ved pr. Skodborg.

Landboforeninger.

Haderslev Amts Landboforening. Formand:
Gdr. M. Wiuff, Sillerupgaard, Vonsbæk.

Den Nordslesvigske Landboforening.
Formand: Forpagter J. Høyer, Billeslund pr. Gramby.

Nørre Rangstrup Herreds Landboforening.
Formand: Gdr. Chr. Ludvigsen, Sandet pr. Arrild.

Aabenraa Amts Landboforening. Formand:
Gdr. Chr. Hansen, Tinggaard pr. Aabenraa.

Det blandede Distrikts Landboforening.
Formand: Godsejer B. Høyer, Trøjborg pr. Visby.

Slogs-Herreds Landboforening. Formand:
Gdr. Th. Thomsen, Ravsted.

Vis Herreds Landboforening. Formand: Gdr. C.
Gregersen, Frøslev pr. Padborg.

Den Sundevedske Landboforening. Formand:
Gdr. H. Andresen, Rojhus pr. Skelle.

Den Alsiske Landboforening. Formand: Gdr. P.
Peterson, Hestehave pr. Sønderborg.

Lysabild Sogns Landboforening. Formand:
Gdr. H. J. Hansen, Lysabildskov pr. Skovby, Als.

Den Mellemalsiske Landboforening. For-
mand: Gdr. Chr. Christensen, Elsmark pr. Nordborg.

Løgumkloster og Omegns Landboforening.
Formand: Gdr. Niels Skov, Løgumkloster.

Roager, Spandet og Vodder Sognes Landbo-
forening. Formand: Gdr. Jes Mærsk, Øster Aabølling,
Roager.

Ovennævnte Foreninger — med Undtagelse af sidstnævnte,
der arbejder i Forbindelse med »Ribe Amts vestre Landbofor-
eninger« — er indmeldte i Fælleslandboforeningen, hvis Be-
styrelse dannes af de enkelte Foreningers Formænd.

Sønderjydsk Fællesledelse af Korthornsavl.

Formand: Gdr. Mads Gram, Københoved pr. Skodborg.
Konsulent: Landbrugskandidat J. Frank, Rødding.

Vestslesvigs Fællesledelse af Korthornsavl.

Formand: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær pr. Jejsing.

Sønderjydsk Fællesledelse for Avlen af rødt dansk Malke- kvæg.

Formand: Gdr. H. Andresen, Rojhus pr. Skelle.
Konsulent: Th. Thomsen, Sønderborg.

De samvirkende sønderjydske Hesteavlsforeninger.

Formand: Gdr. N. Skrumager, Visby Hedegaard, pr.
Visby.

Fællesledelsen for Avlen af hollandsk Malkekvæg.

Formand: Gdr. H. Jensen, Tornumgaard, pr. Linttrup.

Vejrspaadomme for 1924.

(Efter den 11-aarige Periode).

Mennesket spaa'r,
men Gud raar.

Januar: I den første Halvdel af Maaneden forholdsvis mildt Vejr med Regn og nogen Sne, derefter Frost og Sne Maanedens ud.

Februar: Fra 1. til 9. Sne og Kulde, fra 10. til 18. blæstfuldt og koldt; Resten af Maanedens mildere Vejr og nogen Sne.

Marts: I første Halvdel af Maanedens Kulde og Blæst, fra 16. til 23. Sne, fra 24. til 31. Tøvejr.

April: Fra 1. til 9. mildt Vejr og Regn, fra 10. til 21. Blæst og noget køligere, fra 22. til 30. afvekslende Blæst og Regn.

Maj: I første Halvdel af Maanedens køligt og ustadigt, fra 16. til 22. Regn, Resten af Maanedens smukt, varmt Vejr.

Juni: Fra 1. til 14. Varme og tørt Vejr, fra 15. til 20. lidt Regn, derefter atter varmt og tørt.

Juli: Fra 1. til 11. noget ustadigt, Regn med sydlig og sydvestlig Vind, fra 12. til 24. megen Varme med enkelte Tordenbyger, Resten af Maanedens Regn.

August: I første Tredjedel ustadigt med sydvestlig Vind, i anden Tredjedel lidt køligt, Resten af Maanedens Regn med sydlig og sydvestlig Vind.

September: I første Halvdel varmt og smukt Vejr, fra 16. til 21. nogle Regnbyger, fra 22. til 30. atter smukt og tørt Vejrlig.

Oktober: I første Tredjedel friskt og smukt Vejr, om trent hele Resten af Maanedens Blæst og Regn.

November: Fra 1. til 11. stormfuldt Vejr med Regnbyger, fra 12. til 21. friskt og klart, fra 22. til 30. nogen Sne.

December: I første Tredjedel af Maanedens mildt og taaget Vejr, i anden Tredjedel lidt Sne, Resten af Maanedens mildt med vekslende Regn og Tosne.

Gud raader for, hvad Aaret os skal bringe!

Sejren.

Af Joachim Katstrup.

Gert sad for Enden af Langbordet, rank og stiv som han plejede. Og endnu kunde der ikke ses et eneste graat Stænk hverken i det bukledede Polkahaar eller i den brede Skægkrans om Hagen. Men i den Tid, der var gaaet siden Høst, havde Alderen alligevel sat sine første Mærker: Pandefurerne var bleven flere og skarpere, og naar han faldt hen i sine egne Tanker, kom der ligesom et vissent Drag over hans Ansigt.

Han drejede Hovedet og saa ud i Gaarden, hvor Aarets første Sne havde dynget sig op i Krogene. En ung Karl, rank som Gert selv, gik hen over Gaardspladsen, og da Gert saa ham, blev Brynene trukket endnu længere ned. Den Haand, der laa paa Bordskiven, knyttede sig som til et Slag, og saadan blev den liggende, indtil Gert atter vendte Hovedet og saa hen efter Alkoven. Det blomstrede Forhæng var trukket til Side, og fra det Sted, hvor Gert sad, kunde han lige skimte Kirstens Ansigt derinde i Dunkelheden; det blev blegere og smallere for hver Dag, syntes han. Og hendes korslagte Hænder paa det rødstribede Dynevaar...nej, Gert kunde ikke taale at se dem, saadan var de »faldet hen« i den sidste Maaned. De rappe, flittige Arbejdshænder, der næsten aldrig havde været »i Stilling« fra tidlig Gry til sen Aften — nu kunde de knap løfte en Skaal op til hendes Mund. Gert vendte sit Blik i

en anden Retning, men han saa dem alligevel, og hans Aandedræt blev saa tungt, at han maatte tvinge sig stærkt for ikke at stønne.

Hidtil havde han styret; der var kun én Vilje paa Gaardstedet, og den maatte de alle bøje sig for. Men nu saa han Skyggen for sig, den kolde, tavse Skygge, der kom nærmere og nærmere og ikke var til at værges sig for hverken med godt eller ondt. Han evnede ikke at holde den ude, saa stind han var.

Men han gav ikke til Kende, hvad der rørte sig i ham. Hvad hjalp det at klynke og jamre? Endnu var han Mand i Gaarden, og den Plads vilde han holde til det sidste. Var de gode Dage forbi — ja, saa maatte han tage de tunge, som de kom. Ingen skulde sige om Gert, at han faldt sammen som en arm Stymp.

Kirsten gjorde en Bevægelse henne i Alkoven, og Gerts Øjne søgte straks derhen. Men ellers rørte han sig ikke.

»Hvor er Jens?« Kirstens Stemme var svag, næsten kun en Hvisken.

»Han er ved sit Arbejd',« svarede Gert kort. Han tog Øjnene til sig og trak atter Brynene ned.

»Det ligger mig saa haardt paa Sinde — det med Jens. A kan ikke faa Ro, før det er bleven jævnet.«

Gert lukkede sig helt inde og svarede ikke.

Men Stemmen derhenne i Alkoven blev ved at hviske.

»Gert — hører du, hvad a siger?«

Gert nikkede — halvt imod sin Vilje.

»Vi har saa meget at takke for, Gert — lad os huske paa det. Jens stod den lange Tjeneste igennem dernede sønderpaa og er kommen frisk og rask hjem igen.«

Gert var ved at fare op, men han tog sig i det og dæmpede Stemmen, saa vidt han kunde.

»Ja, hvad saa? A har selv været under Malicen i min Tid.«

»A mener blot, at Jens har skikket sig godt og aldrig gjort os imod. Saa maa vi nu heller ikke staa hans Lykke i Vejen . . . ja, det siger a, Gert, og det maa du ikke vredes for.«

De korslagte, hvide Hænder knugede sig fastere sammen. Gert saa det, skønt hans Øjne tilsyneladende var stivt rettede mod Bordpladen. Han vilde give et hvast Svar, men ogsaa denne Gang fik han Magt over Bruset i sit Sind — Kirsten taalte jo ikke længere nogen Modgang. I Stedet for at svare rejste han sig langsomt og gik ud.

Henne i Døren vendte han sig og vilde have sagt noget, men i det samme hørte han Lyden af et Suk inde i Alkoven, og nu klemte han Munden fast sammen. Da han kom ud i Gaarden, var der ikke noget at mærke paa ham; han gik frem med faste, sindige Skridt, en Kende foroverbøjet med Hænderne samlede over Lænden.

Sønnen stod henne i Lodøren, støttet til Plejlen. Gert sendte et hvast Øjekast derover, men Jens blev staaende.

»Hvor er Terkel?« spurgte Gert.

»Inde i Kohuset.«

Gert gik helt hen til den brede Sten, der laa udenfor Døren.

»Du tærsker nok li'som Per, naar han ikke er i Laden.«

»A har taget de Lag, a plejer,« sagde Jens.

Saa drejede Gert sig halvt om og vilde gaa videre. Men nu lukkede Jens Halvdøren op og satte Plejlen fra sig.

»A vild' godt snak' et Par Ord med Jer, Far!«

»Kan det ikke bie til siden?« sagde Gert. »En maa helst arbejde', mens Dagen er.«

»A kan ikke bie længere«. Jens talte dæmpet, og

Stemmen dirrede lidt. »A har haft det paa Tungen før, men den Gang slog I det hen.«

»Saa er det nok bedst, at du lader det ligge, Jens.«
Gert rettede sig.

»Det kan a ikke — enten det saa gaar op eller ned.«
Jens tav lidt, men saa brød Ordene pludseligt frem: »Vil I gi' Jeres Minde til, at a faar Annette?«

»Nej.« Gert betænkte sig ikke; Svaret var kort og hvast.

»Betænk Jer vel, Far... a skifter ikke Sind, det vil a sige Jer.«

»Du kan gøre, som du vil, det magter a ikke at hindre. Men det bliver ikke med m i n Vilje.«

»Er det Jeres sidste Ord, Far?«

»Ja. Det er Ord nok om den Sag.«

Gert vilde gaa, men Jens traadte frem foran ham.

»A er gammel nok til at vide, hvad a gør — og det bliver ikke anderledes. Det, a har lovet Anette, vil a holde.«

Gerts højre Haand løsnede sig fra Lænden, han rakte Armen ud og pegede mod Porten.

»Hvis den Dag kommer, saa er Porten dér lukket for dig. Hverken Morten eller nogen af hans Slæng skal træde paa m i n e Brosten.«

Han vendte Ryggen til og gik hen mod Kohusdøren med sit vanlige faste Fodskifte. Da han kom ind i det lavloftede Staldrum, hvor han maatte dukke Nakken under Bjælkerne, gav han sig i Snak med Terkel om Kvæget, medens han gik Rækken igennem, standsende ved hver enkelt, som det var hans daglige Vane.

Jens satte Plejlen fra sig og gik over i Stuehuset for at faa en Gang Øl af den store Krukke, der stod paa Bordet inde i Stuen. Det maatte være saa som saa med Tørsten,

for han stak ganske vist Tommelfingrene ind i Krukkens Ører og halede den hen til sig, men han glemte at drikke.

Kirsten lettede Hovedet lidt og saa hen efter ham. Saa drog hun Vejret tungt for at tvinge et Suk ned.

Jens sagde ingen Ting. Han havde sat sig ned paa Bænken, og det saa ud, som om han klamrede sig fast til Krukken.

Omsider tog Kirsten til Orde med sit svage Mæle:

»Du skal ikke lade Modet falde, Jens. Det jævnes maaske, før vi ved det.«

Jens slap Krukken.

»Aldrig!« Han talte saa højt, at Moderen maatte tysse paa ham. Saa sænkede han Stemmen og tilføjede: »Ikke saa længe Far har Liv.«

»De Ord maa du ikke tage i din Mund, Jens,« adværede Kirsten.

Jens rejste sig og lagde i det samme Hænderne fast paa Bordet.

»Men nu gør a d e t, som a vil, og saa bliver det ikke anderledes! Der bliver vel en Plads til mig et Sted i Verden; a er hverken den første eller den sidste, der prøver den Omgang. Saa kan Far gi' Gaarden til hvem, han vil — a er lige glad.«

»Jens!«

Kirsten sagde kun dette ene Ord; det lød som en Bøn og samtidigt som en Formaning. Jens dukkede sig lidt for at skjule, at han følte sig ramt; han vidste jo, at Moderen laa derhenne og stred med sine sidste Kræfter — for hendes Skyld maatte han tie en Stund endnu.

»I skal ikke bryde Jer om det, a siger, Mor,« mumlede han. »Nu gaar a ud til mit Arbejd' igen.«

Og et Øjeblik efter hørte Kirsten de dumpe Lyde fra Plejlslagene henne i Loen. De dundrede stærkere end før,

Jens drev til af al sin Magt, kunde hun høre. Hun lukkede Øjnene og nikkede en Gang — og én Gang til. Hun vidste nok, at han stred med det unge, brusende Blod — og det var haardt at ave.

Saa søgte hendes Tanker ud over Hjemmets Enemærker, hen til Nabogaarden, der laa ved den anden Side af den brede Toft, halvt skjult bag en Række buskede Popler. En Gang — længe før hendes Tid — havde der gaaet en Sti over Toften fra Gaard til Gaard, men den kunde ikke spores længere, den var groet til for mange, mange Aar siden. Mellem Gert og Morten laa der en Vold af gammel Avind — saa gammel, at den stammede fra Fædrenes Tid, og hverken Gert eller Morten havde Rede paa, hvad det egentlig var, der havde skilt Slægterne fra først af. Begge Parter følte sig som den forurettede, og Naget bed sig endnu fastere, fordi det groede i Tavshed og imellem Stunder fik Næring af et hadsk Øjekast over Skellet eller et vrangt Ord, der blev bragt fra den ene Grande til den anden af de Gabmunde, der løb med Bysnak. Det kom aldrig til Skændsmaal mellem Naboerne; de havde ikke skiftet to Ord, saa længe nogen kunde mindes, og de veg Vejen for hinanden i stiltiende Foragt, hvor de mødtes udenfor deres egne Skelmærker.

Kirsten drog et Suk inde i Alkovens Skygge. Hun øjnede ingen Udvej, for Gert bøjedede sig ikke. Og det var ham, der holdt Hadet i Kog; Morten var ikke nær saa stiv, og Kirsten mindedes, at han et Par Gange havde gjort Forsøg paa at nærme sig Gert i Forsonlighed, men hver Gang var han bleven vist tilbage, og det havde gjort Kløften endnu dybere imellem dem.

Nu skulde det hælde, at Mortens Datter og Gerts Søn hver fra sin Side havde traadt en ny Sti over Toften og fundet hinanden. Det varslede Lykke — og dog blev Kir-

stens Hjerter saa tungt, at hun sukkede igen. Den Lykke skulde købes med Tabet af deres Hjemsted... ja, saadan saa det ud. Her kunde ingen menneskelig Magt hjælpe.

Kirsten lagde de hvide, magre Hænder sammen og bad. Der fandt hun den eneste Trøst, der kunde stilne hendes Uro.

Efter Nadvertid listede Jens sig tværs over Toften hen til Nabogaardens Popler. Hans Træske satte Mærker i Sneen, og Sporene vilde blive staaende Frostnatten igennem, men Jens frygtede ikke længere for Faderens Vrede, og han veg ikke, naar det gjaldt — saa lidt som Gert selv.

Vejret var stille, og Jens mærkede ikke stort til Kulden, skønt han maatte vente en Stund, inden Annette kom. Han hørte straks hendes lette Trin henne ved Laagen og gik hende i Møde.

»Nu har a sagt det, Annette.«

Hun behøvede ikke at spørge, for hun kunde se paa ham, at Gerts Svar havde lydt, som hun ventede.

»Vi faar aldrig Lov,« hviskede hun.

»Saa maa vi undvære det, Annette.«

Hun veg et Skridt tilbage som under et Anfald af Angst.

»Hvad tænker du paa, Jens!«

Han trak hende til sig, varsomt men dog med et fast Greb.

»Det bliver hverken i Dag eller i Morgen, Annette, for nu har a bestemt én Ting: a holder ud, saa længe Mor lever. A vil ikke volde hende den Sorg i hendes sidste Tid.«

Annette tav, men hendes Bryst bølgede stærkt.

Saa hviskede Jens:

»Vil du følge mig, Annette, hvor a saa siden drager hen? Lover du mig det, saa kan a holde til, hvad det skal være.«

Annette tøvede ikke med Svaret, og Ordene var faste, skønt hun talte saa stille, at de knap kunde høres.

»A ved kun ét, Jens — hvis a skal miste dig, saa bryder a mig ikke om at leve.«

Han trak hende til sig —

En kort Stund efter gik Jens tilbage over Toften; Annette skulde ind til Spinderokken.

Den næste Morgen saa Gert de friske Trækospor i Toften, og hans Pandefurer hvæssedes, medens han sendte et vredt Øjekast over mod Nabogaarden. Men han sagde ikke et Ord til Sønnen, hverken ondt eller godt, hele den Dag.

Inden Ugen randt ud, blev Kirsten saa svag, at Husfællerne kunde skønne, hun ikke havde langt igen. Hun vidste det selv og beredte sig til Døden uden Klage; hun havde stridt s i n Tid.

Paa det sidste, da Stemmen begyndte at svigte, vinkede hun Gert til sig. Han sad paa sin gamle Plads og stred i Tavshed med sin Sorg; ingen maatte mærke, hvor haardt den tyngede.

Han rejste sig og gik hen til Alkoven, langsomt og tøvende, ligesom for at holde igen. Naar han først stod derhenne, saa var alt Haab ude.

»Vil du høre mig, Gert?« hviskede Kirsten.

Han maatte bøje sig helt ned for at høre Ordene, og i det samme nikkede han.

»Naar a er væk....det varer ikke mange Stunder.... saa maa du ikke staa de unge i Vejen, lov mig det, Gert.« Gerts Blik blev haardt, og han tav.

»Det er det sidste, a beder dig om, Gert.«

Nej, han k u n d e ikke staa imod længere. Denne døende Stemme havde en Kraft, der rystede ham, saa at han blev svag som et Barn.

»Ja, Kirsten, det skal blive, som d u vil.«

Da han hørte Klangen af sine Ord, lød det for ham, som om det var en fremmed, der talte. Og han traadte tilbage, saa at Forhænget skjulte ham for Kirsten; dér tørrede han sine Øjne. Han hørte Jens træde ude i Gaarden, og nu gik han stille hen til Vinduet for at vinke til ham, at han skulde komme ind.

Da de begge stod henne ved Alkoven, Side om Side, famlede Kirsten efter deres Hænder, og hun nikkede, da hun fik dem lagt sammen i et fast Greb.

»I to,« hviskede hun.... men saa brast Stemmen, og hun bevægede Læberne, uden at der kom en Lyd frem.

De forstod hende begge. Gert nikkede, og Jens knugede Faderens Haand, medens han bøjede Hovedet og stred med sig selv for at holde den Hulken nede, der trængte paa.

Inden det blev Aften, laa Kirsten paa Straa med den store Salmebog under Hagen og to Enestekillinger paa Øjelaagene. —

Dagen efter Begravelsen sagde Gert til Jens:

»Det bliver, som din salig Mor begærede — saa er den Sag jævnet. Men a vil ikke se Annette her i Gaarden før den Dag, I er bleven Mand og Kone.«

Gert brugte ikke et Ord mere, men Jens prajede heller ikke for flere, for nu vidste han, at Faderen havde bundet sig ved et Løfte, og det var Moderens sidste Ønske, at de begge skulde bøje sig og enes i Fred.

Annette havde sine Tvivl om, at hun vilde blive velset i Gerts Gaard, men hun nænnede ikke at bedrøve Jens ved at holde igen, og saa gav hun sig hen i det stille Haab, at Gerts Sind kunde vende sig med Tiden, naar hun bare holdt ud.

Den Dag, Brylluppet stod, blev Gert liggende i Alkoven; han drog Hænget for og vilde ikke tale med nogen. Gildegæsterne ovre hos Mortens vidste nok, hvor Sygdommen stak, og Gert fik sit Skudsmaal skrevet rundt om i Krogene, hvor Snakken ikke kunde naa Brudeparrets Ører. Aabenlyst blev Gert beklaget — det var »en kedsom Tilskikkels'«, at han skulde blive »lagt ned« netop paa saadan en Højtidsdag.

Forøvrigt gik Gildet stilfærdigt af, som det sømmede sig under en Sørgetid; der var jo kun gaaet fire Maaneder, siden Kirsten blev lagt i Jorden.

Morten havde ingen Indvendinger gjort, han mente vel

som de unge, at det hele jævnedes omsider. Men da Annette drog hjemmefra, sagde han til hende:

»Bliver der læsset mere paa dig, end du kan bære, saa maa du komme igen — baade du og Jens.«

De Ord styrkede Annette til at gaa det uvisse i Møde med et lettere Sind, end hun havde ventet.

Vinteren var gledet saa langt frem, at Vaaren lige kunde skimtes, hver Gang Vejret klarede op. Annette undredes, naar hun saa tilbage...hun vidste knap, hvordan hun havde faaet Styrke til at holde ud, saa langt og trangt som det Aar havde været. Hver Dag havde haft sin Plage, og Forholdet mellem hende og Gert var ikke bedre end den allerførste Time. Gert havde næsten helt lukket sig inde, og Annette kunde tælle de Ord, han havde sagt til hende — ikke et eneste haardt var der imellem, men heller ikke et eneste venligt. Saadan vilde det vel sagtens blive ved; han kunde ikke forsone sig med, at Mortens Datter færdedes i hans Stuer. Det mærkede hun, saa ofte hun kom i hans Nærhed.

Hun tvang sig til at bære sin Kummer i Stilhed og vise Jens et glad Ansigt, naar han kom ind. Hellere vilde hun lide selv end være Skyld i, at Faderens og Sønnens Veje skiltes for bestandigt.

En af de første Dage i Marts fødte Annette en Søn, og da hun for første Gang holdt den lille i sine Arme, søgte hendes Øjne Gert, der i Tavshed stod henne ved Kammerdøren.

»Han skal kaldes op efter J e r,« sagde hun og smilede.

Det havde i lang Tid været hendes lønlige Haab, at det Barn, der ventedes, skulde blive Bindleddet mellem Gert og hende.

Der kunde spores en Lysning i Gerts Træk, og det

haarde i hans Blik mildnedes, idet han nikkede hen til Alkoven, hvor Annette og Barnet laa. Men han sagde ikke et Ord, og lidt efter gik han ud.

Jens havde staaet henne ved Vinduet, og dér blev han, indtil Faderen var gaaet. Saa bøjede han sig ind over Alkovens Kant og hviskede:

»Nu dages det, Annette. Det tror a.«

Men det kom ikke med ét Slag. Til at begynde med kunde der ikke mærkes nogen Forandring hos Gert — det skulde da være, at han imellem Stunder saa hen til den Plads, hvor den lille laa, og saa var hans Øjesyn mildere end ellers.

Sidst paa Maaneden var Annette atter oven Senge og passede sine daglige Sysler, naar Vuggen ikke bandt hende. Hun var ved godt Mod og ventede, at den lyse Vaartid, der nærmede sig fra Dag til Dag, ogsaa havde et godt Budskab til hende.

Det var Vaaren i 48.

Og dens første Budskab — de mærkelige Rygter derne fra Rendsborg — rystede Annettes Sind saa stærkt, at alle hendes Tanker samledes om dette ene: Angsten for den Krig, der var i Vente. Rygterne jog hinanden i en vild Hvirvel, snart kom de sydfra og snart ovre fra København, men hvert nyt øgede hendes Angst, og før hun vidste det, stod den uafvendelige Vished foran hende: Krigen var der! Og Jens begyndte at lave sig til; han ventede Bud hver Time paa Dagen.

»Det bliver ikke anderledes, Annette,« sagde han. »Det kan være haardt nok, men a er jo ikke den eneste, der skal ud.«

Annette kunde ikke holde sin Kummer inde.

»Hvordan skal det gaa, Jens...hvordan skal det gaa?«
Hun bøjede sig ned over Vuggen og græd.

I det samme kom Gert ind. Han vendte sig mod Sønnen og sagde:

»Hvis du tykkes om det, saa kan du hyre en Stillingsmand. Det vil ikke blive godt for din bette Dreng, hvis du falder fra i dine bedste Aar.«

Jens sendte et Øjekast hen til Vuggen, men i det næste Sekund rettede han sig og saa Faderen fast ind i Øjnene.

»A følger det Bud, der kommer, og hvad der skal times mig, det raader Vorherre for. A vilde kalde mig selv en ussel Karl, hvis a krøb i Ly bagved en anden, blot fordi a var den, der havde flest Penge.«

Annette saa op, hun ventede et hvast Udfald fra den gamle. Men i det Sted rakte han Haanden frem og nikkede.

»Det Svar vented' a,« sagde han. »A vilde ha' gjort det samme.«

Annette traadte frem og greb Jens' ledige Haand.

»Skal det være, saa vil a ikke holde dig tilbage. Du skal ikke sige, at a har taget dit Mod fra dig.«

Saa tav de alle tre. Visheden laa tungt over deres Sind, men nu havde de indviet sig til at bære den.

Den samme Aften kom der Bud til Jens, og næste Morgen før Daggry drog han af Gaarde. Annette fulgte ham udenfor Porten, længere kunde hendes Ben ikke bære hende. Der tog de den sidste Afsked med hinanden.

Op ad Dagen gik Gert over Toften og kantede sig ind igennem Naboens Laage. Morten stod ude i Gaarden; han vilde knap tro sine egne Øjne, da han saa Gert paa det Sted. Men Gert lod som ingen Ting og standsede først, da han kom saa nær, at han kunde byde Morten Haanden.

»Nu mener a, at det gamle skal være glemmt, hvor Skylden saa siden ligger,« sagde han. »Paa saa'n en Tid, hvor det gælder Liv eller Død, hører vi sammen hver én.«

»Det er ogsaa mine Tanker, Gert. A skal ikke være den, der holder tilbage.«

Saa gav de to Naboer hinanden et Haandtryk, og det ældgamle Nag var stedet til Jorden i samme Øjeblik. Men Gert vilde ikke med indenfor; han gik sin Gang, da de havde skiftet nogle Ord om Vejr og Vind. Det, der rørte dem dybest, lod de ligge til siden.

Dagene randt, tungt glidende som under et Uvejrs Tryk. Gert var paa Færde uden Rast fra Gry til Kvæld, han undte sig ingen Hvile, undtagen naar det hændte, at han kom ind i Stuen, og den lille klynkede i Vuggen. Saa kunde Gert slaa sig til Ro paa Stolen og træde Gængerne, nynnende en gammel Vise med sin dybe Røst, indtil Barnet atter faldt i Søvn. Men han og Annette kom ikke hinanden nærmere end før; al hans Omsorg vendte sig mod Barnet, og han var for stiv til at favne videre. Skulde Annette søge Trøst hos nogen, maatte hun stikke et Vend over Toften og være glad for, at hun aabenlyst turde slide en ny Sti.

Hun fik intet Bud fra Jens før nogle Dage efter Slaget ved Bov. Han var ingen Mester i Pennen, og de faa Linjer, han havde kradset ned, sagde ikke stort andet, end at han var i Live og uskadt. Men Annette kunde føle alt det, han gerne vilde have skrevet: hans Tankers stadige Kredsen om Hjemmet og de to, der var ham kærest i Verden.

Hun skrev til ham den samme Dag og saa ventede hun igen under det stadige Tryk af Angsten for nye Farer. Mellem Palmesøndag og Skærtorsdag fik hun atter Brev — han var frisk og rask og ved godt Mod. Paa det Budskab holdt hun sit Haab oppe i Paaskeugen.

Men da Gaardens Folk kom ind til Davre Paaskemorgen, var Annette ikke i Stuen, saadan som hun altid plej-

ede. Pigen rystede paa Hovedet som Svar paa Gerts Spørgsmaal, og saa forstod baade han og de andre, at Annette var syg.

Gert ventede, indtil han var bleven ene, saa gik han hen og lindede Døren til det Kammer, hvor Annette og Drengen laa.

»Hvordan gaar det, Annette?« spurgte han.

Hendes Kinder var hvide, og hendes Øjne brændte, som om hun havde grædt saa længe, hun kunde.

»Nu er det forbi... a ser ham aldrig mere!«

Ihvor stiv Gert var, rystedes han dog saa stærkt, at han famlede efter Dørkarmen for at finde Støtte. Han kunde ikke sige et Ord.

»A saa det for mig,« hviskede Annette, og hendes Øjne fik en stirrende Glans, som om Drømmesyndet atter spejledes i dem. »Der var en Kirkeklokke, der ringede et Sted, men lige med ét hørte a den ikke mere, for der blev et Bulder, saa Jorden rystede ved det. A ved slet ikke, hvor a var henne, men a saa en Gaard, hvor de skød med Bøsser baade fra Vinduer og Døre... a kan kende den igen, hvis a nogen Tid faar den at se, saa tydelig var den. Der var saa mange Soldater ved Gaarden, at a ikke kunde holde Tal paa dem; de skød paa hinanden og stak baade med Sabler og Bajonetter... det var en Gru at se. Saa blev det hele dunkelt for mig igen, og a saa blot en eneste Mand ligge henne ved den ene Mur — ham kunde a kende. A kaldte paa ham... men saa blev det hele til ingen Ting, og a vaagnede lige i det samme Øjeblik.«

»Var det Jens?« Gerts Stemme havde næsten ingen Lyd.

Annette nikkede. Og nu rystedes hun atter af en Hulken, der først blev afbrudt, da den lille klynkede højlydt efter sin Morgendrik.

Gert listede sig stille ud og trak Døren til.

Lidt efter stod Annette op og tvang sig til at tage fat som sædvanligt. Men hendes Kinder var hvide som Sne hele Dagen igennem.

Dagen efter kom Morten med det Budskab, at der efter Forlydende havde staaet et stort Slag ved Slesvig By.

Gert greb om Bordkanten med et haardt Tag, og samtidig saa han hen efter Køkkendøren, som om han vilde forvise sig om, at den var lukket.

»Det tier vi med, Morten«, hviskede han. »Annette kan faa det at vide i god Tid, naar der kommer Bud fra Jens.«

Hen i Ugen kom Præsten i Gaarde med det Bud, Gert havde frygtet. Han valgte sine Ord saa skaansomt, som han kunde, men inden han blev færdig, faldt Annette ind med et Udbrud:

»A vidst' det!«

Præsten tav overrasket.

»Ved Præsten, hvor det var, Jens faldt?« spurgte Gert.

»Det var under en af de haardeste Kampe — ved en Gaard, der hedder Annettehøj; jeg kender Stedet fra mine unge Dage.«

Han havde næppe talt ud, før han kom til at studse over Navneligheden, og nu greb han Annettes Haand imellem sine.

»Saa underligt kan vore Veje blive førte... nu skulde Jens lukke sine Øjne paa det Sted, der bar det Navn, som var ham kærest her paa Jorden.«

Præsten slap hendes Haand, og nu udløstes hendes Sorg i en tung Hulken. Saa vendte Præsten sig til Gert.

»Det blev Deres Søns Lod at give sit Liv for vort gamle Land. Og han faldt med Ære; han faar den Ros af sine Overordnede, at han var en brav og tapper Soldat.«

Gert rettede sig, og han søgte ikke at skjule, at Øjnene randt.

»De Ord er a glad ved at høre,« sagde han.

Han lagde sin Haand paa hendes Skulder —

Da Præsten var gaaet, gik Gert hen til Annette og lagde sin Haand paa hendes Skulder som til et Kærtegn.

»Annette!« Stemmen rystede lidt og Haanden med.
»Nu maa vi to hjælpes ad — for den bette Drengs Skyld.
Og a vil sige dig én Ting: du staar mig saa nær, som om
du var min egen Datter.« Han tav lidt, inden han til-
føjede: »A er ikke den, som a før har været for nu
mærker a, at Vorherre har rørt ved mig.«

Midt i sin dybe Kvide følte Annette en Løftelse i sit
Sind. Endelig var Sejren vundet — men den havde kostet
det dyreste, hun ejede.

Af en Skolekrønike under tysk Styre.

Ved Redaktør **N. Hansen.**

Rundt omkring i de forskellige offentlige Kontorer i Sønderjylland, Landraadskontorer, Amts- og Kommune-forstanderkontorer, Præstearkiver, Skoler osv., vil der endnu findes en hel Del Materiale, der kan give værdifulde Bidrag til Belysning af det tyske Styre. En Del af dette Materiale vil desværre allerede være enten skaffet til Side før Genforeningen eller forsvunden som Følge af Uagtsomhed. Men hvad der kan reddes, bør i rette Tid samles, hvor det hører hjemme, i det forhaabentlig kommende sønderjydske Landsarkiv.

Vi gengiver i det følgende et Uddrag af en »Skolekrønike« fra en af de nordslesvigske Skoler i Haderslev Vesteramt. Indholdet er i sig selv ikke af stor politisk Betydning, men det giver ved Fremhævelsen af de nationalpolitiske Momenter, der sagligt set intet har med Skolen at gøre, et karakteristisk Træk i det Billede, som Skoleforholdene afgav under tysk Styre.

1. April 1888 — 1. April 1889.

Til 1. Lærer i Tornum er Lærer Katt fra Hannover bleven udnævnt. Hans Hustru vil overtage 2. Klasse. Til Lærerinde ved den 2-klassede Skole i Hjerting udnævntes Frk. Haacke fra Breslau.

I det forløbne Aar har de høje Skolemyndigheder skænket Skolerne i Hjerting, Lintrup og Tornum en Stang med Fane. Faneindvielsen skete fra Lærernes Side ved Bøn og

Tale, fra Elevernes Side ved Afsyngelsen af patriotiske Sange. Ved Skolerne i Mejlbj og Dover er der desværre ingen Fane. Forhaabentlig vil de snart faa den, da en saadan ubetinget bidrager til at fremme Børnenes patriotiske Følelse. Mange Steder her i Omegnen er Flagstængerne bleven ødelagte af Bollehænder. I Østerlindet er Gerningsmændene bleven opdagede. Skolerne i Hjerting og Ljnrtrup har desuden af Myndighederne faaet skænket Kejserbilleder. Indvielsen skete paa lignende Vis som ved Fanerne.

I Rødding er der nu indført Gudstjeneste paa Tysk en Gang maanedlig efter den danskø Gudstjeneste og paa de første kirkelige Festsdage. Da der i Rødding er mange tyske Embedsmænd, der ikke forstaar et dansk Ord, og ogsaa mange indfødte, som ikke er det danske Sprog mægtig,*) er Indførelsen af de tyske Gudstjenester bleven hilst med Glæde.

I Hjerting og i flere andre Kommuner har Medlemmerne af Frimenigheden, de saakaldte Grundtvigianere, indsendt et Andragende til Kirkeforstanderskabet om, at det maa være tilladt at lade Kirkeklokkerne lyde ved Begravelser. Forhaabentligt bliver dette Andragende ikke bevilget. . . .

Med Begyndelsen af Vinterhalvaaret har vi begyndt at lære og forklare de første Hovedstykker af Luthers Katekismus paa Tysk.

Vor allernaadigste Kejsers Fødselsdag og Sedan-Dagen fejredes ved Bøn, Tale og Afsyngelse af patriotiske Sange. Desuden er der 15. Juni, 18. Okt., 9. Marts og 23. Marts (22. Marts var en Søndag) afholdt en Mindehøjtidelighed for de hensovede Kejsere Wilhelm den sejrriege og Friedrich den ædle i den første Undervisningstime.

1. April 91 — 1. April 92.

Paa Theodor Kørners Hundreedaarsdag blev der afholdt en Mindefest i den første Undervisningstime.

Den tidligere Lærer i Vesterlindet træder 1. Maj ud af Skolens Tjeneste, den kgl. Regering havde overvist ham et Embede i Mellemslesvig, som han ikke vilde overtage.

I Begyndelsen af det nye Aar har den kgl. Regering skænket

*) Ikke rigtigt. N. H.

et Billede af Hs. Maj. vor allernaadigste Kejser til Skolen. Det blev ophængt paa Kejserens Fødselsdag.

Rødding Kommune har indsendt en Petition til den kgl. Regering om Indførelse af fuldstændig tysk Skolesprog. Forhaabentlig bliver Petitionen bevilget.

1. April 92 — 1. April 93.

6 Elever deltog i Konfirmandundervisningen, 5 hos Statspræsten og en hos Præsten for den frie grundtvigske Menighed i Rødding.

2 Andenlærerpladser i Nabokommunerne er bleven besat med yngre Lærere fra det holstenske.

Efter Forslag af den kgl. Landraad er der bleven valgt en Skolerepræsentation i Skolekommunerne i Haderslev Kreds. Den herværende Skolerepræsentation bestaar af Lokalskoleinspektøren, 2 Skoleforstandere og 6 Medlemmer. De 2 valgte Medlemmer er alle fanatiske Danskere, 2 af dem hører ikke engang til vor evangeliske Kirke. Men Valget er endnu ikke stadfæstet.

Som kommissarisk Amtsforsender i det kom. Amtsdistrikt Rødding er Hr. Hauptmann Thiermann bleven ansat. I ham synes der at være kommen en god Støtte til Fremme af vor tyske Sag til Nordslesvig. Han gør f. E. alt muligt for at samle de rigstro Elementer til nationale Mindedage. Han foranstalter Folkeunderholdningsaftener for at styrke Tyskernes Samhørighedsfølelse.

Paa den anden Side Grænsen er der i Foldingbro blevet bygget et saakaldt Forsamlingshus i Efteraaret 1893. Hovedformaalet med dette Hus er naturligvis at fremme den danske Agitation i Nordslesvig.

1. April 94 — 1. April 95.

Den 9. Decbr., den svenske Konge Gustav Adolfs 300 Aars Fødselsdag, afholdtes der en Mindefest i Skolen. Ved denne Lejlighed blev der skænket et Festskrift til den bedste Elev.

Præsten i Rødding Hr. Pastor Michaelsen holder nu Kapellan. Denne hedder Hr. Bracker og er fra Aabenraa. Han prædiker for det meste tysk.

1. April 95 — 1. April 96.

I Rødning bor der mange Folk, som kun er det tyske Sprog mægtige; disse har indsendt en Bøn til det høje Konsistorium, at der maa blive afholdt tysk Gudstjeneste en Gang maa-nedlig.

Kriggerforeningen »Königsau« har i det forløbne Aar faaet Tilladelse til at føre en Fane. Foreningen har sit Sæde i Rødning, hvor Indvielsen fandt Sted. Til denne Fest var der kommen mange Gæster udefra. Festtalen holdtes af Formanden for det Slesvigske Krigerforbund Hr. Brockschmied.

1. April 96 — 1. April 97.

21.*) Marts blev Børnene opfordrede til at besøge den offentlige Gudstjeneste. Flere Børn fulgte Opfordringen. I Sognet her havde Skolerne Ferie den 23. Marts.

En officiel Udgave af Bibelsprog og Bibelafsnit er udkommen og bruges her i Skolen. Den er udkommen paa Tysk og Dansk. Udgaven paa Tysk blev anskaffet paa Skolekassens Regning, de paa Dansk blev anskaffet af Børnene selv.

I Rødning afholdes der nu tysk Gudstjeneste en Gang om Maaneden.

Nybyggerforeningen for Rødning og Omegn har sørgt for, at flere Ejendomme i denne Egn, som tilhørte dansksindede Folk, er gaaet over paa tyskfødte Folks Hænder.

I Skodborg er der nu 14 Børn, som ikke forstaa et dansk Ord. Da der desuden er temmelig mange Folk i Skodborg, som kan forstaa Tysk, haaber man, at der vil blive indført tysk Religionsprog i Skolen.

1. April 97 — 18. April 98.

Fra Hr. Ministeren er der udsendt en Anordning, at Børn af tysktalende Forældre ikke maa deltage i den danske Religionsundervisning. Hvordan det skal ordnes med saadanne Børn i Fremtiden, foreligger der ikke nogen Anordning om.

Ogsaa i Aar har flere Folk sydfra taget Bopæl i Kommunen.

*) Hundredaarsdagen for Kejser Wilhelm I's Fødsel var den 22. Marts. N. H.

Disse har i Forbindelse med Grænseembedsmændene indsendt en Petition til Konsistoriet om nogle Gudstjenester i det tyske Sprog. Petitionen havde omtrent 40 Underskrifter. Om dens Optagelse hos Konsistoriet forlyder der endnu intet.

Den 24. Marts fandt der i Rødning en Festlighed Sted til Minde om 50-Aarsdagen for Slesvig-Holstens Rejsning. Festtalen holdtes af Hr. Amtsforstander Petersen, Rødning. Hr. Pastor Brag, Hygum, overrakte med en kort Tale Veteranerne fra 1848 en Erindringsmedalje. Bagefter overrakte Formanden for Krigerforeningen Kejser-Wilhelm-Medaljen til Kampfællerne fra 1870—71.

I det forløbne Vinterhalvaar er der ikke afholdt Fortsættelsesskole, da der manglede passende Deltagere.

1. Maj 98 — 1. Maj 99.

Den 7. Okt. afholdtes en offentlig Lærerforsamling i Rødning. Hr. Kredsskoleinspektøren sluttede Mødet med en Tale, hvori han navnlig betonedes Lærernes patriotiske Pligt.

Ogsaa i det forløbne Vinterhalvaar er der blevet afholdt Fortsættelsesskole her i Kommunen. Den aabnedes i November med 4 Elever, men trods gentagen Opfordring blev de to Elever borte fra Undervisningen. Skolen maatte altsaa lukkes midt i December.

I denne Egn, ogsaa i denne Kommune, kommer der nu flere og flere Nybyggere. Derfor afholdes der nu ogsaa 5 Gange om Aaret tyske Gudstjenester i Lintrup Kirke.

I Begyndelsen af Januar var Overpræsident v. Köller i Rødning. Han ledsagedes af en Overpræsidualraad, den kgl. Landraad, den kgl. Kredsskoleinspektør, flere Kredsmedlemmer og andre Herrer. Præsterne, andre Embedsmænd, Kommuneforstanderne og Lærerne fra Omegnen var ogsaa til Stede. Ca. 20 unge Herrer til Hest var reden Hs. Excellence i Møde. Ved Hs. Excellences Ankomst i Rødning blev han hilst Velkommen af Kampfælle- og Krigerforeningen »Königsau«. Kommuneforstanderen og Kommunerepresentationen i Rødning havde taget Opstilling. Hs. Excellence opholdt sig en lille Time i Albrechtsens Gæstgivergaard. Ved Afrejsen havde Kampfælle- og Krigerforeningen atter taget Opstilling og sang det første Vers af »Deutschland über alles«.

1. Maj 99 — 1. Maj 1900.

Ifølge Anordning af den kgl. Regering skal Børn af tysktalende Forældre have selvstændig Religionsundervisning i tysk Sprog 4 Timer ugentlig. Selvfølgelig kan ogsaa Børn af dansk-talende Forældre, saafremt disse ønsker det, deltage i en udelukkende tysk Religionsundervisning. I den udelukkende tyske Religionsundervisning deltager i den herværende Skolekommune for Øjeblikket 15 Elever. Som Godtgørelse for Overtimerne faar hver Lærer 30 Mk. fjerdingaarligt.

I Rødding afholdtes der en Sportskamp mellem Omegnens Skoler... To smaa Faner, en tysk og en preussisk, blev af Hr. Kredsskoleinspektøren skænket til hver Skole. I Foraaret blev der skænket den herværende Skole 30 Mk. af den kgl. Regering i Slesvig til Anskaffelse af en Fane. Paa Sedandagen kunde Fanen første Gang tages i Brug.

En Lokalafdeling af Den tyske Forening for det nordlige Slesvig er oprettet her i Egnen. Den bærer Navnet »Hohe Wacht im Norden« og tæller allerede 50 Medlemmer. Formand er Kollega Honnens i Hjortvad. Foreningen afholder sine Møder i Lintrup Nørrekro.

Som Følge af Nybyggerforeningens rastløse Virksomhed kommer der nu flere og flere Nybyggere til Egnen her. Over 20 Ejendomme er gaaet over paa tyske Hænder her i Kommunen.

1. Maj 00 — 1. Maj 01.

18. Januar, 200 Aars Dagen for Preussens Ophøjelse til Kongerige, blev der afholdt en Skolefest. I sin Tale henviste Læreren til vort Kongeriges Udvikling. Derefter havde Børnene fri.

Ved Opstillingen af Dispensationslisterne skal Læreren for de Børns Vedkommende, der skal tjene, bemærke, hvem de skal tjene hos.*)

Endvidere forehigges der en Anordning fra den kgl. Regering, at de Børn, der deltager i den tyske Religionsundervisning, ikke er forpligtede til at konfirmeres paa Tysk.

Ved den officielle Lærerkonference i Rødding holdt Lærer Koch en Konference om, hvorledes Kejserens Fødselsdag

*) D. v. s. for at faa konstateret, om det var hos dansksindede.

fejredes i hans Skole. Til Slut holdt Lærer Jørgensen, Langeved, et Foredrag om Behandlingen af de patriotiske Festedage i Skolen. Den officielle Konference afsluttedes med nogle Bemærkninger af Hr. Kredsskoleinspektøren.

De tysktalende Sognemedlemmer har indsendt en Ansøgning til Konsistoriet om en Forøgelse af de tyske Gudstjenester. Ansøgningen er bevilliget. Der skal fra nu af afholdes 12 tyske Gudstjenester aarligt. Hidtil var der kun 5 Gudstjenester paa Tysk.

Den hidtidige Amtsforstander Hr. Hauptmann Thiermann er bleven afskediget fra sit Embede.... En ny Nybyggerforening er bleven grundlagt i Rødding, dens Formaal er at faa saa mange tyske Nybyggere her til Egnen som muligt.

1. Maj 01. — 1. Maj 02.

I Fjor oprettedes i Rødding en Lokalafdeling af Den tyske Forening for det nordlige Slesvig.

1. Maj 02. — 1. Maj 03.

Den nye Rigsdagsmand [-kandidat] for den 1. slesvig-holstenske Valgkreds, Dr. Hahn fra Sønderborg, har i den sidste Tid holdt Valgtaler her i Egnen.

1. Maj 03. — 1. Maj 04.

I tidligere Aar er der altid holdt Fortsættelsesskoler her, men i de 2 sidste Aar ikke. For at lette Besøget har den kgl. Regering truffet følgende Bestemmelser: For Brændsel, Lys og Renholdelse ydes en Godtgørelse af 50 Pg., hvis Kommunen ikke erklærer sig rede til at besørge det, Kommunen her har erklæret sig rede. Endvidere betales Skolemateriale, for hver Elev 2 Mk., uden Hensyn til Elevtallet 20 Mk., og til Udmærkelser og Præmier 50 Pg. for hver Elev, men mindst 10 Mk. for hver Skole.

1. Maj 06. — 1. Maj 07.

Skolen foretog sammen med Efterskolen en Udflugt til Flensborg og Lyksborg. Udflugten beredte aabenbart Eleverne stor Glæde. Ogsaa Forældrene, der deltog, var godt tilfredse med Turen.

1. Maj 07. — 1. Maj 08.

Sommerudflugten gik i Aar til Knivsbjerg, Aaben-

raa og Varnæs, med Efterskolen foretog vi en Udflugt til Kiel. Vi besaa Krigshavnen og Højbroerne ved Holtenau og Levensau, endvidere det kejserlige Værft og et Krigsskib »Zähringen«.

1. Maj 12. — 1. Maj 13.

100-Aarsdagen for Indstiftelsen af Jernkorset og Dronning Luises Fødselsdag blev festligholdt den 10. Marts 1913. Efter en Tale af Læreren sang Børnene patriotiske Sange.

1. Maj 13 — 1. Maj 14.

18. Oktober blev der til Minde om de store Slag ved Leipzig foranstaltet en Fest i den smukt pyntede Skole.

1. Maj 14 — 1. Maj 15.

Til Paaske 1914 konfirmeredes 2 Drengene og 4 Piger, alle paa Dansk. En af Pigerne tilhørte Frimenigheden og har faaet Konfirmationsundervisning hos Frimenighedspræsten i Rødding. 2 af de konfirmerede Piger besøger Efterskolen i Skibelund.

I Fortsættelsesskolens Undervisning deltog i Vinteren 13/14 5 unge Mennesker, 2 af dem besøger i Sommer Efterskolen i Skibelund.

Den 18. April afholdtes en Mindefest paa Dybbøldagen. Skolen var festligt smykket. Efter en letforstaaelig Fremstilling af de historiske Begivenheder under Fremvisning af Billeder sang man »Schleswig-Holstein meerumschlungen«, »Deutschland über alles« og »Vater, kröne du mit Segen«. Festen sluttedes med Bøn.

I August og September var Skolebesøget meget ringe. Høsten maatte bjerges. Der var ogsaa mange Skoleforsømmelser i Slutningen af Oktober og i November. De store Begivenheder paa Krigsskuepladsen danner ofte Genstanden for Undervisningen eller rettere for Samtalen. Store Begivenheder i Felten har vi fejret ved, at vor Fane blev hejst, og i Skolen klang patriotiske Sange. -- En Anordning fra Hr. Kredsskoleinspektøren bestemmer, at den ene Historietime anvendes til en Omtale af den øjeblikkelige Stilling.

Til Hs. Maj. Kejserens Fødselsdag var Skolen festligt smykket af Børnene. Til Grund for min Tale havde jeg lagt følgende Tankegang:

Naar vi i tidligere Aar var forsamlede her i Skolen paa denne Dag og mindedes vor Kejser, takkede vi ham for, at han regerede vort Land i Fred. Velstanden hævede sig overalt. Den tyske Landmand var snart den dygtigste i hele Verden. Hans Marker bar rige Frugter, hans Kvægbestand formerede sig. Nye og større Gaarde blev bygget. Landsbyerne blev smukkere. Gode Veje og nye Jernbaner var der overalt. Fugtig Jord blev tørlagt. Nye og smukke Skoler rejstes i Byerne og Landsbyerne. Ogsaa nye Kolonier indbragte os stadig mere. De største og smukkeste Dampere bragte de rige Skatte derfra til os. Paa vore store Værfter byggedes der stadig nye Skibe, og vor Handel med Udlandet blev stadig større. Intet Land paa Jorden kunde bygge saadanne Luftskeibe, som Grev Zeppelin forstod det. Fra Japan og Amerika kom de unge Folk til Tyskland for at studere paa vore Lærestalter og i vort Land. Hvad de lærte her, fortalte de hjemme, og der blev alt saa lavet lige som hos os. Derved blev Tyskerne anset. Og da man videre vidste, at vi havde en dygtig Hær og en dygtig Flaade, saa kom ogsaa udenlandske Officerer til os for at lære, hvorledes man opdrager dygtige Soldater. Kort sagt, Tyskland stod i Begreb med at blive det største og mægtigste Land paa Jorden.

Nu ved I, at naar det gaar en Bonde særlig godt ved Flid og Dygtighed, saa bliver hans Nabo, der ikke forstaar sine Sager saa godt, misundelig. Saaledes gik det ogsaa vor Nabo England. England vilde (forblive) være det første Land. Dets Handel skulde forblive den største. Derfor, ned med Tyskland. Tyskland maa ydmyges. Men England vidste ganske nøje, at det ikke kunde gøre det, alene. Helst havde det fra sine Øer set til, medens vi sloges med Frankrig og Rusland, for saa ved Freden at falde over det største Krigsbytte. Altsaa, England kunde ikke ydmyge os alene. Derfor har det allerede for flere Aar siden bevæget Rusland og Frankrig og Belgien til at slutte et Forbund imod os. Fra alle Sider skulde vi angribes. Saa maatte det jo være let at besætte en Provins efter en anden. Men det kom anderledes. Thi Tyskland havde sine Kanoner og Soldater i Orden, bedre endog end Fjenderne. Og før disse saa sig om, var vi trængt gennem Belgien ind i Frankrig. General Hindenburg jagede 100,000 Russere ind i de massuriske Sumpe.

Nu begynder Fjenderne at afskære os Tilførslen for at udsulte os. Men vor Kejsers ved ganske nøje, hvormeget Korn og Kød der er i Landet, og hans Raadgivere har regnet ud, at vi har Brødkorn nok til næste Høst, men kun under den Betingelse, at vi maa omgaaes sparsomt dermed. Meget mere sparsommeligt end før. I kan hver Dag læse i Avisen: »Hvem der opfodrer Brødkorn, forsynder sig mod Fædrelandet«. Deraf opstaar for Eder en smuk Pligt. Naar I nu netop spiser saa meget Brød, saa I bliver mætte, naar I ikke giver et Stykke til Hønsene eller Hundene, naar I ikke lader en Skive Brød blive tør i Eders Skoletaske, naar I knuser selv den haardeste Skorpe med Eders sunde Tænder, saa kan hver af Jer i hver Maaned spare mange Pund Brød. Tænk nu engang, saaledes som I sparer alle de Millioner Skolebørn i det tyske Fædreland. Det giver en stor Mængde Brød, hvoraf de mange Mennesker i Byerne, som ikke selv har Brødkorn, kan leve. Og alle bliver mætte. Saa bliver vore Fjenders Haab om at kunne udsulte os tilintetgjort. Men hvis Freden ikke sluttet, saa vil I alle, der endnu er for unge til at bære Vaaben, have Bevidstheden om: Vi har ogsaa bidraget til, at vort Fædreland ikke behøvede at slutte en Hungerfred. Vi har hjulpet med til at befri Fædrelandet. Endvidere opfylder I dermed vor kære Kejsers Ønske, der i dette Stykke er gaaet foran med ét godt Eksempel. Han har sagt: Jeg vil slet ikke mere spise Hvedebrød, men kun Krigsbrød, dvs. Hvedebrød blandet med Kartoffelflokker. Og naar I videre tænker paa og siger, at den kære Gud har givet os Solskin og frugtbar Regn, for at vore Marker skal bære rige Frugter, han har, da Fædre og Brødre drog i Felten og det modne Korn ventede paa at blive bjerget, givet os varme og tørre Dage, for at vi kunde bringe disse Guds Gaver i Laden.

Hvis I alle højtideligt vil love det med hverandre, da kan I ikke berede vor kære Kejsers nogen større Gave til hans Fødselsdag. Saa hjælper I, som I lige har sunget, ham »at bære den tunge Byrde«. Vanskeligt er det at være Kejsers og Konge i Fredens Dage, men uendeligt vanskeligere i Krig mod en Verden af Fjender. Kejseren har den Tro til sit Folk og sine Soldater, at enhver vil gøre sin Pligt. Vi alle har den Tro til ham, at han under Guds Raad og Bistand vil tilkæmpe vort kære Fædreland en ærefuld Fred. Det skal i Dag være vort fælles Ønske: Gid Hs. Majestæt, vor kære Kejsers og Konge, efter en sejrrig Kamp maa kunne fejre sin næste Fødselsdag i Fred.

Den 23. Februar kom der Meddelelse om den vældige Begivenhed om Vinterslaget i Masuren: »7 Generaler, over 100,000 Mand, over 150 Kanoner og endnu ikke overskueligt Materiel af alle Slags inkl. Maskingeværer . . . Den 10. russiske Armee under General Baron Sievers kan derefter anses for tilintetgjort, . . .« Saaledes lød et Udtog af den øverste Hærlædelheds Telegram. Efter at Begivenheden var bleven omtalt for Børnene, sluttedes Undervisningen.

I Slutningen af November maatte Undervisningen i Fortsættelsesskolen standses af Mangel paa Petroleum. Den 15. Decbr. fik jeg meddelt, at der var stillet 50 L. Petroleum til min Raadighed til Undervisningsformaal.

NB. I Slutningen af Jan. fik jeg 30 L. Petroleum.

1. Maj 16. — 1. Maj 17.

I Sommermaanederne har mange Børn forsømt Skolen, fordi de maatte hjælpe med ved Markarbejdet.

Indsamlingen af Brændenælder har givet ca. 100 Pd. tørre Stængler. Af Melbær er der samlet ca. 30 Pd. De i Maj saaede Solsikkekærner er ikke lykkedes. Børnenes Akksamlen har givet ca. 145 Mk. Bog har vi ikke kunnet samle her.

1. Maj 17. — 1. Maj 18.

Fra 1. 2. maatte Undervisningen standses her, da der ikke var Brændsel at opdrive. Gentagne Andragender hos Hr. Landraaden forblev uden Resultat. Et Forsøg paa at opvarme Rummet med grønt Træ, mislykkedes, der opnaaedes kun 4—6 Gr. Varme. Ifølge en Anordning fra det stedfortr. Gnkdo. maa der ikke fyres under Gudstjenester. Kirkernes Kulforraad skal stilles til Raadighed for Mejerierne.

Skolebørnene har maattet tage de voksnes Plads ved Markarbejdet, hvorved Skolearbejdet selvfølgelig har lidt.

Petroleumsmangelen er i Aar meget stor. I Begyndelsen af Decbr. fik jeg 20 L. og andre 20 L. blev fra Landraadskontoret stillet mig i Udsigt. Jeg har kun faaet 5. Da der paa Grund af Transportvanskeligheder kun er kommet lidt Kul til vor Kreds, har mange Skoler maattet standse Undervisningen. (Kredsskoleinspektørens Bemærkning i Marginen: Nej, Røhr.)

I Naboskolerne har Undervisningen delvis været standset. (Sagen undersøges! Røhr.)

I Skolen holdt Vagtmandskabet en Julefest.. En stemningsfuld Fest som i 1915 var det ikke.

1918.

I Februar fandt der en Efterprøve af Kornforraadene Sted af Vagtmesteren og 7 Soldater. Det varede 6 Dage. En Soldat var indkvarteret her i Skolen. Resultatet var lidet opmuntrende.

I Marts fandt der en Indsamling af Ben Sted, hvorom der senere skal berettes. [Da dette ikke er sket, bemærker Kreds-koleinspkt.: Indsamlingsvirksomheden! — — Det er den sidste Paategning af Kredsskoleinspektøren, under 15. 5. 18.]

Efter Revolutionens Dage har Skolen saa temmelig været overladt til sig selv, da det var klart, at efter en Folkeafstemning vilde Nordslesvig tilfalde Danmark. Fra Efteraaret 1919 er der kun undervist i Realfagene og i Regning paa Tysk.

Den 10. 2. 20. fandt Afstemningen Sted her i Skolen.

Efter 1. 5. 20 underviste jeg om Formiddagen de øverste Klasser, og om Eftermiddagen blev Underklasserne undervist af en rigsdansk Kollega.

Af vor Regering blev jeg efter eget Ønske forflyttet sydpaa som Førstelærer ved en 3-Klasset Skole i Holsten. Med tungt Hjerte forlod min Hustru og jeg Skolen her.

Saa korte og ufuldstændige disse Uddrag er, indeholder de dog et betegnende Træk i Billedet af Skolens Virkemaade under tysk Styre i Sønderjylland. Det ses, at Skolen i fremtrædende Grad har staaet i Fortyskningens Tjeneste. Som en ganske naturlig Ting anføres det, at der ansættes Lærere og Lærerinder fra Hannover, Slesien eller Holsten, der selvfølgelig var uden Kendskab til Børnenes Modersmaal. En meget vigtig Ting har Anskaffelsen af Flag og Flagstænger været, som oftest maatte der jo ganske vist et kontant Beløb fra Regeringen til, før en Skole fik sig en

Flagstang. Ligeledes Billeder af de tyske Kejsere. De patriotiske Fester synes at have været Genstand for meget omhyggelige og indgaaende Overvejelser, da de endog har været — Emnet for en Förhandling paa et Lærermøde under Kredsskoleinspektørens Ledelse. Selv en tysk Digter som Theodor Körner holdtes der en Mindefest for. Med Interesse følger Læreren Indførelsen af de tyske Gudstjenester —, hans Bemærkninger er formodentligt beregnet paa at skulle ses af hans foresatte —, og det samme gælder de rent politiske Forhold, som slet ikke kom Skolen ved, som f. E. Nybyggerforeningen i Rødding, der fik saa bedrøvelig en Ende, Amtsforstander Thiermanns Ansættelse, Krigerforeningen osv. Til den anden Side noteres nøje, om Konfirmanderne hører til Frimenigheden i Rødding, og hvormange af dem der kommer paa Efterskolen i Skibeland.

Saaledes virkede den tyske Lærer efter sin eller rettere efter sine foresattes Bestemmelse: som et lydigt Redskab i Fortyskningens Tjeneste, og da Krigen kom, var han saa god en Agitator som nogen Krigslaansplakat. Den ovenfor gengivne Tale paa Kejserens Fødselsdag under Krigen —, der, hvad man ikke maa glemme, er holdt for næsten udelukkende dansksindede Børn, — er saa naiv i sin Fremstilling og i sin Hensigt, at den ikke trænger til nogen Kommentar.

At Skolen under de nu herskende Forhold opfatter sin Opgave paa en anden Maade, har vi fra dansk Side kun Grund til at være stolte af og tilfredse med.

En gammel Rangforordning fra Haderslev By.

I al Almindelighed er man i vore demokratiske Tider i nogen Grad gaaet bort fra at tale om Rangforskelse og anden Daarskab, som Fortiden var mere befængt med, selv om ogsaa der i forskellige Kredse endnu er en Rest tilbage af den Slags utiltalende Snobberi.

Af den Grund burde det være interessant at opfriske Beretningen af 21. August 1719, som den daværende Statsholder for Hertugdømmerne, Grev Carl v. Ahlefeldt, lod opstille og som konfirmeredes af Kong Frederik den 4de.

Dette mærkværdige Aktstykke — skriver den kendte Haderslevpræst, Lautrup 1843 — fortjener som et Minde om gammel Daarskab at udgaa Forglemmelsen.

At Rangstriden i Haderslev ikke har været ualmindelig, fremgaar af flere Efterretninger, saaledes af Konsistorial-Processen mellem Apoteker Helms og Raadsherre Schumacher (Griffenfeldts kødelige Fætter). De to Mænd var i selve Kirken blevet uenige om, i hvilken Stol det tilkom dem at sidde, og den hidsige Schumacher havde under Striden, lige før Gudstjenesten skulde begynde, stødt Apotekeren ud af Stolen, saaledes at denne derved tabte sin Paryk til Skam og Forargelse for Menigheden.

Ogsaa det stadige Kapløb om at blive Borgmester, skønt denne Bestilling ikke gav nogen Indtægt, viser, at Rangen har betydet meget i disse Dage. Det synes, som om Koner og Døtre har haft en stor Indflydelse paa Mændenes og Fædrenes Ærgerrighed.

Borgerskabet var inddelt i 4 Klasser. Alle kongelig udnævnte, Borgmesteren, Raadmændene, Provsten og Præsterne, overhovedet alle der ved kongelig Begunstigelse var i Besiddelse af en Rang, skulde beholde denne Benaevnelse. Forøvrigt var de forskellige Klasser inddelt som følger:

1. Rangklasse, som havde Forrettigheder for alle de andre Klasser, bestod af Byraadet (»de, som er det i Øjeblikket, og de, som har været det«), samt alle de Borgere, som betaler 6 Mark og derover i maanedlig Afgift. Til 1. Rangklasse regnedes ogsaa Organisterne, Byens Musikere og Skrive- og Regnemesteren ved den tyske Skole.

Damerne af denne Klasse rangerede indbyrdes efter deres Ægteskabs Varighed, men ellers foran Damerne af de lavere Klasser.

Til 2. Rangklasse regnedes saadanne Borgere, som betalte 4—6 Mark i maanedlig Afgift, endvidere Skippere, der selv havde Part i deres Skibe, Kunstnere, saasom Malere, Billedskærere, Guldsmede og Chirurger (!). Damerne rangerede indbyrdes i samme Forhold som i 1. Klasse.

Til 3. Rangklasse regnedes Haandværkere, som var Medlemmer af Laugene og Gilderne, og overhovedet alle de, der i maanedlig Afgift betalte fra 24 Sk. til 4 Mark. Damerne rangerede i Forhold til deres Ægteskabs Varighed og ellers i Forhold til deres Mands Ære og Værdighed.

Endelig regnedes til 4. Rangklasse de, der betalte mindre end 24 Sk. i maanedlig Afgift, samt Daglejerne. Deres Hustruer rangerede ligeledes efter deres Ægteskabs Varighed.

Kobmandssvendene rangerede indbyrdes efter deres Alder i 2. Klasse. De ugifte Døtre af 1. Klasse rangerede under Damerne af 2. Klasse, men foran Damerne af 3. og 4. Klasse.

Denne Rangforordning — hedder det — skal ogsaa gælde for »Slotsgrunden« for at forhindre alle Kollisioner og Skændier.

Man maa imidlertid give gamle Lautrup Ret, naar han er af den Mening, at en saadan Ranginddeling snarere var et Middel til at vække Uenighed og Misundelse end til at forhindre disse Udyder. Iøvrigt har Rangforordnin-

gen hersket saa sent som 1809 ved Oprettelsen af Kirkeinventaret og har herved tjent som normgivende for Afgifterne, hvilket ogsaa Inventarets Udseende er stærkt præget af.

Nu kendes og spores saadanne Rangklasser kun udi egen Indbildning og drøftes kun i selskabelige Afkroge.

Morten K a m p h ø v e n e r.

Paa Ulvejagt.

Da Langetved var Midtpunkt.

I Aarene før og efter 1700 skete det næsten hvert Aar, at Kongens betroede Mand Overjægermesteren, det vil sige Amtmanden i Haderslev, Grev *Reventlow* (baade Fader og Søn) skrev til sine Jægermestre rundt om i Landet, at Bønderne skulde paa Ulvejagt. Overjægermesteren var en saare mægtig Mand, som i denne sin Stilling stod lige under Kongen uden Melleminstancer, han var altsaa en Slags Jagtminister. Og hans Jægermestre, der i Regelen havde to—tre Amter under sig, var heller ikke at spøge med. Naar de udsendte deres Ordre gennem Amtmændene til Beboerne, spidsede alle Øre.

Det var navnlig i Lindetskov og i de store Farrisskove, Ulvene havde deres Hovedkvarter, men ogsaa i Skovene ved Rødding, Langetved, Hjerting og Københoved trivedes Bæsterne, og Beboerne fik dem ikke sjældent at mærke. Ikke just, at Ulvene forfulgte Mennesker, det hørte man sjældent om, men de dræbte og skambed baade Heste og Kvæg og slæbte til Skovs med Faar og Lam, naar Byhyrderne ikke passede altfor nøje paa.

I Egnene fra nordfor Kongeaaen til helt ned mod Tønder kommanderede dengang en Jægermester, der hed *Gerhard Brockdorff*. Han sendte Brev til Stiftsbefalingsmanden i Ribe, von *Speckhan*, der saa atter satte Alverden Stævne i den lille By Langetved i Skrave Sogn.

Her er en af Tilsigelserne til Ulvejagten 1695:

»Saasom kgl. Majestæts Jægermester, velbaarne Hr. Gerhard Brockdorff, udi sin til mig indkomne Skrivelse af 11. August melder, at en Ulvejagt udi Farris, Hjerting og Københoved Skove skulde foretages, og at til den Ende Mandskabet udi Kalslund og Frøs Herreder den 27. Juni, som er Torsdag, om Aftenen udi Langetved med 3 Dages Proviant møde skulde, altsaa vil jeg paa kongelig Majestæts Vegne hermed have anbefalet (Herredsfoged) Christen Thomsen udi Hillerup, at han straks tilsiger Ryttertjenere og alle andre, som udi Frøs- og Kalslund Herreder ere og under dette Riberhus Amt hører, aldeles ingen undtagen, hvis Tjenere de endog ere, at de tillige med Sognefogder og Lægds-mænd samt 3 Dages Proviant sig uden al Forsømmelse og Forevendinger paa betimelig Tid og Sted indfinder, Jagten om anden Dagen behørigen at bivaane, saafremt de, som udeblive, ikke efter Jagtforordningens Tilhold ville straffes og staa tilrette som vedbør.

Ribe, den 18. Juni 1695.

von Speckhan.«

Dette var altsaa Frøs- og Kalslund Herreder, men alskurat samme Ordre blev sendt til Nis Nissen i Sønder Farup og Hans Brorsen i Vester Vedsted, som skulde stævne Beboerne i Øster- og Vester Vedsted, Hvidding, Brøns og Rejsby, til Peder Dall i Fauerbholt, som skulde tilvare Bønderne i Seem, Spandet, Højrup, Roager, Vodder og Lustrup, og til Herredsfogden i Lø Herred, der skulde møde med alle Fæstere under Trøjborg lige ned til Højer, 8 Mil fra Langetved.

Lignende Ordre udgik fra Haderslev til Haderslevhus' Bønder, én Mand fra hvert Ildsted i disse Herreder.

Man undrer sig over, at den lille By Langetved kunde rumme alle de mange Mennesker, der mødte med deres Madpakker og »Jagtskralder«, som de kaldes. At der ikke kunde være flere i Langetved, er rimeligt, og da Bønderne i Gørding og Malt Herreder, ja ogsaa i Hunderup Birk, stævnedes til samme Ulvejagt, fik de da ogsaa et andet Mødested, nemlig Skodborg.

Trætte og forasede mødte Folkene, og de har sikkert fundet Hvile i Halm i Udhuse og Lader. Der kunde jo slet ikke være

Tale om Senge til andre end de fornemme Folk, Herredsfogderne, Ridefogderne, Jægermesteren og selve den fornemme Overjægmester Grev Reventlow, der skulde bo hos Ridefoged Konrad Kaye, som boede midt i Langetved, der dengang bestod af 14 Gaarde og nogle Huse. Det har vrimlet i Byen som til noget Marked, og Værtsfolkene med Karle og Piger har haft travlt. At der blev drukket en god Del Brændevin, er der ingen Tvivl om, thi hvor der er mange tørstige, plejer der ogsaa at være Folk, der vil tjene en Skilling ved at slukke. Nyheder fra fjernt og nær blev udvekslede, og det har været en stolt Dag for Langetved, der ellers laa helt godt gemt, med uopdyrkede Hedestrækninger mod Vest og Nord og med Skove mod de andre to Verdenshjørner.

Næste Morgen ved Daggry stillede alle til Udrykning. Folk stod i adskilte Flokke, thi først skulde hver Herredsfoged med Jagtmandtallet i Haanden undersøge, hvem der var mødt, og hvem der havde snydt. Der blev brugt alle Udflugter for at slippe. Snart hed det om en Mand, at han var syg, snart at hans Kone var ventendes en Arving; om andre hed det, at de var selv »Ulvehængere« og derfor gik fri.

Den, der var navnkundig som »Ulvehænger«, og den, der afgav Kvarter til Klappere, var fri. Langetveds Folk var altsaa ikke med paa Jagt, Skodborgs Beboere heller ikke.

Og saa begyndte Jagten. Raabende og klappende drog Rækkerne gennem de dybe Skove. Det var forud bestemt, hvor »Ulvehaven« skulde sættes. Ulvehaven var et lille Stykke Skov, der var omspændt af »Jærgarn«, og som det gjaldt om at faa Ulvene drevet ind i. Det var sikkert Jægermesteren og Overjægermesteren, der morede sig mest under Jagten, og dem var det ogsaa, der skød de enkelte Ulve, som det lykkedes at drive ind i Ulvehaven. Fra Skov til Skov, fra Sogn til Sogn, drog den støjende Jagtskare tre hele Dage til Ende, og endelig slap Folkene hjem.

I Regelen var Udbyttet ikke særlig stort. Paa Ulveklapjagten 1737 blev der nedlagt to gamle Ulve, en Han og en Hun.

og 7 Unger. I 1738 blev det indberettet, at der var to Ulve i Lindétskov, hvor de ynglede, og Klapjagten blev straks sagt til.

»Ulvehængerne« var Folk, der var saa heldige at fange Ulve paa egen Haand. Der var fastsat en Pris af 4 Rigsdaler for en gammel Ulv og 1 Rigsdaler for en Unge. Naar en Mand havde været saa heldig, drog han straks til sin Herredsfoged med Ulven for at faa de 4 Rigsdaler, eller hvor meget det nu blev ialt. Og Ulven blev saa flaaet, og Raden af den hængt op i en Galge ligesom andre Tyve, kun med den Forskel, at dem lod man dog beholde Skindet!

Det var ofte vanskeligt for Herredsfogden at faa Ulvepengene ind igen, thi de skulde fordeles paa Herredets Beboere, og selv om det kun drejede sig om nogle Skilling, saa var Beboerne ikke saa lette at faa til at betale.

Da Ulvene uddøde, og Ulvejagten holdt op, var det en uhyre Lettelse for Befolkningen. Man var sluppet for to store Onder, først for selve »Graabenene« og dernæst for Ulvejagterne, der faktisk var bleven en lige saa stor Landeplage som Ulvene, navnlig for dem, der skulde rejse mangfoldige Mil fra deres Hjem for at traske om som Klappere, naar Overjægermesteren og hans Folk sendte deres strænge Befalinger.

P. Eliassen.

En Kvinde i Huset.

Af Johannes Buchholtz.

Lyngen blomstrer. Den hænger i tunge røde Dynere ned over Hulvejen. Bierne har travlt — med en elegant Snurren, omtrent som fra en lakskinnende Luksusbil, svinger de ud og ind mellem Blomsterne, standser Motoren et Øjeblik, fylder duftende Benzin paa og snurrer videre. Solen varmer naaderigt, den brænder ikke, for det er Septembers høje, kølige Luft; Vejen lægger ligesom en Arm om Lyngbakken og danser med den. Huhej — det er en lystig Dag.

Saaledes tænker sorte Ulrik. Han sidder paa Trappestenen til sit lille straatækte Hus og ser ud over Lyngdalen. Sikken et Vejr — sikken en Dag! tænker han. Han finder et Æble i sin Lomme, tager det op, gnider det blankt paa sit Bukseben, og fører det op til sine stærke hvide Tænder — men fjerner det igen med et Ryk og lægger det tilbage i Lommen.

I Dag kommer Stine, tænker han. Hun skal ha Æblet.

Det bliver Middag. Ulrik hiver sig i Hast lidt kold Grød med Mælk. Han har ikke rigtig Tid at kokkere i Dag — ikke just fordi han skal bestille noget særligt, men fordi han venter Stine. Han vil gerne sidde ude paa Trappestenen og se, naar hun kommer. Naboen Wolle er kørt til Byen efter hende. Han har Hest, det har Ulrik ikke. Men

at Ulrik ikke er taget med ind efter hende — ja det er en Heltegerning af Beherskelse.

Ulrik smisser ved sig selv. Han ved godt, at han tager sig fordelagtigst ud med sit Hus og sin Ejendom i Ryggen.

Endelig Klokkeren 3 viser der sig noget helt ude i Horisonten. Det ligner en Myre paa et Halmstraa, men det er en Vogn paa en sandet Hedevej. Nu kommer Stine! Ulrik snurrer rundt om sig selv og lister ind i sin Stue. Han tør — nu det kommer til Stykket — slet ikke se paa Stine.

Selv paa en lille Mils Afstand.

Ulrik er en Mand paa omtrent 40 Aar. Han har været Enkemand i 4 Aar, og i al den Tid har der ikke en Gang været et Kvindfolk i hans Hus. Er det saa underligt, at han snurrer rundt om sig selv, naar hans nye Husholderske kommer? Han gør Ild op og begynder at lave Kaffe. For at faa noget at tage sig til, lægger han sig ned paa Stengulvet og puster til Ilden, saa de tunge Hedetørve blusser.

En hel Time varer det, saa knirker Vognen op for Døren. Wolle siger Prr! Og Ulrik kommer geskæftig ud ad sin Dør, som var han bleven overrasket ved Lyden.

Paa Agebrædtet sidder Stine i mange Tørklæder. Ulrik aner ikke, om hun er ung eller gammel. Han vover ikke at se nærmere paa hende. Men en Kvinde, det er hun da, tænker han. Han fornemmer det som en stor Guds Naade, at der igen er kommen en Kvinde i hans Hus. De fire lange ensomme Aar har været næsten mere, end han kunde bære.

Han og Wolle lægger Stines Sager af Vognen, og de gaar alle tre ind for at faa Kaffe.

Jo, Stine er en Kvinde, tilmed en ung Kvinde, ja endog en køn Kvinde. Hun har et stort mørkt Haar, næsten saa mørkt som Ulriks, og store, tungsindige Øjne.

Efter den første Kop Kaffe skal de have en til. Stine udstrækker sin Arm og skænker — først for Wolle, saa for Ulrik og sidst for sig selv.

— Aa Herregud ja, siger Ulrik pludselig og slaar en Hånd op for Øjnene. De andre forstaar ikke, hvad der gaar af ham. Han synes, han skylder dem en Forklaring, og siger hovedrystende:

— Aa Herregud ja — her sidder man og bliver skænket for — som om man var Præsten selv — eller Ministeren!

Wolle stopper betænkelig sin Pibe. Men Stine ser gentagne Gange uroligt hen paa Ulrik. Hun forstaar ikke, hvad han mener, men det lyder godt, synes hun.

Siden, da Wolle er kørt, sætter de Stines Komode og Skab paa Plads. De fylder næsten ganske det lille Rum.

— Hvor skal jeg sove?, siger Stine pludselig.

Ulrik peger paa den røde Alkove paa Østvæggen.

Stine grubler lidt, saa spørger hun igen: .

— Men hvor skal Du saa sove?

Nu har det fra ældgammel Tid været god Skik, at hos den fattige Almue deler Mand og Kvinde Sovekammer, uden at dette i ringeste Grad virker nedbrydende paa Moralens. Paa Vestvæggen staar Ulriks Alkove, og han har jo egentlig ogsaa tænkt vedblivende at sove der, men nu, da Spørgsmaalet rejses, kommer han i Hu, at Skikkene har forandret sig ude i den store Verden.

— Jeg kan sove paa Høloftet, siger han stille.

Stine udtaler sig ikke yderligere. Hun gaar og pakker ud og rydder op. Ulrik følger hende med lysende Øjne. Den Maade, hun kan lægge et Stykke Tøj sammen paa — den Maade, hun kan tørre Støv af mellem alle de smaa Ting — Portrætterne, Vasen, Syæsken og de mange Forsteninger — paa Dragkisten — ja det er over al Beskri-

velse yndigt at se paa. Ja, bare som hun kan vende og dreje sig — bare som hun kan vride en Klud op i Vand —!

Aa — det er dog en Guds Gave at faa en Kvinde i Huset!

Stine er med Ulrik ude at se hans lille Bedrift. Han har en rød og en sortbroget Ko, to Grise og tre Faar. Allesammen er det Dyr af samme knoglede, uhyre nøjsomme Hederace som han selv. De vilde ikke kunne faa Præmie paa noget Dyrskue i Verden, men om han fik Præmiedyr ud paa sin Hedelod, vilde de være døde, inden Aaret var omme.

Stines Ansigt udtrykker Tilfredshed med Besætningen, og Ulrik er stolt.

— Ja, siger han, — om Du nu kunde slaa Dig til Ro hos mig for al Din Levetid.

— Det er for tidligt at afgøre nu i Aften, mener Stine.

Men Ulrik er en hastig Natur. Han synes ved sig selv, at det kunde hun godt bestemme straks.

De følges ad op paa Højen og ser Solen gaa ned, saa gaar de langsomt tilbage til Huset.

Ulrik har en lille Have med duftende Ambra og gyldne Morgenfruer bag Diget med den forblæste Hyld. Op ad Huset læner sig et temmelig stort knortet Træ, det eneste i hele Haven. Det eneste rigtige Træ i en Fjerdingsvejs Omkreds.

— Er det ikke et Æbletræ? spørger Stine.

— Jo, svarer Ulrik med behersket Stolthed, — det har Ane, min Kone, saaet i sin Urtepotte for 16 Aar siden. Nu staar det der saa højt og stort, næsten som mit Hus! Jeg plejer at kalde det »Moers Træ«.

— Kan det saa bære noget?

— Folk sagde jo, at det vilde aldrig blive til noget her paa Heden, fortsætter Ulrik — men Træet har ligegodt

gjort dem tilskamme. Nu er det jo ved at gulne lidt i Bladene, men ellers har det været grønt den hele Sommer, og i Foraaret var der slet ikke saa faa Blomster paa det.

— Men kom der ingen Æbler?

— Jo, der blev et. Det er jo rigtig nok ikke mange, men man maa jo huske paa, at Træet staar paa Hedejord. Det faldt ned af sig selv i Gaar, saa det maa være af en tidlig-moden Slags.

— Men saa de andre Aar — har det da baaret flere?

Ulrik ser undselig til Siden. Det er da ogsaa farligt, som Stine eksaminerer.

— Nej — det er første Aar, det bærer. Men de siger, at saadan er Æbletræers Natur, naar de bliver saaet af Kerne. Og hvad — det stammer maaske fra Sydens Lande, saa maa man ikke forlange formeget af det her paa Heden.

Ulrik vil saa gerne finde Undskyldninger for sit Træ. Han synes, at naar det nu virkelig har baaret Frugt — om end kun en eneste — saa maa man ikke bebrejde det, at det har taget lang Tid om det.

De gaar ind i Huset. Ulrik læser et Stykke i Postillen, og saa er det Sengetid.

— Godnat Stine, nu skal Du sove godt!

— Godnat Ulrik, sov selv godt!

Stine pusler lidt i Stuen, saa klæder hun sig af og gaar i Seng. Men idet hun læner sig tilbage, mærker hun noget haardt under Hovedpuden. Hvad —? Noget rundt og glat. Hun tager det i sin Haand og lugter til det: Et Æble!

Hun kan ikke andet — hun rejser sig og gaar paa bare Fødder over Stengulvet hen til Døren.

— Ulrik — sover Du? raaber hun op imod Loftslugen.

Ulrik sover ikke.

— Hør nu Ulrik — er det Æble fra Dit Træ?

— Ja.

— Det vil jeg ikke ha'. Det skal Du selv spise.

— Ingen andre skal ha det uden Dig.

— Naa ja, det kan vi nu tale videre om i Morgen. Men jeg vil kun sige Dig, Ulrik, at Du maa saa inderlig gerne sove i Din egen Seng, som Du er vant til, for Du er nu en Mand, som man i alle Maader faar Tillid til!

II.

Det mærkelige var, at Ulrik ikke tog mod Tilbudet. Han lo og sagde, nej nu skulde Stuen være som Stines egen, og det kunde den jo ikke blive paa den anden Maade. Han slog næste Dag et Par Brædder sammen til et Senge-sted paa Loftet, saa var det i Orden. Efter en Uges Forløb friede han til Stine, men hun vilde betænke sig endnu længere. Naa ja, saa var de lige gode Venner for det. Han havde dog faaet en Kvinde i Huset, en, som kunde gøre alt det sværeste — det vilde i dette Tilfælde sige det lette og fine Arbejde — Madlavning, Syning, Vinduespudsning o. s. v. Det grove Arbejde skulde Ulrik nok tage paa sig.

Stine havde en stærk og dejlig Hals, der bar hendes Hoved som en Lysestage, og naar hun malkede, sang hun til. Ulrik vovede ikke at flytte en Fod for ikke at forstyrre hende.

Saaledes gik Dagene fulde af frydefuld Oplevelse. September blev til Oktober, og Ulrik tænkte: Enten nu Stine vil ha mig eller ej, saa bliver hun her nok alle sine Dage!

Ulrik var en hastig Mand til at tro det gode.

Det lille Hedehus laa næsten uden for Verden — det havde kun en eneste tynd Forbindelsestraad med den: den daglige Avis. Den hentede Stine hver Eftermiddag hos Røde Steffen Kjærhus, som var Medabonnet. Turen frem og tilbage kunde vel tage en halv Time. Ulrik kunde godt naa at komme til at længes efter hende i den Tid, men

naar han saa hendes højtbaarne Hoved vokse som et Mulskud over Bakkekammen, saa blev han dobbelt glad. Saa der var intet forgjort.

Ulrik lagde Mærke til alt i sin lille Verden. Stine tog et rent Forklæde paa, naar hun gik efter Avisen, det var det samme Forklæde, hun gik med om Søndagen. Men naar en Uge var omme, tog hun et nyt paa, skønt det forrige ingenlunde var snavset endnu. Det var en yndig lille Ødselhed, tænkte Ulrik. Disse Pragtforklæder var af en særlig Slags, fjernt fra de daglige Arbejdsforklæder. Der var en rynket Bræmme i Kanten af dem. Det saa svært godt ud.

En Dag stod Ulrik og gravede Kartoffelkule under Diget, da Stine gik forbi paa Stien. Skønt Afstanden var mindst 100 Alen, saa han, at Stine havde sin Perlekrans paa. Det var noget nyt. Han lod Spaden synke og saa efter hende, til hendes Hoved var forsvundet.

Dagen efter gentog det samme sig. Saa gik de onde Anelser som et Uvejr gennem Ulriks Sind. Han lænede sig ned over den sortbrogede Ko og sagde: Aa, Herregud!

Om Aftenen førte Stine selv Samtalen hen paa Røde Steffen, og Ulrik spurgte da saa ligegyldigt, som han kunde, om Stine syntes om ham.

— Jeg tykkes, han er morsom, sagde Stine.

— Ja men, der er ikke mere Samvittighed i ham, end i den der, sagde Ulrik, og pegede hen efter Stenene paa Dragkisten. Det var saadan en Vane, han havde.

— End hvilken en? sagde Stine.

Ulrik havde egentlig ikke tænkt paa nogen bestemt Ting, men nu valgte han en særlig ondartet Stenkile ud og rakte den til Stine.

— End den der, sagde han.

Stine vejede den i sin Haand og prøvede dens skarpe Kanter mod sine Fingre.

— Saa? sagde hun. Ulrik hørte, at hun ikke var overbevist.

Dagen efter kom Steffen selv med Avisen. Han traf Ulrik udenfor, og de kom i Handel om den sortbrogede. Ulrik var som spaltet i to, han vilde gerne sælge Koen, men han havde en taaget Fornemmelse af, at Stine ligesom gik med paa Købet.

Ulrik lod sin Pris stige to Gange, hvilket var uhørt i Kreaturhandel. Steffen snakkede vidt og bredt, men fulgte med i Prisen. Ulrik følte sig trængt op i en Krog. Han forhøjede endnu engang Prisen med 10 Kroner.

— Du er dyr med din Ko, sagde Steffen og grinte.

— Ja, jeg holder paa det, som er mit, sagde Ulrik.

— Men det er ogsaa en god Ko, blev Steffen ved, — jeg faar vel give den Pris, Du forlanger — for nu er Du vel ved Enden?

Da blev Ulrik fuldstændig gal. Han for ind paa Steffen, løftede ham højt fra Jorden og kastede ham baglæns hen i Halmen.

— Du kan ikke faa min Ko, skreg han, — og Du skal heller ikke faa Stine. Hun skal blive i mit Hus alle sine Dage.

Steffen rejste sig sindigt op.

— Du er jo fra Din Sans, sagde han, — hvem har talt et eneste Ord om Stine? Jeg mener, vi handler om en Ko!

— Aa — Du har ikke mere Samvittighed end — end min store Stenkile derinde!

Steffen grinte bare, og Ulrik fortrød i sit stille Sind, at han havde givet efter for sin Hidsighed.

De gik udenfor sammen. Nu var det Mening, at Striden skulde glemmes. Men da kom Stine om Hushjør-det, hun havde været inde og taget Perlekransen paa. Ulrik kunde ikke styre sig. Han sprang et Skridt tilbage, bøjede sig frem, som vilde han stange og hvæsed:

— Kom nu an og lad os faa det afgjort!

Inde i Kostalden havde Steffen ladet sig smide i Halmen uden at kny, men her for Pigens Øjne tog han det anderledes. I et Spring kastede han sig ind over den anden. Han var en bred, tung Mand med en virkningsfuld Faldvægt. De væltede begge om i Sølen. De hagede sig til hinandens Kroppe og dannede en levende Tromle. Snart var Ulrik øverst, snart Steffen. Ulriks Næver gik som Køller mod Steffens Sideben, men Steffen havde en Bjørneryg, naar han spændte den og gav efter, dunkede Ulriks Hoved mod Jorden, saa Regnvandet snart farvedes rødt. Ulrik fik klemt sin Hage mod Steffens Hals, saa Steffen et Sekund mistede Bevidstheden. Hans Arme slappedes. I et Nu havde Ulrik gjort sig fri og var oppe at staa, men Steffens Kraft vendte samtidig tilbage, han slog af al Magt sin Næve ind i Ulriks Mellemgulv. Der kom som et Suk af Ulriks Mund, han gik hen til Muren og støttede sig i halvt sammenbøjet Stilling.

Steffen saa sig om. Ved Hushjørnet stod Stine rædselsslagen og bed i sit sammenkrøllede Forklæde.

Steffen lo med en klemt Latter.

— Se Stine, nu ber Ulrik sit Fadervor! sagde han.

Men nu rettede Ulrik sig. Hans blodsmurte Ansigt var frygteligt at se til. Han gik hen og lagde sine Arme, hvis Sener var som Lyngrødder, om Steffens Hals og Knæ, lukkede ham sammen som en Foldekniv og løftede ham op, Steffen hang paa hans Bryst som et lille Barn, men Fraaden stod ham af Munden i hans afmægtige Raseri.

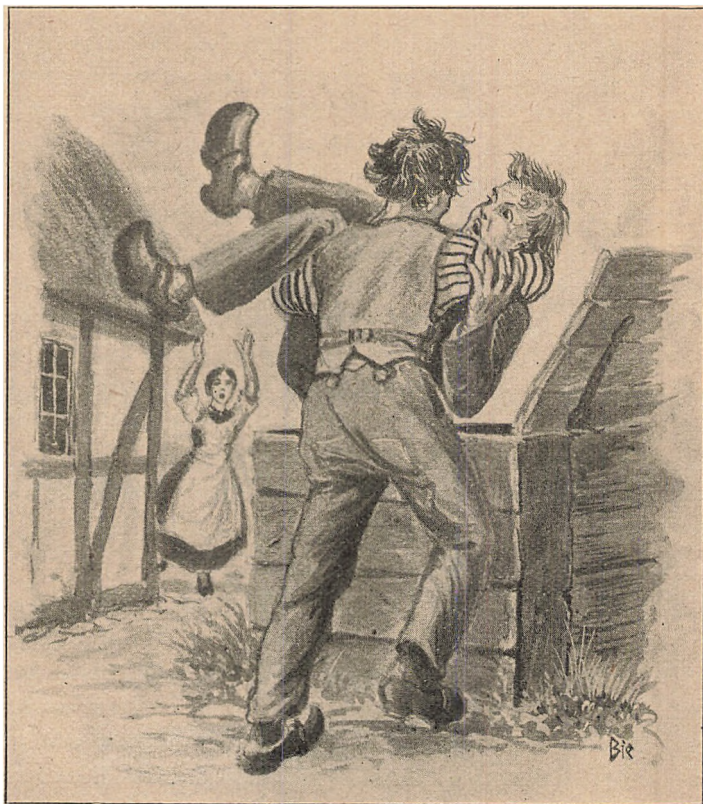
Hen til Brønden bar Ulrik Steffen.

— Aa Gud, aa Gud, skreg Stine og løftede sine Hænder mod Himmelen.

Ulrik stødte Brønddækslet op med sin Albu og holdt Steffen hen over Hullet.

— Bed Du nu Dit Fadervor! sagde han.

Da skete det, at Steffen i sin Angst adlød — de første af Bønnens Ord kom som Skrig fra hans Mund. Ulrik

— Bed Du nu Dit Fadervor!

sansede det. Han ligesom vaagnede, trak Steffen tilbage og lod ham falde som en tung Sæk mod Stenbroen.

Saa gik han ind i sit Hus og trak Døren til efter sig.

III.

Ulrik gik næste Dag til Præstegaarden. Han havde en god Krukke Honning under Armen — en Gave til Præstekonen. Hun tog selv imod den, og medens hun hældte den om i Fadeburet, fik Ulrik fortalt, hvad der var foregaaet Dagen før.

— Ja, sagde hun, det er rent galt, som Du har baaret Dig ad, Ulrik, sagde hun. Hun var en lille stærk Kone med unge brune Øjne. Mens hun talte, bevægede hun sin højre Pegefinger inden i Krukken og lod den, med det der hang paa den, forsvinde i sin lille røde Mund.

— Jeg har handlet meget ukristeligt, indrømmede Ulrik med nedslagne Øjne.

— Pyt med det — havde jeg nær sagt — men Du har handlet dumt, det er værre. Jo mere man sætter sig imod saadan noget, jo værre bliver det. Hvis Stine er forgabet i Steffen, saa skal Du bare lade hende faa sin Vilje, indtil hun selv faar Øjnene op.

— Jamen Steffen har ikke mere Samvittighed end — end — —

— Jeg ved nok, hvordan Steffen er — han er ikke rar. Men det vil Stine saamænd nok faa Øjnene op for, naar Du bare giver hende Ro og Fred til det.

— Jeg tykkes, det er vederstyggeligt at se, at Stine gaar med Perlekrans paa for hans Skyld — og havde det endda været om Søndagen — men baade Mandag, Tirsdag og Onsdag — ja hele Ugen igennem — undtagen netop Søndag, fordi den Dag kommer Avisen ikke.

— Aa pyt med en Smule Perlekrans, sagde Præstekonen, —

— Jo, for den er jo Bevis paa hans lede Forførelseskunster, sagde Ulrik oprørt.

— Ja, i den Henseende, kan Du ikke maale Dig med ham. Men det er jo bare godt.

— Men han skal ikke komme til mig og tilbyde mig mere for min Ko, end den er værd!

— Der synes jeg nu ubetinget, Du skulde lade ham faa hans Vilje. Jeg er nær ved at sige, at Du netop paa det Punkt har handlet allerdummost. Se Du at blive i hvert Fald saa meget forligt med Steffen, at han køber Din Ko til den Pris, I sidst aftalte.

Ulriks Ansigt dirrede.

— Jeg vil gøre, som De siger, sagde han, — for De er en ualmindelig klog Kone.

— Bare min Klogskab var saa god som Din Honning, Ulrik, saa kunde jeg ikke ønske mig den bedre, sagde Præstekonen og slikkede energisk sin Pegefinger.

— Jeg mener, at den noget nær kommer derop efter, sagde Ulrik paa engang stolt og ydmyg.

IV.

Kun nogle Maaneder efter lagde Stine sin Perlekrans tilbage i Skuffen og tog den ikke op mere. Hun blev angst i Øjnene og graa i Kinderne, og gik ikke den daglige Tur til Steffen Kjærhus. Ulrik gik heller ikke. Saaledes ophørte dette Avishold af sig selv.

Det, som kunde forudsees, skete, Stine skulde føde et Barn.

Hun hver maa tænke, som han kan, om, hvorledes Livet formede sig i det lille Hedehus Vinteren igennem og om Foraaret. Her skal kun fortælles om Ulriks andet Besøg hos Præstekonen, hvem han traf paa Blegepladsen, hvor hun var ved at samle Lærred ind sammen med Lillepigen.

— Gaa ind og faa Kaffe, saa skal jeg straks komme ind til Dig, sagde Præstekonen og nikkede over Skulderen.

Ulrik gik ind i Køkkenet og fik Kaffe. Ja, paa den Maade var hun flink nok, tænkte han. Det ærgrede ham, at noget af hans Vredes Kraft gik af ham, medens han sad her og nød Præstekonens gode Gave. Kanske det var bedst kun at drikke een Kop — eller maaske bedre ikke at komme Sukker i — for ikke at mildne sin Galde!

Lidt efter kom Præstekonen ind med den mægtige Tøjkurv. Hun nynnede — ja tænk, hun nynnede, endda hun bar en tung Kurv paa Maven, og endda man skulde tro hendes Samvittighed var endnu tungere belastet.

— Aa — sikken Varme, sikken velsignet Varme! sagde hun og baskede med Armene som i Velvære.

Ulrik kunde for saa vidt ikke benægte, at det var varmt og godt Vejr, men han skjulte med Held sin Begejstring derfor.

Præstekonen gav sig uendelig god Tid med sit Tøj, men endelig var hun færdig.

— Saa, Ulrik! sagde hun og gik foran gennem Korridoren til den blaa Stue, og nu nynnede hun ikke længer — hun sang — —

— Sæt Dig ned Ulrik — hvor er det dog længe siden, Du var her sidst. Hvordan gaar det med Stine?

— Ja, det var et ilde Raad, Fruen gav mig dengang, at jeg skulde forlige mig med Steffen. Det gik jo galt med Stine. —

— Ja hun skal jo have et Barn — det har jeg naturligvis hørt, sagde Præstekonen roligt.

— Skal have — nej, det har hun faaet i Nat.

Ulrik taler i en temmelig anklagende Tone, for det er jo paa en Maade Anstifteren af Ulykken, han sidder overfor.

— Naa, det er kommen — nej tænk — det er vel det

eneste lille Barnevæsen, der har været indenfor Dit Hus i mange Herrens Aar. Blev det en Dreng eller en Pige?

— En Dreng, svarer Ulrik mut. — Men nu maa jeg jo se at faa Stine og hendes Dreng anbragt et eller andet Sted. Jeg har just ikke tænkt mig at holde Familieforøgelse paa den Maade, men saadan gaar det, naar man er for godtroende af sig og lytter til Raad fra alle og enhver.

— Tænk, vil Du af med Stine og Drengen, siger Præstekonen venlig interesseret uden i mindste Maade at blive slaaet til Jorden af Ulriks Anklager. — Er Stine da egentlig ikke en flink Pige?

— Flink — ja det maa Præstefruen selv kunne dømme om, efter det der er foregaaet. Men selv om hun maaske er nogenlunde flink til sit Arbejde og saadan — saa — ja hvad vilde saa Folk sige, om jeg beholdt hende — f. Eks. en Ugestid eller saa, til hun kunde staa op og flyttes — de vilde jo sige, jeg var ikke rigtig klog!

Præstekonen havde taget et Haandklæde med sig, hvori var et Hul, nu klippede hun en Lap til og begyndte at sy den paa.

— Aa Pyt med, hvad Folk siger, sagde hun. — Her er jo desuden ikke saa mange af dem heromkring. Jeg synes, Du skulde gifte Dig med Stine.

— Hvad er det, De siger? sagde Ulrik. Han troede ikke sine egne Øren.

— Ja — det synes jeg, sagde Præstekonen urokkelig.

— De vilde vist gerne, at jeg skulde lytte til Deres Raad engang til og komme rent ud i Ulykken og blive til Spot for hele Verden. Skulde jeg være saa ringe en Mand, at jeg maatte nøjes med en Pige, der har et Barn med en anden!

— Ja, Ulrik, paa en Maade faar Du jo mere, end Du havde tænkt Dig. Jeg synes nu, det kunde være yndigt

for Dig at have et lille Barn til at pludre for Dig i Ensomheden.

Ulrik maatte afbryde denne Samtale. Han rejste sig og gik mod Døren.

„Ja, ja, lad os saa gøre det“, sagde han.

—Naa, Præstefruen mener ovenikøbet, jeg skulde beholde Barnet! sagde han med Fnys i Stemmen.

— Ja, Du vil vel ikke skille Mor og Barn ad?

— Og et Barn, som er falden efter saadan en Far! Ulrik var halvt ude af Døren, men han maatte tilbage for at aflevere denne harmdirrende Sætning.

— Pyt med hvem der er Far til et Barn — havde jeg nær sagt, sagde Præstekonen og strammede sit Lærred ud over Knæet.

Ulrik kom tilbage og satte sig brat ned.

— Hvordan mener Fruen? sagde han, og han tørrede sig over sin svedige Pande.

— Hvordan jeg mener? — Ja, jeg mener, at den Indvirkning, Du og Stine kan have paa Drengen — den er jo saa mange Gange mere langvarig og virkningsfuld, end den Steffen kan have haft. Og selv om der blev en lille Smule af Steffen i ham — —

— Ja, hvis der gjorde det —? sagde Ulrik stakaandet.

— Saa var det nu slet ingen Skade til! Præstefruen saa op og lod sit Blik standse ved Ulriks indadvendte Strømpetæer.

— Naa, det er Fruens Mening, sagde Ulrik sammenbidt.

Der gik en lille Stund i Tavshed, saa rettede han sig paa en Gang: — Ja, ja, lad os saa gøre det, sagde han besluttet.

— Ja, lad os det, sagde Fruen. Hun trak sit Vejr dybt og gav sig til at nynne.

Ulrik tørrede sig over Panden. Der gik igen nogen Tid i Stilhed, saa sagde Fruen:

— Men nu Stine — er Du sikker paa, at hun vil blive hos Dig og gifte sig med Dig?

— Det tror jeg nok, sagde Ulrik ligegyldigt.

— Men Du har jo troet fejl før, Ulrik.

— Ja, men det har været Aftalen den hele Vinter mel-

lem Stine og mig, at hun skulde gifte sig med mig og blive i mit Hus alle sine Dage, og at Barnet skulde være som vort eget. Men jeg syntes bare, jeg vilde høre Præstefruen ad, om jeg nu ogsaa var paa den rigtige Side denne Gang.

— Ulrik, sagde Fruen og rystede paa Hovedet, — Jeg har aldrig kunnet blive klog paa, hvem der er den største Filur — Steffen eller Du!

— Jeg mener, at Præstefruen er den største, om det ellers kan gaa an og sige det, sagde Ulrik.

Historien er ude. Bagefter fulgte en Række af lykkelige Dage i Hedehuset, ens og runde som Perlerne i Stines Krans. Denne Perlekrans bar Stine hver Dag, Aar ud, Aar ind. To Gange om Aaret fornyede Ulrik Hestehaarene, der holdt den sammen. Men den store Stenkile fandtes ikke mere i Huset. Den havde Ulrik en Morgen ved Solopgang af al Magt slynget ind over Røde Steffens Dige.

En sønderjydsk Slægt.

De sønderjydske Piger og deres Fader.

Af Sognepræst **Christian Knudsen**, Bylderup.

I atten Hundrede og Tyverne var der i Tirslund en Mand, **Jens Tofte** hed han. Om Sommeren var han Murer og Snedker, om Vinteren var han Lærer, og han var lige dygtig til alle Dele. Familien stammede fra Toflund, derfra Navnet.

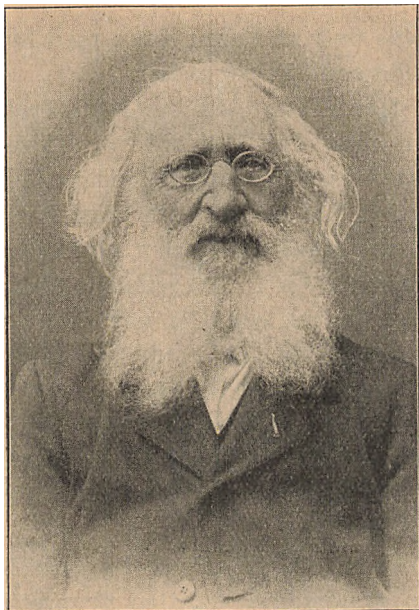
Han var to Gange gift; hans anden Hustru, **Maren Lykke**, stammede fra Tønderegnet. Hun mindes i Familien som en meget betydelig Kvinde, from og virksom. Hun huskes som stadig i Arbejde ved sin Rok, sin Strikkestrømpe eller sit Kniplebrædt; og saa havde hun altid Salæbogen ved sin Side; ved den sad hun og nynnede og lærte sig Salmerne udenad. — Gudsfrygt og Arbejde var hendes Livs Indhold, og begge Dele fik hun Brug for, da hun i en tidlig Alder blev Enke og sad tilbage med smaa Indtægter og en stor Flok Børn.

Af Sønnerne blev to Lærere, den ældste af dem, **Hans Christian Tofte**, var først Lærer i Vildbjerg ved Høring, senere i Hornstrup ved Vejle. Den anden, **Hans Mikkelsen Tofte**, født i Tirslund Skole den 13. December 1825, er den, som særlig skal omtales her.

Ogsaa i hans Liv var Gudsfrygt og Arbejde forenede, og saa havde han tillige en sund, naturlig Livsglæde,

der bar ham oppe hele Livet igennem og hjalp ham gennem megen Modgang og Sorg. Hertil kom, at han, som hele Slægten, tidlig blev sig bevidst som dansk, var besjælet af en levende Fædrelandskærlighed og derved fik noget, som i særlig Grad gav hans Liv Indhold og Rigdom.

Som ung kom han paa Lyngby Seminarium oppe i Djursland, langt borte fra

Hans Mikkelsen Tofte.

Hjemmet. Rask og frejdig tog han Del i alskens Friluftsliv; hans mange Sejlture paa det nærliggende Kolindsund, der endnu ikke var udtørret, over til Landsbyen Fannerup paa den anden Side, skaffede ham hos Kammeraterne Tilnavnet »Fannerup Skipper«. Paa sine gamle Dage mindedes han med Glæde det friske Ungdomsliv og fortalte om, hvorledes han i Sommerferien paa sin Fod vandrede den lange Vej fra Seminariet til Hjemmet og tilbage igen.

I Aaret 1846 blev han dimitteret fra Seminariet med første Karakter, og derefter var han i nogle Aar Andenlærer i Skærbæk. Ogsaa her var han glad og tilfreds med at være, og Folk var glade ved ham; da han som gammel Mand mange Aar efter fik Opfordring til at give et Bidrag til Frimenighedskirken der, udtalte han sin

Glæde over at kunne være med her i taknemlig Erindring om de gode Ungdomsaar.

Men netop i de Aar faldt Treaarskrigen. Den fyldte ham med dyb Harme over Tyskernes Fremfærd, men vakte ogsaa hans Danskhed til levende Liv. Et lille Træk fra den Tid fik jeg efter hans Død fortalt oppe i Brøns. — Det var Dagen efter den ulykkelige Kamp ved Brøns den 22. Januar 1849. Da samlede Tofte sine Skolebørn og fortalte dem om det, der var sket. Der var blevet kæmpet, og mange var faldet; men — sluttede han — skal vi saa ikke synges: »Vor Gud han er saa fast en Borg!« — I Breve til sin Broder Hans Christian, der netop paa den Tid blev forflyttet fra Vildbjerg til Hornstrup, gav han Udtryk for sin Harme over Tidens Begivenheder, men ogsaa for sit frejdige Haab.

Efter Krigen fik Tofte den betydningsfulde Stilling som Andenlærer ved den nyoprettede danske Borgerskole i Flensborg og som Degn ved den danske Kirke. Blandt dem, der søgte den samme Plads, var den senere saa bekendte Politiker C h r. B e r g; efter Sigende var det Toftes smukke Sangstemme, der bragte ham Sejren, og man kan jo filosofere over, hvorledes hjemlig dansk Politik var kommet til at se ud, hvis Berg var kommet til Flensborg. — Imidlertid viste det sig snart, at Tofte var den rette Mand paa den rette Plads.

Han kom til at bo i den gamle Præstebolig ved Helligaandskirken, og her hos ham fik hans Moder sit Hjem paa sine gamle Dage og levede sine sidste Aar. Nu kunde Tofte ogsaa selv stifte Familie. I Aaret 1853 ægtede han H e l e n e M a r g r e t h e B e r t h e l s e n fra Styding, som han i flere Aar havde været trolovet med, og i Hjemmet i Flensborg blev hans Børn født.

Med stor Dygtighed udførte Tofte sin dobbelte Gerning som Kirkesanger og Børnelærer; han var afholdt overalt,

og det var ham en stor Glæde, at den danske Skoles Elevantal voksede med rivende Fart. I øvrigt var det en Fornøjelse at se, hvorledes Danskheden i Flensborg tog til i de Aar; han skriver selv saaledes i et Brev fra 1861:

»Saa vidt er det da ogsaa kommet i Flensborg, at man ikke behøver at tale Tysk, om man vil. Jeg har nu været her paa tiende Aar, men taler aldrig Tysk; kun til min Barber, der er fra Berlin, maa jeg to Gange om Ugen pludre Tysk. — — — Hvem der har holdt længst igen imod Tysken, er Flensborgs Almue. Du vil stadig paa Gaden høre Udraabene: »Vil I ha' løvvend Tosk! Vil I ha' fæsk Aal! Vil I ha' Barré, Pesille aa Sildrig! Vil I ha' Gullerødder! osv. osv. — —«.

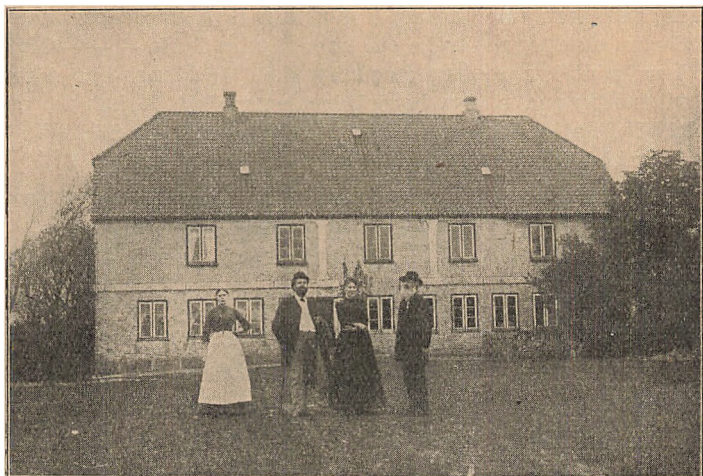
I Aaret 1857, da han kun var 32 Aar gammel, overrakte Kong Frederik VII ham personlig Dannebrogskorset.

Hans velsignelsesrige Virksomhed i Flensborg blev standset i 1864. Selv var han i travl Virksomhed i dette Ulykkesaar. Hjemme var han sjælden; men paa Lazaretterne kunde man altid finde ham; her var han en Ven og Fader for de saarede, gav dem Kærlighedsgaver, var deres Sjælesørger, hørte deres sidste Ord og bragte Hilsen fra dem til de paarørende. Men det tog stærkt paa ham; hans Haar blev graat i det Aar.

Noget af det første, Tyskerne foretog sig, var at slaa den danske Skole, der nu lededes af Tofte, og den danske Menighed i Stykker. Paa forskellig Maade søgte de at hindre Tilgang til Skolen, Lærernes Løn blev beskaaret, og til sidst, da Tofte nægtede at aflægge Eden til den preussiske Konge, blev han afskediget uden Pension. Hvad han egentlig levede af i den Tid, er ikke nemt at forstaa. Familien boede i en lille, indskrænket Lejlighed, og der var ofte Smalhans i Hjemmet.

Men aandelig talt var Tofte lige rank og frejdig. Han havde en levende Tro paa Rettens endelige Sejr, og han aflagde i de Dage det stille Løfte, at han ikke vilde klippe Haar eller Skæg, før Sønderjylland kom tilbage til Dan-

mark. Det trak længere ud, end han havde tænkt, og han oplevede ikke at se 1920; men det kom ikke til at misklæde ham, det Løfte. Hans lange, smukke Haar og Skæg, der efterhaanden blev kridhvidt, gav ham et stateligt, patriarkalsk Udseende, og som den smukke gamle Mand lærte vi, den yngre Slægt, at kende ham og holde af ham.

Aagaard.

Nogle Aar efter sin Afsked fik han en ny Virksomhed. Da blev han Leder af Landbrugs- og Folkehøjskolen paa ~~Aagaard~~ Aagaard i Oversø Sogn syd for Flensborg, og i denne Skole blev han den sydligste Forpost for dansk Aandsliv. Her arbejdede han under de vanskeligste Forhold med frisk og frejdigt Humør i tyve Aar, indtil 1889. Mange Elever rundt om i Nordslesvig og mange andre Steder mindes endnu hans Virksomhed med Tak. Men Forholdene var meget vanskelige hernede — som for øvrigt overalt i Sønderjylland — for danske Skoler; i 1889 maatte han lukke den, i 1892 solgte han Aagaard og flyttede til Fyn.

Her boede hans eneste nulevende Datter, Valborg, gift med sin Fætter, den landskendte mangeaarige Musiklærer ved Skaarup Seminarium H. Tofte, Hans Christians Søn. Der havde været flere Børn, baade Sønner og Døtre, bl. a. Datteren H e l g a, i Hjemmet i Flensborg; men de var alle døde, og ogsaa Hustruen var død. Nu fandt den ensomme gamle Mand sit Alderdomshjem i Skaarup.

Og her kunde man ligesom faa et Pust fra Sønderjylland, naar man var sammen med ham, et Vidnesbyrd om danske Sønderjyders stadige uforsagte Mod og Livsvilje og deres Tro paa Rettens endelige Sejr. Frejdig og livsglad var han trods de mange Sorger og den megen Modgang. Jeg husker, at første Gang vi kom hinanden nærmere ind paa Livet, talte han om, hvordan han med Tak mindedes Guds Styrelse med ham i hans Liv, trods alle Sorger havde han altid kunnet se den. — Uagtet han var gammel, levede han et Liv i Haab; det Haab holdt han fast ved, da Verdenskrigen med dens Rædsler brød ud, han vidste hele Tiden, trods alle Tegn i modsat Retning, hvorledes det vilde ende. Men han oplevede ikke Genforeningen.

I Januar 1917 døde han, over 91 Aar gammel. »Jeg vil i Kirke i Dag«, var et af de sidste Ord, han sagde.

I sine sidste Aar var han blind. Men han bar det med sin vante Taalmodighed. »Skulde jeg, der har haft Lov til at se i saa mange Aar, ikke kunne bære, at jeg ikke kan se i et Par Aar«, kunde han sige.

— —

I Aaret 1877 udkom H o l g e r D r a c h m a n n s «Derovre fra Grænsen», den Bog, der overalt fandt Genklang i danske Hjerter, og i den var der et Digt, der særlig blev navnkundigt, Sangen om de sønderjydske Piger:

»De vog dem, vi grov dem
en Grav i vor Have,
sønderjydske Piger, I forglemme det ej!«

De første Prøvebillede af „de sønderjydske Piger“.

Saa var det, at den dygtige Kunsthandler og Forlægger Ernst Bojesen i København nogen Tid efter fik den Idé at skabe en Slags Virkelighedsillustration til dette

„De sønderjydske Piger.“

Digt ved at fremskaffe et Fotografi af to unge sønderjydske Piger i Nationaldragt. Han satte sig i Forbindelse med en Ven i Flensborg, som hjalp ham; to unge, smukke Piger af

ren sønderjydske Slægt gik ind paa at lade sig fotografere, og saaledes fremkom det kendte Billede af »de sønderjydske Piger«.

De to unge Piger var H. M. Tofte's Døtre Valborg og Helga. Først blev der taget et Prøvebillede, hvor de begge staar op; men til den endelige Gengivelse blev valgt den kendte Opstilling, hvor Valborg (i en Dragt fra Als) staar op, medens Helga (i en Dragt fra Føer) sidder ned.

Dette Billedes Skæbne er almindelig kendt. Dets Udbredelse blev jo kolossal. Det fandtes overalt i danske Hjem, og paa Tallerkener, Pibehoveder, Lømmetørklæder og meget andet blev det gengivet. Fra 1896 til 1914 findes Billedet paa Bagsiden af Sprogforeningens Almanak, tillige med Kortet over Sønderjylland, hvor Landsdelens Navn er erstattet af de bekendte to tykke, sorte Streger.

I Tiden omkring Genforeningen oplevede det en Renaissance. Ugebladet »Hus og Hjem« benyttede det til et Genforeningsbillede, »Illustreret Familie Journal« udgav et andet Billede, hvor »Danmark« tager imod de to Søstre, der nu kommer hjem; paa Reklameplakater blev deres Billede ogsaa draget frem; enhver Dansk kender de to Kvindeskikkelser.

Men det var om Søstrene selv, der skulde fortælles. Helga døde som ganske ung, en galopperende Svindsot rev hende bort efter kort Tids Sygdom, og hun blev begravet paa Oversø Kirkegaard.

Valborg lever endnu. Og Billedet var med til at grunde hendes Livs Lykke. Hendes Fætter H. Tofte, Musiklæreren i Skaarup, fik Billedet at se, og han opdagede saa, at hans lille Kusine, som han kun kendte som et lille Barn, var blevet en smuk ung Pige. Hun blev hans Hu-

stru, og i deres Hjem levede H. M. Tofte, som før fortalt i Alderdommens Dage.

Valborg Toftes senere Aar tilhører Privatlivet. Men det blev et sjælden rigt og harmonisk Menneskeliv, i Ægt med Kristendommen og alle gode Magter. Hun har arbejdet i det Stille for »Røde Kors« og andre smukke Formaal, særlig af national Art; men ellers har hun levet, for sit Hjem og sine kære. Egentlig har jeg nok ikke Lov til at

Valborg Tofte.

skrive om hende; thi hun har altid villet holde sig tilbage, naar der var Tale om, at hun var den ene af de »sønderjydske Piger«, saaledes da hun den ulykkelige 14. Marts 1920 var med i sin Fødeby Flensborg til Afstemning; men hun skal alligevel nævnes med Ære nu; thi det, der her er skrevet, er Sandhed. Og Billedet af de to unge sønderjydske Piger har jo haft en national Gerning i vort Folk ved at minde om dem hernede, der ventede og haabede. Dette har en af de danske Præster,*) der har faaet

*) Stiftsprovst Hjortkjær i Haderslev.

en Gerning i det genvundne Land, paa en smuk og varm-
følt Maade givet Udtryk i følgende lille Digt:

De sønderjydske Pigers Sang er mig en Barndomsrøst,
der fulgte mig i Verden ud fra Nørrejyllands Kyst,
ja —, før jeg kunde læse, — jeg kunde denne Sang,
og den har fulgt mig troligt paa hele Livets Gang.

Men ogsaa deres Billed, — de kendte »Søstre to«,
har været i mit Eje og i mit Hjertes Bo,
fra jeg var Dreng derhjemme og hørte i vort Lag
om Sønderjyllands Saga og Sønderjyllands Sag.

Min »Sønderjyllands-Kærlighed« og »Sønderjyllands-Haab«
fik gennem disse Toner sin allerførste Daab,
og gennem dette Billed jeg altid saa den Flok,
som »stod og sad« og ventede — og havde Modgang nok.

Men sælsomt skifter Tiden, og saa kom der den Dag,
da Sønderjylland hejste igen sit danske Flag,
— »de sønderjydske Piger« — i Billed og Sang —
fik atter deres Hjemstavn i gamle Danmarks Vang.

Og jeg blev Præst hernede og stod en skønne Dag
forundret i en Præstegaard, Gæst under Hjemmets Tag,
»de sønderjydske Piger« fra Væggen paa mig saa, —
den ene hun var Bedstemor til Præstekonens smaa.

Nu har jeg i mit Eje et Billed mig saa kært
af denne Bedstemoder, mit Barndomsminde nært.
— Hvordan skal jeg Dem takke? — fra en Dem ukendt Mand
— — jeg lover Dem at virke for Sønderjyllands Land.

—————

„Sultenmorgen Vej“.

Af T. C. A. Christensen, Søgaard's Mark.

Naar man kommer fra Kliplev og følger Landevejen gennem Skoven til Søgaard-Kværs, vil man omtrent i Udkanten af Skoven finde en gammel Skovvej, som drejer lidt til Højre og fortsætter et langt Stykke ind i Skoven. Før Krigen gik Vejen gennem et Bælte af Granskov, som maatte falde for Øksen i Krigsaarene, men førend Granskoven kom, stod her, hvor nu en stor aaben Plads paa mange Tønder Land bærer Vidne om Krigens Ødelæggelser, en stor og tæt Bøgeskov sammenhængende med den øvrige Skov. Gennem denne dejlige Bøgeskov har den omtalte Vej gaaet i umindelige Tider. Et længere Stykke inde i Skoven deler Vejen sig i nordlig og sydlig Retning, den, der fører mod Nord, kommer atter i Forbindelse med Landevejen i Nærheden af Aaen, det eneste Afløb fra Søen, der fortsætter sit Løb gennem hele det vestlige Opland ud til Vesterhavet. Af Tilløb til Søen findes der fire, som samler Vandet fra de omliggende Marker. Denne Vej bærer det ejendommelige Navn Sultenmorgen Vej. Naar man hører Navnet første Gang, undrer man sig uvilkaarlig over et saa mærkeligt Navn paa en ensom Skovvej. Gamle Folk, som er barnefødt paa Egnen og har deres Viden fra forlængst afdøde Slægtninge, har givet Oplysninger om det ejendommelige Navn.

I længst forsvundne Tider, da de Landeveje, som nu fører fra By til By, ikke var saa mange som i vore Dage, er denne Skovvej blevet benyttet af Hovbønderne fra de vestlige Sogne til det adelige Gods. De to Landeveje, som nu fører gennem Skoven, maa efter al Sandsynlighed først være bleven anlagt senere hen i Tiden. Efter hvad der oplyses i gamle Dokumenter, skulde der til Søgaard Gods høre ca. 80 Hoveribøndergaarde,

tildels alle fra de vestlige Sogne og Byerne Uge, Bjolderup, Ravsted, Gaaskær, Bjerndrup, Perbøl, Vilsbæk og selvfølgelig Kliplev. Med Undtagelse af Assenholm findes ikke omtalt, at Søgaard skulde have haft Besiddelser i de østlige Sogne, som i tidligere Tid maa have hørt ind under de hertugelige Godser. Derimod er omtrent alle Ejendomme i Kommunen Søgaards Mark udparcellerede Ejendomme, det vil sige Jord, der er bleven bortsolgt af Gaardens egen Hovmark ved Falitten i 1720 eller lidt senere. Mange af disse Hovbønder havde, som man kan tænke sig, en temmelig lang Vej at køre eller gaa, naar de paa Ridefogdens Magtbud fik Ordre til at møde paa Dag til Hoveriarbejde fra Morgenstunden. Da Reglerne var strenge for den stakkels Bonde i de Tider, gjalt det om at staa tidligt op, endnu mens Maanen og Stjernerne stod paa Himlen for i rette Tid at naa til Herregaarden og Arbejdspladsen, hvor Mønstringen fandt Sted af den strenge Ridefoged i egen Person. Nu har det antagelig været en gammel Vedtægt blandt Hoveribønderne fra de forskellige Byer at samles her for i sluttet Flok at møde paa Herregaarden, maaske ogsaa et eller andet skulde drøftes. Der kunde jo heller ikke tænkes et skønnere Mødested end her i Skovens Hal, hvor der kunde holdes en kort Rast og det første Morgenmaaltid indtages. Det kunde nok tiltrænges, da Maven gjorde sit Krav gældende efter den lange Marchtur. Derved opstod Navnet Sultenmorgen Vej.

Det sønderjydske Landsbibliotek i Aabenraa.

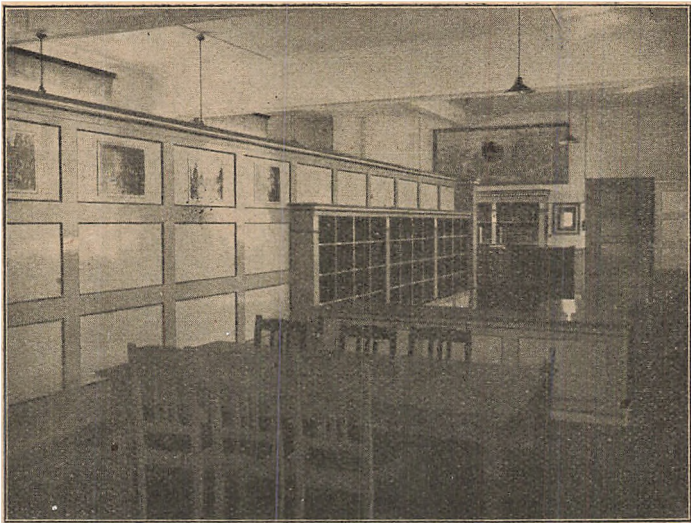
I den Biblioteksplan, som Statens Bibliotekstilsyn udarbejdede, og som blev godkendt af Sprogforeningens Bestyrelse og Tilsynsraad, bestemtes det, at der skulde

Udlaansværelset for Voksne.

oprettes et Landsbibliotek i Aabenraa, der skulde være et Støttepunkt for de øvrige Biblioteker, der oprettedes trindt om i Landsdelen. Sprogforeningens Lokaler paa »Folke-

hjem« blev af Sprogforeningens Bestyrelse stillet til Landsbibliotekets Disposition, men det viste sig snart, at disse ikke egnede sig til et moderne Biblioteks Drift, desuden laa de i Udkanten af Byen, hvilket var saare uheldigt. Derfor maatte Landsbibliotekets Bestyrelse, saa snart det var muligt, se at faa Lokaler, der var bedre egnede til Biblioteksbrug. Aabenraa By, som ejede en Bygning i Raad-

Udlaansværelse og Læsesal for Børn.

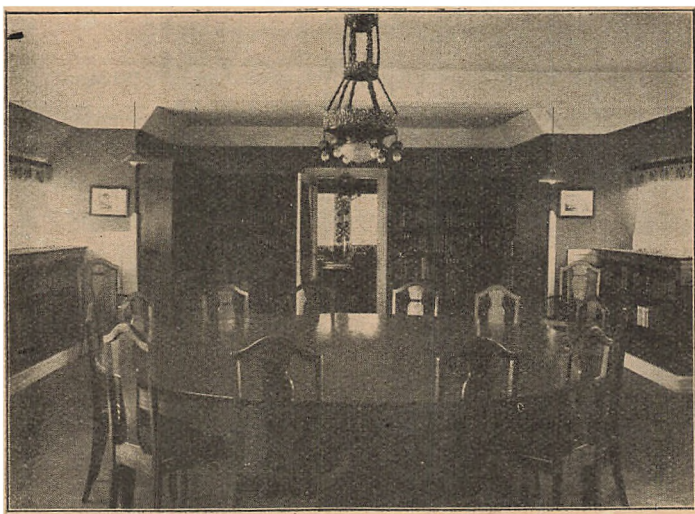
husgangen, der var vel egnet til Bibliotek, stillede efter Andragende fra Landsbibliotekets Bestyrelse denne Bygning til Raadighed. I Eftersommeren 1922 blev Bygningen rømmet, saa at Haandværkerne kunde gaa i Gang med at indrette den til Bibliotek. Ved Juletid var alt i Orden, saa at Landsbiblioteket kunde aabne sine Udlaan og sine Læsesale, saavel for voksne som Børn, den 1. Januar 1923.

Formaalet med det sønderjydske Landsbibliotek er:

»at virke som Folkebibliotek for Aabenraa By og Amt, samt Centralbibliotek for de sønderjydske Landsdele efter de til enhver Tid gældende Regler for statsunderstøttede Biblioteker;

»at tjene videregaaende Studier særlig vedrørende de sønderjydske Landsdeles Historie, Topografi, Naturforhold og Folkeliv i Sammenhæng med almindelig dansk

Kultur.«

Læsesalen.

Som det fremgaar heraf, er Landsbiblioteket pligtigt til at laane Bøger ud over hele Landsdelen. Laanere fra Landet, der ønsker Bøger, behøver blot at skrive til Landsbiblioteket, saa vil Bøgerne blive dem tilstillede portofrit, mod at Bøgerne bliver portofrit tilbagesendt. Udlaanstiden til Landet er en Maaned, dog kan denne Tid forlænges, naar Landsbiblioteket i rette Tid, inden Maanedens Udløb, anmodes derom. Laanere fra Landet kan ved per-

sonlig Henvendelse faa deres Bøger byttede hver Søgne-
dag fra Kl. 10 Form. til 7 Aften.

For Aabenraa By gælder de Udlaanstider, der er teg-
nede paa Landsbibliotekets Forstue.

Læsesalen er aaben hver Søgnedag fra Kl. 10 Form.
til 9 Aften i Tiden fra 1. September til 31. April. I Sommer-
maanederne fra Kl. 10 Form. til 7 Aften.

Over Landsbibliotekets Bogbestand (cà. 15 000 Bind) er
der et trykt Katalog, der tilstilles alle ved Indsendelse af
et Beløb paa 2 Kroner.

Det er en stor Virksomhed, der her er paabegyndt, og
den kan blive et betydningsfuldt Led i Oplysningens Tje-
neste, naar alle, der har Interesse for Bøger og for god
Læsning, vil slutte Kreds om Landsbiblioteket, derved at de
bruger det og ved at anbefale det til deres nærmeste.

J a k o b P e t e r s e n .

Det midlertidige Arkivdepot i Aabenraa.

Da A. D. Jørgensen i 1883 var blevet Gehejmearkivar, arbejdede han for at faa gennemført en fuldstændig Nyordning af de vigtigste offentlige Arkiver, hvilket lykkedes ved Lov af 30. Marts 1889, der bestemte, at der skulde oprettes et Rigsarkiv, bestaaende af et Hovedarkiv i København, indeholdende Centraladministrationens Arkiver, og 3 Landsarkiver til at optage den lokale Administrations Arkivalier. Der blev nu opført saadanne Landsarkiver i København, Odense og Viborg, som fra henholdsvis Sjælland med Lolland-Falster og Bornholm, Fyn med omliggende Øer og Nørrejylland modtog Amts-, Amtsstue- og Retsbetjentarkiver, samt Biske-, Stiftsøvrigheds-, Provste- og Sognekaldsarkiver. Ogsaa en Del af Byernes Raadstuearkiver er afleveret til Landsarkiverne, og ligeledes adskillige Lavsarkiver samt nogle Godsarkiver.

Landsarkiverne tjener et dobbelt Formaal. Dels opbevares og ordnes her de enkelte lokale Embeders Arkiver langt sikrere og bedre, end Tilfældet er, naar de bliver ved Embederne, hvor de som oftest i Tidens Løb kommer i en slem Uorden og tit ganske forsvinder, dels gøres de — naturligvis med visse Begrænsninger — til Genstand for Studier. Ved en ministeriel Bekendtgørelse af 10. Marts 1891 blev der truffet nærmere Bestemmelser om Landsarkiverne (som oprindeligt hed Provinsarkiver, men senere har skiftet Navn og optaget det gamle Ord »Land« i Betydning »Landsdel«, jævnfør »Landslove«) og Embeds-

mændenes Afleveringspligt. Disse er pligtige til at aflevere til Landsarkiverne alle deres Arkivalier, som har opnaaet en vis Alder, varierende mellem 20 og 50 Aar efter de forskellige Arkivaliers Art. Naar Embedsmændene skal aflevere deres Arkivalier saa nye, er Følgen bleven et intimt Samarbejde mellem dem og Landsarkiverne, sikkert til begge Parters fulde Tilfredshed.

— Efter Genforeningen laa det for at gennemføre den samme Ordning af de lokale Embeders Arkiver i Sønderjylland, som havde vist sig at være saa tilfredsstillende i den øvrige Del af Landet. Et Spørgsmaal, man straks vilde stille sig, var, hvor meget af Arkivalierne, der laa ved Embederne, og hvor meget der var afleveret til Statsarkivet i Slesvig (nu i Kiel). Det viste sig, at der ikke bestod det samme intime Forhold mellem Arkivet i Slesvig og de stedlige Embedsmænd, som Tilfældet er i Danmark. Vel havde man fra tysk Side allerede i 1869 gjort Forberedelser til at indsamle Arkivalier til Slesvig, men fra »Amtsretterne« krævede man kun alt, hvad der fandtes, for saa vidt det var ældre end 1650; for det, der var yngre, lavede man en lang Ønskeseddel over, hvad man vilde have. En dansk Arkivmand forekommer denne Ønskeseddel meget morsem. F. Eks. vilde man have afleveret Akter i Kriminalsager angaaende Højforræderi, Brud paa Landefreden, Dueller, Røveri, navnlig Søroveri, Slavehandel, Mord, navnlig Giftmord, Sædelighedsforbrydelser, Blodskam, Sodomiteri, Ægteskabsbrud og Bigami, Falskneri, Falskmøntneri, Trolddom og Hekseri osv.

Man har ikke i Embederne haft Tid eller Lyst til at gennemgaa Arkivalierne og pille ud, hvad Arkivet ønskede, og dette synes derfor kun at have faaet lidt ud heraf. Derimod er sikkert de fleste Pakker ved Retsbetjentarkiverne (nu: Dommerarkiverne) blevet kasseret og tilintetgjort, medens de fleste Steder Protokollerne er bevaret. Fra Rødding er nogle af de gamle Arkivalier afleveret til Slesvig, antagelig ogsaa fra Toftlund, og ligeledes fra Amtsretterne i Sønderborg og Nordborg. I hvert Fald fra nogle af Byernes Raadstuearkiver er der ogsaa sket Afleveringer af gamle Arkivalier, f. Eks. er der fra Aabenraa

afleveret en Snes Dokumenter fra 1335—1671, deraf de 9 paa Pergament.

Af Amsarkiverne synes der kun at være afleveret meget lidt til Slesvig, næsten alt, hvad der er bevaret, findes derfor ved Embederne, om end i en meget daarlig Orden. Af Amsstuearkiverne er der kun faa Rester tilbage, naar undtages Tønder, hvor det er velbevaret fra Begyndelsen af det 18. Aarh. — Om de gejstlige Arkiver kan der endnu ikke siges meget. Der synes mange Steder at findes ældre Kirkebøger end i det øvrige Danmark, ligesom der ogsaa flere Steder skal findes gamle Dokumenter.

Hvad de yngre Arkivalier angaar, fra Tiden efter den preussiske Administrations Indførelse, har man i hvert Fald for Retsakternes Vedkommende haft ret skrappe Kassationsbestemmelser, som er bleven overholdt. Saaledes blev Domsakterne kasserede, naar de var 30 Aar gamle. Af disse nyere Sager er der ikke afleveret noget til Statsarkivet i Slesvig.

— I Forsommeren 1921 foretog Underarkivar H. Knudsen ved Landsarkivet i Viborg efter Ordre fra Undervisningsministeriet en foreløbig Undersøgelse af de sønderjydske Embedsarkiver. Han søgte at faa nogen Rede paa, hvad der var afleveret til Slesvig, lavede orienterende Fortegnelser over de Protokoller, der fandtes ved Embederne — Rygraden i Arkiverne — og opmaalte Arkivmassen. Herved var der — om end i grove Træk — skabt en Oversigt over, hvad der fandtes af Arkivalier ved de sønderjydske Embeder — et nødvendigt Forarbejde, før der kunde tages Bestemmelse om, hvor og hvorledes Arkivalierne skulde samles.

Imidlertid lykkedes det ikke i den kommende Tid at faa truffet denne Bestemmelse, og den 10. Januar 1923 udstedte Undervisningsministeriet en Bekendtgørelse om, at Rigsarkivet havde oprettet et midlertidigt Arkivdepot i Aabenraa. Først naar Arkivalierne er samlet i Depotet, vil der blive truffet Afgørelse om, hvor de endelig skal anbringes.

Ledelsen af Depotet og Arbejdet med Indsamlingen af Arkivalierne er overgivet undertegnede, der var ansat som

Underarkivar paa Landsarkivet i København. Den 16. Januar kom jeg til Aabenraa. Depotet har lejet 5 Lokaler paa Amtshuset, af hvilke det ene bruges som Kontor og et til Arbejdsværelse, de 3 andre til Opmagasiner af Arkivalierne. I disse er der opstillet Reoler, 660 løbende Meter. De vil dog næppe kunne rumme alle de Arkivalier, som skal afleveres nu ved de første Afleveringer. Disse vil komme til at omfatte alle Arkivalier, der er ældre end den preussiske Administrations Indførelse, samt enkelte nyere, helt afsluttede Arkiver som f. Eks. Amtsforsanderarkiverne.

Da Arkiverne de fleste Steder er i stor Uorden, og de nye Embedsmænd kun kender lidt til dem, er det som Regel nødvendigt at overtage Arkiverne paa Stedet, og jeg maa da tage ud til Embedet og forestaa Indpakningen.

I de forløbne $5\frac{1}{2}$ Maaned er modtaget hele Haderslev Amtsarkiv fra ca. 1650 til 1869. Det er bragt til Aabenraa i 49 Kasser, hver rummende ca. $\frac{1}{4}$ Kubikmeter, anbragt paa Hylder fylder det 85 Meter. Af Tønder Amtsarkiv er en Del bragt til Aabenraa og anbragt paa Hylder (ca. 30 Meter). Aabenraa Amtsarkiv er bragt ned i Depotets Lokaler, og en Del af det er gennemgaaet, men en Del af det er endnu ikke anbragt paa Hylder. Som nævnt, er Amtsarkiverne ret godt bevarede, men den store Uorden, hvori de forefandtes, gør, at Modtagelsen af dem giver det største Arbejde. Næsten hele Tønder Amtsstuearkiv er modtaget (ca. 50 Hyldemeter). Det gaar tilbage til Begyndelsen af det 18. Aarh. og er fyldigt bevaret fra ca. 1730. Det vil sikkert have stor Betydning for Studier af Landbrugs-, Matrikuls- og Skattehistorie og vil ogsaa kunne være til Hjælp ved genealogiske Studier. Fra Haderslev er Amtskommunalkassens Arkivalier fra 1745 og lige op til 1901 modtaget. De fleste Amtsforsanderarkiver fra Haderslev Amt er modtaget, alle fra Aabenraa Amt paa nær eet og en Del fra Tønder Amt. Enkelte mindre Arkiver — f. Eks. Retsarkiverne fra Rødding og Toftlund — er desuden afleveret til Depotet. Ialt fylder de hidtil modtagne Arkivalier, der er anbragt paa Hylder, ca. 250 Meter. Hertil kommer saa Aabenraa Amtsarkiv.

Foruden de afleveringspligtige Arkivalier findes der andre Arkiver i Sønderjylland. Der er saaledes Godsarkiverne. Forhaabentlig vil det engang lykkes at faa dem anbragt sammen med de andre sønderjydske Landsarkivalier og faa det, antagelig værdifulde Stof til sønderjydsk Historie, de indeholder, gjort tilgængeligt. Der findes sikkert ogsaa Privatarkiver i Sønderjylland af stor historisk Værdi. For at sikre Bevarelsen af dem vil antagelig det nystiftede Historisk Samfund for Sønderjylland træde hjælpende til.

Der er Folk, der gerne vil gøre Studier i de Arkivalier, der nu drages frem fra gamle Embedsboligers Lofter. De maa have Taalmodighed nogen Tid endnu. Men naar Arkivalierne er samlet og ordnet, saa at de kan gøres tilgængelige, vil der sikkert af dem kunne hentes mange Bidrag til Forstaaelse af Sønderjyllands Historie i Fortiden. Forhaabentlig vil det heller ikke mangle paa Folk, der baade har Evne og Lyst til at drage frem, hvad disse Kilder gemmer.

Aabenraa, den 3. Juli 1923.

F r o d e G r i b s v a d .

Underlige Historier.

Meddelt af Dr. Petersen i Gram.

Filosofen Schopenhauer fortæller et Steds i sine Værker følgende Historie:

En Morgenstund skrev jeg med stor Iver et langt og for mig meget vigtigt engelsk Forretningsbrev. Da jeg var færdig med den tredie Side, greb jeg Blækhuset i Stedet for Strøsandet og hældte det ud over Brevet. Fra Pulten flød Blækket ned paa Gulvet. En Pige, som paa min Ringen kom til Stede, hentede en Spand Vand og skurede dermed Gulvet, for at Blækpletterne ikke skulde trænge ind. Under dette Arbejde sagde hun til mig: »Jeg har drømt i Nat, at jeg her gned Blækpletter bort.« Jeg dertil: »Det er ikke sandt«. Hun igen: »Det er sandt, og jeg har fortalt det til Pigen, som sover sammen med mig.« — Nu kommer tilfældig denne anden Pige, omtrent sytten Aar gammel, ind, for at kalde paa Pigen, der skurede. Jeg træder den indtrædende imøde og spørger: »Hvad har hun der drømt i Nat?« — Svar: »Det véd jeg ikke.« — Jeg igen: »Dog! Hun har jo fortalt Dig det, da hun vaagnede.« — Den unge Pige: »Ak ja, hun havde drømt, at hun her skulde fjerne Blækpletter fra Gulvet.« Schopenhauer skriver, at han indestaar for Historiens nøjagtige Sandhed. Naar man ikke vil antage, at Historien er frit opfundet af Schopenhauer, hvad der ingen Grund er til, vil man finde den mærkelig.

I vore Dage, og især siden den store Krig, er de telepatiske og mystiske Fænomener kommen meget paa Tale. Opvokset i et Hjem, hvor Overtro var banlyst, er jeg af Naturen skeptisk over for alle mystiske Fortællinger, men to Gange i mit Liv har jeg oplevet Ting, der tager sig mærkværdigt ud, og som jeg derfor vil fortælle.

Den 19. Juli 1899 om Aftenen ved Titiden kom der Bud til mig om at komme hen til en Husmand i H., da Sønnen oppe fra Loftet var falden ned i Loen og laa bevidstløs. Jeg cyklede saa derover, det var en stille Sommeraften med stærkt diset Luft. Ved min Ankomst var Drengen igen kommen til Bevidsthed, og det viste sig, at han var sluppen heldigt fra Nedstyrtningen, saa der var Haab orn, at han snart igen vilde være rask. Da jeg var færdig med min Undersøgelse af Drengen, satte jeg mig hen til Moderens Seng for at tale med hende. Hun havde i lang Tid ligget syg af Mavekræft, og det gik mere og mere ned ad Bakke med hende. Allerbedst som jeg sad der, hørte jeg pludselig tre meget energiske og hurtigt paa hinanden følgende Slag, som forekom mig rettede imod Sengebunden i den Seng, Konen laa i. Jeg blev sær til Mode, da jeg absolut ikke kunde forklære mig Aarsagen til Slagene, men fortsatte endnu i nogen Tid Samtalen med den syge Kone. Jeg undlod at spørge hende, om hun havde hørt Slagene, forsøgte at læse i hendes Miner og Øjne, om hun havde lagt Mærke til dem, men uden at det lykkedes mig, saa hun syntes slet ikke berørt deraf.

Kort Tid derefter fik jeg en Dag Besøg af en mig velbekendt Nabo til Husmandsfamilien. Mit første Spørgsmaal var da, hvorledes det gik den syge Kone; jeg fik til Svar, at hun var baade død og begravet. Der indtraadte en lille Pause i Samtalen, hvorunder jeg igen tænkte paa det natlige »Spøgeri«. Tavsheden blev afbrudt af Manden, som sagde: Det var forresten mærkeligt: En af de sidste Dage, Konen levede, besøgte jeg hende og hun sagde da pludselig under Samtalen: »Nu hører jeg Salme-sang øst ude for Huset«, og hun nævnte en bestemt Salme. Paa Begravelsesdagen traf det sig nu saaledes, at Ligfølget samledes øst ude for Huset, hvor der den Dag var Læ for Vinden, og sang den Salme, som Konen paa sit Dødsleje havde hørt.

Mærkværdigt var det, at mine og Mandens Tanker i samme Øjeblik, tilsyneladende ganske uafhængig af hinanden, skulde kredse om noget mystisk. Jeg fortalte senere Manden min Oplevelse, og da han var nøje kendt med Husets Indretning, efter som han selv havde ejet og solgt det til Husmanden, spurgte jeg ham ud, om der maaske var Stald ved Siden af Soveværelset, om jeg muligvis kunde have taget fejl med Hensyn til Lydenes Afstand og Herkomst. Men han kunde ikke hjælpe mig til nogen Forstaaelse, saa Mysteriet med de skrappe Lyde forblev uopklaret.

Den 9. December 1907 havde jeg om Morgenens været vaagen ved Syvtiden, men var sovet ind igen. Jeg drømte da, at jeg var paa Sygebesøg hos en ung Mand, der havde faaet Blodstyrting. Jeg vaagnede ved (Klokken var da henad 8), at Gadedørsklokken ringede. Der holdt en Vogn for Døren, som skulde have mig med til en ung Mand, som havde faaet Blodstyrting. Jeg vil bemærke, at de øvrige nærmere Enkeltheder i Drømmen ikke alle havde Lighed med dem, jeg senere saa i Virkeligheden, saa om en Genkendelse af det hele Sceneri i Drømmen var der ikke Tale. Den unge Mand havde jeg ikke kendt før og havde ikke hørt noget om hans Sygdom. Han døde i det paafølgende Foraar.

Der er naturligvis en Mulighed for, at Ligheden mellem det jeg drømte, og det, jeg kort derefter virkelig oplevede, skyldes et rent Tilfælde. Men Tilfældet ser ud som en Tanke. Denne Forklaring tilfredstiller mig ikke, jeg finder den i høj Grad usandsynlig. Jeg kan ikke komme til andet Facit, end at vor Sjæl undertiden kan være i Besiddelse af Evner, der forekommer os helt mystiske, da enhver Forklaring glipper. Som den store Digter Shakespeare siger i sin »Hamlet«, gives der mere mellem Himmel og Jord, end vor Skolevisdom drømmer om. Dette Ords Gyldighed maa vi sande — i det mindste endnu.

Til Slut vil jeg endnu meddele en Drøm, jeg havde for en Del Aar siden, som ikke har noget mystisk Præg, men som ogsaa er mig uforklarlig. Jeg drømte, at jeg havde været paa Besøg hjemme i min Fødeby og skulde rejse tilbage. Paa Stationen traf jeg sammen med Præsten og to Mænd fra Sognet, hvoraf den ene var en høj og tyk, jovial Gaardmand og den anden hans mere uanseelige Nabo. Der var endnu lidt Tid, inden Toget skulde gaa, og vi fik os en Kop Kaffe. Da denne var drukket, og der ingen Betjening var i Sigte, ser Præsten nervøst paa sit Ur og spørger: »Ja, men hør, hvem betaler dette her?« »Det vil jeg paatage mig,« siger den tykke med et lunt Smil, »for Præsten Gæsten, (dermed mente han mig), og Næsten (Naboen) vil da vist helst være fri.« Straks vaagnede jeg og maatte lè over den pudsig Drøm. Det er mig ubegribeligt, hvorledes jeg, der aldrig giver mig af med at rime, kan komme til at drømme saadant noget.

Den tapre Jens.

En Krigshistorie

af Morten Kamphøener.

Jens Brask var en Husmandssøn fra et af de nordligste Grænsesogne i Sønderjylland. Hans Hjem laa lige ved den hvide, støvede Landevej, der snoede sig bred og haard gennem det smilende, bakkede Landskab. Det duftede af Hyld og mange Blomster omkring det lille straa-tækte Hus, der laa og lyste med sin hvidkalkede Væg og Skorsten med et Utaal af bugnende Hegn omkring lysende Kornmarker. Her sang Naturen sine skønneste Sange, her havde Jens selv sunget om Kap med Lærken, naar han vogtede Kvæg paa de grønne Kløveragre. Her havde Naturen selv vævet en syngende Tone ind i Folkemaalene, halvt klagende, halvt skæmtende. De, der voksede op i denne Egn, havde ligesom i Vuggegave faaet skænket et eget Lune og Humør, som trivedes godt i de Omgivelser, de til daglig færdedes i. Jens Brask var som faa andre bleven betænkt med et saadant Humør.

Jens Brask blev indkaldt ved Krigens Begyndelse, og det siges, at det var hans lidt for overvældende Humør, der efter et helt Aars Ophold i en slesvigsk Garnisonsby bragte ham ud til Fronten. Han kom lige ud i det allerførste og sendtes lige lukt ind i Kampen ved Verdun, men heller ikke her forlod det gode Humør ham. Selv om det

gik nok saa galt, altid havde han en Bemærkning parat, som selv i Farens Stund fik hans Kammerater til at trække paa Smilebaandet.

Intet Under, at han i sin Egenskab af privilegeret Spøgefugl i de nordslesvigske Kammeraters Lag snart fik Navnet »Den tapre Jens.«

»Den tapre Jens«. Navnet bar han med Hæder. Jens var virkelig aldrig bange.

Det bedste var, at han havde forstaaet at bevare Humøret, selv naar det gik haardest til i dette Helvede. En Gang, da han sammen med en Kammerat havde forvildet sig helt over til de franske Linier og nær var bleven taget til Fange, sagde han nok saa kaalhøgen, da han endelig fandt tilbage til Kammeraterne igen: »Mæ og Anton har lige været til Grisemarked i Verdun, men de smed med Jern efter os, saa vi fik ikke engang Tid til at spørge paa Priserne.«

»Ja«, havde han sagt, »hvis gamle PeterBrask vidste, at vi laa her ved Verdun, saa slog han knagemæ min Mors Køkkenbord i Stykker. Han har altid sagt, at Sønderjyderne, dem vil de nu ha' slaaet ihjel.«

Sin Kugle havde Jens Brask ogsaa faaet. Han kunde blive helt alvorlig, naar han talte om det.

»Ser I, sagde han, ved 304 laa vi jo i en af disse her forbistrede Sækkestillinger. Vi fik Ild forfra, fra Siden, ja, omtrent helt bagfra. Saa en Dag smækker der en Kugle ind i Dækningen lige ved Siden af mig. »Der var der ellers lige Bud efter dig, Jens«, sagde a til mig selv, men saa vendte a mig jo om og raabte over til ham: »Dengang narret do mæ et', lil' Frands«. Saa grinede de andre ad mig og sagde, at han havde nok narret mig alligevel, og da a saa fik set rigtig efter, saa havde a jo faa't en lige gennem Halsen. To Millimeter til, sagde Doktoren, saa

had' a været færdig. A fik mig jo pakket sammel og kom afsted. Dette her, det maatte da blive en Orlovsbillet, hvis det ellers gik godt, men nej Tak, da a kom paa Lasaret, saa sat' Doktoren mig et Plaster paa Halsen, og saa var a færdig. Havde a et faa't ondt i Maven, saa var a s'mænd kommen gelik igen. Men det var nu forresten ingen Sjøv paa det Lasaret. De franske Flyvere smed Bomber ned til os, saa Splinterne fløj rundt mellem Sengene, ja, vi maatte sommetider om Natten flygte ud paa Marken i den bare Skjorte. Det var, naar de var mest tosset, og naar de saa var fløjet, saa kom Bølcke og kredset rundt, saa skrev de siden i Aviserne, at han havde jaget hele Molevitten væk.

Det blev mig da for trevielt dette her, og saa bad a om og komme tilbage til Fronten igen.«

— — —

»De er godt tombe«, dem der lader sig skyde ihjel af »Vaterlandsliebe«.« Det var Jens Brask's staaende Valgsprog. »Man skal hytte sig, hvor man kan, hvis man da ikke med Vold og Magt vil være Føde for Rotterne.«

En Dag gik det paa Livet løs i forreste Linje. Fransk-mændene brugte deres smaa 75 Millimeter's, saa det for-slog noget, og ovre i de tyske Skyttegrave havde de Besvær med at hytte sig for de mange Splinter. I over en Time havde Jens Brask ligget paa Maven i en Skyttegrav. De hersens syv-komma-fem'er var ikke til at griné af, og saa hvæsede de saa uhyggeligt som nogen halvgal Kat. Af og til syntes Jens, at Lufttrykket af Projektilerne ligefrem løftede Hatten fra hans Hovede. Han laa og smaaskændte paa sig selv, fordi han havde glemmt sin Staalhjeml henne i Hulen, der laa et halvt Hundrede Meter længere til Venstre. Han havde bare lige været en Tur henne for at besøge en af de andre »Knackere«, saa var dette her Uvejr

kommen, lige som han var udenfor sin egen Dør, og saa var det, at han havde maattet tage Dækning ved at ligge paa Maven en Times Tid.

Det hersens bliver man nu alligevel træt af, tænkte Jens. Jeg tror, jeg vil risikere et Spring. Nu fik de jo ogsaa netop »Katusch« længere til Højre. Han rejste sig halvt op. Jo, nu vovede han Springet. Der var noget katteagtigt over ham, da han satte af Sted ned langs den krumme Skyttegrav. Det var jo Livet om at gøre, hvis Franskmændene pludselig lagde deres Ild over til Venstre. Som et Væsel suste han rundt om et Hjørne og styrtede i Farten saa lang, som han var, over et Menneske, der havde lagt sig lige midt i Vejen, ligesom Skrave Kirke.

Det var »sølle Niels«, som han kaldtes, han havde bare 20 Skridt hen til sin Hule, men turde ikke gaa derhen.

Jens gnubbede sig over Benet, som han havde stødt paa en stor Sten. »Hvad i al Verden, er det dig, Niels! Hvad ligger du her og roder efter midt paa Gaden, a troed' knagemæ te du var afgaaet ved Døden og det hele«, sagde han.

»Hvad render du ogsaa her og fjøter rundt efter, din tovlø Spøgels«, sagde Niels fra Bunden af Graven. »Det her er jo ikke et Vejr at være ude i«.

»A skal ogsaa længere endnu«, sagde Jens, og stak i Rend igen.

»Av for Pokker«, skreg han paa een Gang. Hans ene Bukseben blev pludselig revet omtrent midt over af et Stykke Pigtraad, der var slynget ned i Skyttegraven af en Granat. Naa, det var da godt, det kun var Bukserne og ikke Benet, trøstede han sig selv, da han gled ind i sin lille primitive Hule. Han havde næppe sat sig til Rette dernede, før der lød Skridt ude i Skyttegraven. Nysgerrig stak han Hovedet udenfor.

»Hvad, er det dig Peter, kom lidt her ind, du. A er bleven »saaret«.«

»Ja«, sagde den tiltalte, »et Øjeblik. Jeg er netop paa Vej hen til en, der ogsaa er saaret, men lad det saa gaa lidt hurtigt. Er det slemt?«

»En Splint i Benet«, svarede Jens, »den havde nær revet Bukserne helt af mig. Men sæt nu bare et Plaster paa, saa skal a nok stik af, naar Frands han bare holder og med hans Bjæffen, saa' en kan hop' over Grøftekanten i en Snarhed.«

Peter Saniteter grinede lidt smørret, saa forbandt han Jenses saarede Bukseben med et mægtigt Gacebind og skyndte sig videre.

»Det er sært nok, at det slet ikke bløder«, skreg Jens efter ham, men Peters Svar overdøvedes af en arrig Salve fra Batterierne derovre, efterfulgt af en af de tyske 21-Centimeters, der skød alt for kort.

Lidt efter blev der fuldstændig roligt. Kun de store Batterier brølede nu og da, et Maskingevær lod sit tak-tak-tak høre. Officerer og Underofficerer holdt sig endnu inden Døre. For Jens gjaldt det om at handle snart. Et Øjeblik efter svang han sit »saarede« Ben over Skyttegravens Kant og forsvandt ned gennem Hulvejen og ind over det store Spærreildsterræn, tilbage til Reservestillingen.

En tre-fire Gange havde han maattet tage Dækning for et næsvist Maskingevær, men snart var han inde paa det Omraade, hvor Faren ikke var særlig stor. Han skulde lige til at stikke i Rend ned ad en Bakke, da, — han stod som fastnaglet til Jorden — Generalen! Højt til Hest holdt Divisionskommandanten, Generalmajor Friherre von Wattenfels foran ham. Gode Raad var nu dyre. Et Granatnedslag fra en 42-Centimeters kunde ikke have gjort ham mere forskrækket, end Synet af »Slagteren«, som Genera-

len kaldtes af Soldaterne. Der gik Titusinde Tanker gennem Jens Brask's Hjerne. Det trak i hans Ansigt, og Benenes Muskler strammede sig til at slaa Hælene sammen, men i næste Øjeblik huskede han paa det »saarede« Ben, og i samme Nu lagde hans Ansigt sig i de ynkværdigste Folder. Han humpede, saa det var en Jammer at se, og ved hvert Skridt, han tog, saa det ud, som voldte det ham ulidelig Smerte. Han overholdt nøje den reglementerede Afstand, før han naaede hen til Generalen, saa gjorde han en forfærdelig Anstrengelse, som for at »bygge sig op« til en Retstilling, men han naaede ikke saa langt.

»Halt, mein Sohn«, sagde Generalen, »De er saaret, ser jeg.«

»Javel, Hr. General«, klagede Jens.

»Hvorledes staar det til deroppe?« fortsatte han, og pegede fremad mod Fronten.

»Frygteligt, ganske frygteligt, Hr. General«.

Jens rystede helt opgivende paa Hovedet, og greb sig med det samme til det forbundne Bukseben.

»Men«, fortsatte han, idet han stak Næsen en lille Smule opad, »vi holder Stillingen, Hr. General«.

»Gut, mein Sohn«, Generalen syntes ganske rørt, »havde vi blot flere Soldater af din Slags, saa var det ingen Sag«. Han greb til Lommen og fremdrog sit Guldcigaretetui, rigt besat med Diamanter, og idet han rakte Jens en af de duftende Ægyptere, tilføjede han: »Kom nu godt afsted og sig til Lægen fra mig, at han skal tage sig godt af Deres Saar.«

»Javel«, sagde Jens, men ved sig selv tænkte han: dette Saar kan jeg nok bedre selv tage mig af, ellers skulde Mester Knudsen da have lært mig for lidt i de 4 Aar, jeg var i Skrædderlære hos ham.

Saa humpede han afsted igen, men havde Generalen

set ham 10 Minutter senere, havde han sikkert faaet Lejlighed til at forundre sig svarligen, thi da satte den haardt-saarede Krigsmand i skarpt Trav ned mod Reservelejren. Først lige før han naaede til Stabssergentens Barak, begyndte det at »gøre ondt« i Benet igen. Det var ogsaa paa høje Tid, thi lige som han skulde til at gøre sin Entre hos »Staben«, traadte denne ud af Døren.

»Hvad er den af, er du saaret«, spurgte han.

»Javel, men det er mere Maven, det er galt med.«

»Ja, saa er det vel ikke din Mening, du vil til Lægen?«

»Nej — —« Jens trak lidt paa det.

»Saa skrup af med dig, din Æsel.«

Jens hummede sig i en Snarhed, han vidste ellers af gammel Erfaring, at der let kunde vanke et Spark over Benene. Han forsvandt om i en afsides Lade og fandt sig et Halmleje; saa strakte han sig og gav sig til at grine saa hjerteligt, at han maatte stemme den ene Haand i Hjertekulen for ikke at faa ondt.

Ha-ha- ha, grinede han, er det ikke, som gamle Kluth altid sagde: Det er den tapreste Soldat, der ikke er bange for at være bange.

Med denne dobbeltbundede Sentens i Tankerne faldt han i Søvn.

Først fire Dage efter fremstillede han sig igen for Kompagniets Samvittighed, Stabssergenten.

»Naa, hvad vil du?«

»Jeg har ondt i Maven, Hr. Stabssergent.«

»Hm! Saa maa du vel hellere komme til Lægen.«

»Javel!«

»Saa gaar du derhen i Morgens.«

»Javel!«

»Saa kan du skruppe af.«

— Jens luskede ganske slukøret hen i sin Lade. Han

var bleven lidt betænkelig ved Situationen, thi over Skulderen paa »Staben« havde han set denne skrive en Meddelelse til Lægen, som ikke huede ham rigtig. Der stod nemlig kort og godt:

»Der Mann simuliert!«

Næste Dag begav han sig paa Vej til Lægen. »Saaret« var forlængst læget ved Hjælp af Naal og Traad, og Maven var desværre fuldstændig i Orden. Han var knusende gal i Hovedet over det hele. Der Mann simuliert, der Mann simuliert, mumlede han hen for sig, han skuld' knagemæ simuleres, den Svinhund!

Bare a kund' faa Barometret op paa 38 Grader, tænkte han og blev staaende i behørig Afstand fra Regimentslægens Kvarter.

Men da skete der noget.

Stabslægen rev Vinduet op og brølede ud til ham:

»Er det maaske Brask.«

»Javel!«

»Saa kan De godt gaa igen, for De er allerede rask.«

»Det var da Pokkers«, sagde Jens paa Dansk, men saa snærrede han — saa arrigt han kunde — paa Tysk:

»Ja, Hr. Stabslægen maa jo kende det, for han er jo Fagmand.«

— — —

Den tapre Jens havde Humør til flere end sig selv. Han kunde stikke en Brander ud midt under den værste Kannonade, og han risikerede at »dække sig«, naar det passede ham. Det var vist noget om, hvad gamle Kluth sagde, at det er de bedste Soldater, der ikke er bange for at være bange.

Jens var heller ikke bange den Dag, da han blev fanget ved Cambrai. Engelskmanden tog hans Forlovelsesring, hans Ur, Fotografiet af hans Kæreste, og skar Knap-

perne af hans Uniformsfrakke — som Souvenirs. Han fik en Cigaret til Gengæld, men den tabte han, da han kort efter fik en Lussing af en drabelig Skørte-Skotte, der stod og ravede rundt med en ordentlig Perial. Saa kom han til Frankrig, hvor han sultede, saa »Maven skreg i Livet paa ham.« Han var med til at slaas om et enkelt Sildehoved og til at æde Kartoffelskræller. Det hele tog han med godt Humør, men naar det en Dag var rigtig slemt, kunde han godt finde paa at sige: »Dette her, det er nu værre end at være i Krig«.

Saa en Dag blev han »fundet«. Han kom til Fangelejren i England, radmager som et Skelet. Kammeraterne ventede ham med stegte Kaniner og Kartoffler en masse. Jens aad selv en hel Kanin og en Grydefuld Kartoffler. Det blev da ogsaa for meget af det gode, saa han følte Trang til at komme lidt ud i den friske Luft.

»A tror knagemæ, a har forædt mig«, stønnede han.

»Du skulde ta og trommel dig lidt, Jens«, sagde en af de andre.

»Tror du«? Jens trillede rundt paa Græsmarken, mens han under de andres Jubel klagede: »Det her, det er knagemæ værre end i æ Krig.«

Men Befrielsens Dag kom ogsaa for Jens. Han var baade ved Huld og Humør, den Dag, han holdt sit Indtog i den lille By nordenfjords. Han havde faaet et mægtigt Danebrogsflag foræret af sine Værtsfolk i København, da han med sine Kamerater vendte hjem fra Fangelejren, og det lod han straks gaa til Tops i den nye Flagstang. Dette skaffede ham imidlertid den preussiske Gendarm paa Halsen. Han gik nemlig endnu rundt i Byen som et Minde om Fortiden, men kunde iøvrigt ikke gøre Krav paa den Respekt, han tidligere nød.

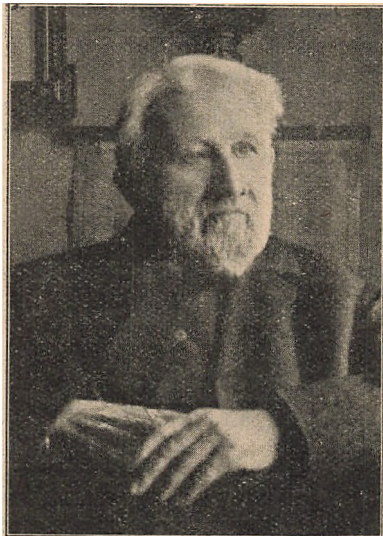
»Det Flag skal ned«, sagde han.

• »Saa, skal et det«, svarede Jens Brask og stak Næsen i Vejret, »stikker det dig i æ Øjn, saa kan du jo tej Næsen til en anden Side; det er lettere for dig end for mæ, naar a skal hejse æ Flag ned!«

Flaget blev der, og det hejses endnu hver Gang, der er Anledning til at lade det gaa til Tops. Saa sidder Jens Brask paa sit Skrædderbord og betragter det ganske stille, og saa hænder det, at der gaar et Smil hen over hans Ansigt. Han mindes de tunge Dage, der krævede helø hans Humør, for at han kunde holde sig oven Vande, og saa kigger han lunt op til Flaget derude i Haven og mumler hen for sig: Det her, det er nu ett saa lidt bedre, end som å vær' i Krig.

Jørgen Fausbøl.

Jørgen Fausbøl blev født den 27. Juni 1838 paa den store Gaard Mandbjerg i Branderup Sogn. Til Mandbjerg Skov er der knyttet Minder om nationale Fester i Tiden mellem Krigene. Herom har Jørgen Fausbøl fortalt i sin Skildring »En Slægts Historie i Rurup og Mandbjerg« i Sønderjydske Aarbøger 1909, hvor han tillige nævner det triste Indtryk, det gjorde paa ham, da den gamle Gaard solgtes til Domæne. Den første Mandbjergfest blev afholdt Sommeren 1851, Brivkraften var Morten Eskesen, blandt Indbyder-

ne var H. Hørlück, Rurup, J. Lautrup, Gestrup, og Bunde Refslund, Bovlund; der var mødt 3000—4000 Mennesker, og der blev blandt andet talt af Herredsfoged Friederichsen, Præsterne Koch, Skærbæk, og Marckmann, Hoptrup, samt af Hans Krüger, Bevtoft. Mandbjergfesterne blev med Mellemrum fortsat i de følgende Aar. Da Jørgen Fausbøl voksede op under saadanne nationale Indtryk, er det forstaaeligt, at han i 1855 eller 1856 kom paa Rødding Højskole, hvor hans Sans for historiske Tilstande i ældre Tider blev næret.

1860 købte Jørgen Fausbøl Branderup Mølle, hvor han boede, indtil han nogle Aar før sin Død, den 3. September 1918, tog Ophold hos sin Svigersøn i Aabenraa. Han var gift to Gange, første Gang med Hanne Kirstine Refslund fra Bovlund, anden Gang med Maren Lautrup fra Gestrup. Han blev valgt til at røgte forskellige Tillidshverv, men en Yndlingsbeskæftigelse var det

for ham at sysle med gamle Ting, og denne Syslen har sat Frugter i forskellige Afhandlinger og Smaabøger. Foruden den alt nævnte Afhandling findes der i Sonderjydske Aarbøger 1895 en Afhandling af ham om Polakkerne i Nordslesvig. Af hans Smaabøger, der først blev trykte som Avisartikler, kan nævnes: Minder fra Agerskov Sôgn, Degn Gammelgaard i Varnæs og Varnæs i ældre Dage, Minder fra Sundeved og Felsted Sogne, Minder fra Branderup Sogn og Rost; ogsaa om Jomfrú Fanny og hendes Spaadomme har han skrevet. J. Fausbøl var stærkt nationalt interesseret. Han var saaledes sammen med Fabrikant Math. Andresen og Gdr. J. N. H. Skrumsager med til at starte Sprogforeningens Almanak i 1893. Jørgen Fausbøl sluttede sig til Frimenigheden i Bovlund, han var en interesseret og i mange Maader ejendommelig Mand, men megen Modgang gjorde, at hans Naturs oprindelige Anlæg ikke kom fuldt til Udfoldelse.

Jens Petersen Jensen.

Til de Mænd, der fortjener at mindes af Efterslægten som uforfærdede og kække Forkæmpere for Danskhedens Sag under Fremmedherredømmet, maa regnes Jens Petersen Jensen fra Lavrup. Udpræget Vesterbo, som han var, med dennes gode Egenskaber, stod han gennem mange Aar som Egnens ledende Mand, som Danskhedens trofaste Støtte. Han nedstammede fra en gammel Gaardmandsslægt. I halvtredie Aarhundrene har Fædrenegaarden

været i Slægtens Eje. Hans Fader, Peter Jensen, var en begavet og dygtig Mand, der var Medlem af Boniterings-

kommissionen og i sin Tid Amdsraadsmedlem. Jens P. Jensen var den ældste af tre Sønner. En Broder var den bekendte Gaardejer i Mejlby Antoni Jensen, der døde 1913. Jens Petersen var en begavet Dreng men fuld af Spilopper. Udenfor Hjemmet har han aldrig været i længere Tid. Sine Kundskaber skyldtes til Dels hans oplyste Fader og Selvstudium. 25 Aar gammel giftede han sig med Kjerstine Marie Petersen, en Datter af en Gaardejer i hans Fødeby og overtog i 1865 Fædrenegaarden. Der kom en stor Børneflokk til Huse, 10 i det hele. Heraf lever 3 Søpner og 3 Døtre.

Jens Petersen Jensen var født i den lille lidt afsides beliggende By Lavrup i Døstrup Sogn, den 24. Februar 1841. Egnen derude hørte alt den Gang til de vakte. I Nabo-sognet i den lille By Forballum havde Storbonden Knud Knudsen nogle Aar forinden haft den mærkelige Kristen Kold til Huslærer for sine Børn, og fra selve Lavrup hentede den senere Frimenighedspræst Cornelius Appel sin Brud.

Usandsynligt er det vel næppe, at Efterdønningerne af det aandelige Røre ikke har været forstummede i J. P. Jensens Barndom, men været medvirkende til at præge hans stovte, selvbevidste Danskhed og Kærlighed til Modersmaalet.

Udrustet med et lyst og frejdigt Syn paa Livet, i Besiddelse af gode Kundskaber og et vist Lune, var Jensen velskikket til at blive en af Egnens fremtrædende Mænd. Efter at have overtaget Fædrenegaarden og hjemført sin Brud, kom han til at beklæde ikke faa Tillidshverv gennem Manddomsaarene. I en lang Aarrække — til han blev afskediget af Myndighederne — var han Skoleforstander og endvidere Medlem af Døstrup Sogns Kirkeforstanderskab og af Nørre Tønder Prövstisynode. Her har han flere Gange været med til at optræde mod Modersmaalets Forurettelse i Kirke og Skole.

Paa det nationale Omraade ligger imidlertid J. P. Jensens Hovedfortjeneste i, at han blev Ophavsmanden til den nordslesvigske Skoleforening. Under J. P. Jensens lave Bjælkeløft blev Plänen til Skoleforeningen undfangen og drøftet med den bekendte Skolemand, Høj-

skoleforstander S. H. Salling fra Ribe, ligeledes Sønderjyde af Fødsel. Og da Foreningen saa Verdens Lys ved et Møde i Skærbæk den 30. November 1892, var J. P. Jensen dens selvskrevne Formand. Den blev hans kæreste Barn. I Forbindelse med Foreningens dygtige Sekretær, Hinrich Thomsen, Rost, var han med til at gøre det store forberedende Arbejde, saa Foreningen hurtigt kunde optage den velsignelsesrige Gerning i et Omfang, saa det kunde mærkes i Nordslesvig. Men forskellige Forhold voldte sehere, at J. P. Jensen overgav Formandsposten i andre Hænder. Thyssen Hansen i Randerup blev, som bekendt, Jensens Afløser.

Da det store Oplysningsarbejde gennem Foredragsforeningerne tog Fart, opstod som en af de ældste »Foredragsforeningen for Skærbæk og Omegn« med J. P. Jensen som Formand.

For en Aarrække tilbage mistede J. P. Jensen sin Hustru. Han overdrog senere Gaarden til sin næstældste Søn, hos hvem han i sin Alderdom nød en kærlig Pleje. Flere af hans Børn havde fæstet Bo i den nærmere Omegn, saa det ikke var ualmindeligt, at Byens Børn kaldte ham »Bedstefar«, medens »Jens Peesen« var hans almindelige Navn der paa Egnen. I et Selskab var han, selv i de senere Aar, livlig og munter. Paa sit Vesterbomaal holdt han ved slige Lejligheder korte, men vittige Taler, ikke sjældent paa Rim. Da han fyldte de syvti Aar, var han Genstand for megen Hyldest. En tysk Student der fra Egnen sendte til undertegnede til hans Pris et smukt Digt i det danske Sprog om Byens »Bedstefar« med Bøn om at bringe det i de rette Hænder. Forfatteren tilhørte nemlig en tysk Embedsmandsfamilie.

En offentlig Virksomhed, Varetagelsen af de forskellige Tillidshverv koster Penge, Tid og Arbejde. Og J. P. Jensen har da ogsaa maattet sande dette. Han har, som saa mange andre, ikke spundet Silke ved sin Virksomhed i den nationale Sags Tjeneste. Alt Kryberi laa ham fjernt. Laurbærkransen faldt i mange, mindre værdiges Skød end i J. P. Jensens. Han havde imidlertid den Lykke at opleve Genforeningen og at blive hædret med Ridderkorset.

Onsdag, den 4. Juli 1923 lukkede gamle Jens Petersen

Jensen sine Øjne, møet af Dage. Et meget stort Ligfølge ledsagede ham den 10. Juli til hans sidste Hvilested paa Døstrup Kirkegaard. Hans Liv blev ikke levet forgæves; det satte Spor.

Derfor vil Mindet om Skoleforeningens og Foredragsforeningens første Formand gennem mange Aar holde sig frisk paa Vesteregnen, ja i hele Nordslesvig.

Hans Petersen.

Hans Lorenzen, Graasten.

Den 3. April 1923 atgik tidligere Møller Hans Lorenzen, Graasten, ved Døden.

Hans Lorenzen var født i Kværns 1879. Han havde som Dreng stor Lyst til at læse videre, men i Hjemmet var der ikke Raad, og Hjælp andet Steds fra var dengang vanskeligt at faa. Han kom saa i Møllertæret paa Kværns Mølle.

Da Verdenskrigen brød ud, blev han indkaldt første Mobiliseringsdag. Han kom først til at gøre Tjeneste i Aabenraa, men blev, som de fleste indkaldte danske, snart flyttet sydpaa, og allerede

den 4. November blev han sendt til Fronten i Rusland, hvor han var med i mange haarde Træfninger. Krigens Strabadser og Savn blev skæbnesvangre for Hans Lorenzens Helbred. I det sidste Krigsjaar var han ofte syg, og da Vaabenstilstanden kom, laa han paa Lasarettet i Warszawa af Brysthindebetændelse, og han kom først hjem midt i December.

Efter sin Hjemkomst tillod hans Helbred ham ikke at tage fat paa Møllertæret igen. Han kom til at deltage i det offentlige

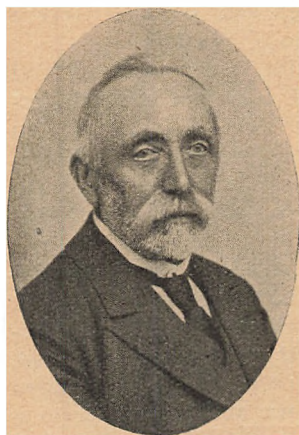
Liv. Han blev valgt ind i Arbejderforeningens Bestyrelse og kom her med sit ligevægtige og rolige Temperament til at udøve en betydningsfuld Virksomhed i Tiden før Genforeningen. Der betroedes ham en Række Tillidshverv. Han blev saaledes Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad og deltog i dennes betydningsfulde Møder før Afstemningen. Han var Medlem af Kommuneraadet i Graasten, og i Foraaret 1919 valgtes han til Medlem af Kredsudvalget. Efter Genforeningen var han i 1920 Arbejderforeningens Kandidat i Sønderborg Opstillingskreds ved Folketingsvalget i Tilslutning til det radikale Venstre.

Som Repræsentant for Arbejderforeningens Gruppe i Vælgerforeningen tilfaldt det ham at byde Kongen og Dronningen Velkommen ved den store Genforeningsfest paa Dybbøl, og han blev kort efter udnævnt til Ridder af Dannebrog.

I de sidste Aar gik det stærkt ned ad Bakke med hans Helbred. Kort efter Nytaar 1923 blev han indlagt paa Tuberkulosehospitalet i Aabenraa. Der var dog ingen Udsigt til Helbredelse. Efter et Par Maaneders Ophold paa Hospitalet blev han ført til sit Hjem, og den 3. April, netop paa sin 44. Aars Fødselsdag, udaandede han.

N. H.

Christian Thomsen, Bjerggaard.

Den 22. December 1922 afgik gamle Christian Thomsen i Himmark ved Døden paa Statshospitalet i Sønderborg. Med Thomsen-Bjerggaard, som han altid benævntes, afgik en af de gamle Forkæmpere for den danske Bondestand paa Als ved Døden. Ud fra en ren keredansk Slægt kom han tidlig med i Spidsen ved danske Møder og Valg under Kampperioden.

Som ganske ung opterede han for Danmark i 1869 og aftjente sin Værnepligt som Infanterist i Odense i 1874 ved 5. Bataillon.

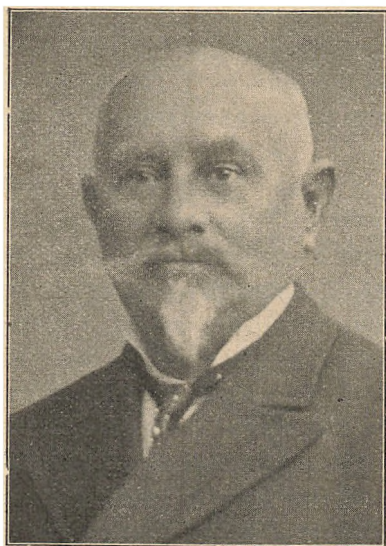
Siden kom han tilbage og overtog som eneste Søn Fædrenegaarden »Bjerggaard« ved Himmark. Som særdeles dygtig Landmand kom han snart frem i første Række, og mange unge alsiske Landmænd har hos Thom-

sen faaet deres første praktiske Uddannelse. Da han sidenhen lod sig naturalisere, lagde Offentligheden Beslag paa Thomsens gode Evner, han var i mange Aar Formand for Svenstrup Mejeri og Skattekasserer for hele Sognet. Da der skulde bygges Forsamlingshuse, satte Thomsen sig i Spidsen for at faa det saakaldte »Hvide Hus« bygget. Som en rask Mand var han altid med Liv og Lyst med ved vore nationale Sammenkomster.

Thomsen var med at stifte den danske Forsvarsbrødre-forening her paa Als, og 6 Medlemmer, som havde været Soldatkammerater med ham, bar ham til Graven.

En af Nordals' bedste Forkæmpere for den danske Sag, i Farens Dage, var stedt til Hvile. J. N.

P. Lauridsen.

Da P. Lauridsen den 13. Maj 1923, 76 Aar Aar gammel, afgik ved Døden, mistede dansk Historieskrivning en af sine mest begejstrede Tjenere og de danske Nordslesvigere den ypperste Kender og Skildrer af deres Landsdels nyere nationale Historie.

P. Lauridsen var af gammel nordslesvigsk Bondeæt. Han fødtes den 14. September 1846 i Jægerup og gennemlevede saaledes i sin tidligste Ungdom og paa nærmere Hold de bevægede Aar mellem de to slesvigske Krige. I sit Væsen som i sit historiske Forfa'tterskab blev han altid præget af denne

Oprindelse. Som Bondesøn havde han Samhørighed med Livet i den gamle Landsby og fik derigennem Forudsætninger for at forstaa dens middelalderlige Organisation. Da det senere blev hans Livsopgave at skildre Nordslesvigs nationale Gennembrud, gav Udspringet ham uvurderlige Betingelser for at leve med i hans Landsmænds indre og ydre Kampe. Som han selv var udpræget selvstændig, forstod han de nordslesvigske Bønders Trang til Selvhævelse; som han selv var paa sin Post overfor den akademiske og officielle Verden, vidste han at vurdere sine Landsmænds stejle, lidt mistænksomme Holdning overfor Bureaukratiet og dets Repræsentanter. Ogsaa i andre Henseender blev Erindringerne fra hans Ungdom bestemmende for hans senere historiske Opfattelse. Man fejler næppe, naar man trækker en Linje mellem Indtryk fra hans Læreaar (1863—67) som Elev paa Seminarjet i Tønder og den Bitterhed, som altid senere prægede hans Dom over Slesvig-Holstenerne.

P. Lauridsen har næppe noget Øjeblik kunnet tænke sig med preussiske Soldateraar at købe Retten til at blive og virke i sin Hjemstavn. Som saa mange andre Nordslesvigere gik han til Kongeriget, til København, og øvede her i mange Aar en dygtig Skolemands Livsgerning, men har samtidig gennem sit historiske Forfatterskab mangefold betalt Gælden til Nordslesvig. De første Københavneraar gik hen med Samlivet i aandelig stærkt bevægede Kredse, han var en Tid optaget i Orla Lehmanns Hjem, fulgte Universitetets Forelæsninger over Historie og Sprog, gennemgik Officersskolens yngste Klasse, og var derefter et Par Aar Sekondløjtnant i Fodfolket. Allerede i 1877 ansattes han dog som Lærer ved Københavns offentlige Skolevæsen, hvor han 1890 udnævntes til Viceinspektør for derefter fra 1892—1919 at virke som Skoleinspektør ved Husumgade Skole.

P. Lauridsens historiske Forfatterskab spænder over mange forskellige Omraader. I nogle Aar var det navnlig Geografien og Geografiens Historie, som tog ham fangen. Han udarbejdede en vigtig Fortegnelse over Literaturen vedrørende Grønland (1890), udgav 1883 den berømte Nordhavsfarer Jens Munks *Navigatio septentrionalis*, en Skildring af hans eventyrlige og farlige Rejse 1619—20 til Hudsonbugten, og i 1885 en Fremstilling af Vitus Bering og hans russiske Opdagelsesrejser fra 1725—43. Efterhaanden knyttede han dog atter Forbindelsen med Sønderjylland i en Række forskellige Afhandlinger, hvoraf adskillige findes i sønderjydske Aarbøger, gav han vigtige Bidrag til den nordslesvigske Bondestands Historie, gjorde Rede for Kronens Opkøb af de adelige Godser, der saa dybt og heldigt kom til at bestemme den sociale Udvikling, skildrede det 17. Aarhundredes Krigsødelæggelser og meget andet, hvoriblandt særlig kan nævnes hans vigtige Studier over Kartografen Johannes Meier og navnlig — som allerede berørt — over Landsbyfælleskabet og den gamle danske Landsby. Om alle disse Arbejder gælder det, som det er bleven sagt, at P. Lauridsen fra første Færd viste en mærkelig Evne til at tage dristigt fat paa de valgte Opgaver og ofte i Kraft af sit selvstændige og originale Syn har naaet rige og overraskende Resultater.

Først og sidst vil dog P. Lauridsen blive mindet som Skildreren af Nordslesvigs Historie i nyere Tid. I forskellige Afhandlinger og en enkelt selvstændig Bog: *Slesvig og Kronen 1660—71* har han ganske vist behandlet Emner af Slesvigs statsretlige Historie. I det hele og store maa det dog siges, at paa dette Omraade kom han tilkort. Overfor slige juridiske historiske Spørgsmaal skortede det ham paa stringent videnskabelig Skoling. Da han derimod

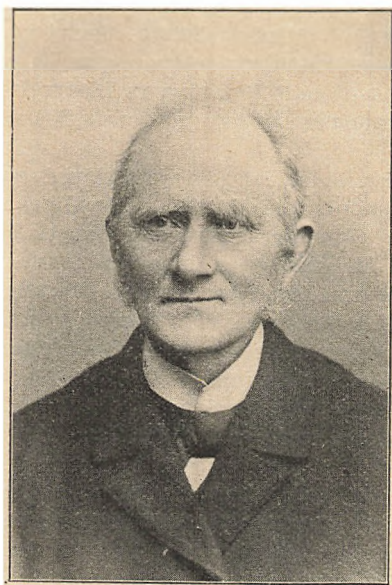
tog fat paa den store bindstærke Skildring af Nordslesvigs nationale Gennembrud (Da Sønderjylland vaagneede I—VIII. 1909—22), skabte han et af den danske Historieskrivnings ypperste og mest aandfulde Værker. Paa en Gang stod han Tiden tilstrækkeligt nær til at leve med i dens Haab og Skuffelser og var dog samtidig saa meget paa Afstand, at han kunde bevare Overblikket. Han ejede en mærkelig Evne til at faa Kilderne til at tale, var selvstændig, næsten hensynsløs i sin Opfattelse. Som der findes Forskere, for hvem Formen og Stoffet af sig selv næsten glider til Rette, findes der andre som P. Lauridsen, der stadig maa strides med Materialet og bestandig arbejde med Formen. Præget af en kraftig Personlighed, baaret af et lyrisk Temperament, som i beaandede Øjeblikke naar det udmærkede, rigt paa nye Synspunkter, ærligt i sin Stræben efter den historiske Sandhed og bygget op paa et omfattende og delvis nyt Materiale, fortjener hans Værk at leve i Folket og i lange Tider blive den Kilde, hvor det henter Viden om det danske Nordslesvigs nationale Gennembrud. Først gennem P. Lauridsens Skildring er man naaet frem til Vurderingen af den lange Række ejendommelige kraftige og rigt nuancerede Førerskikkelser, som bar den danske Bevægelse frem, en Christian Flor, en Laurids Skau, først og sidst dog en Hiort-Lorenzens mægtige Personlighed. Lad der end hist og her kunne føjes lidt ny Viden til og glattes lidt ved Bedømmelsen, i Hovedsagen, bliver P. Lauridsens Værk dog sikkert staaende, og vil det i lange Tider være halsløs Gerning at gøre det om.

I sit store Værk har P. Lauridsen skabt adskillige Billeder, som for bestandig prenter sig ind i Læserens Bevidsthed, dog intet skønnere end Skildringen af den Sommernat, da Peter Hiort-Lorenzen kørte hjem til Haderslev, fulgt af Laurids Skau og Hans Nissen. For dem, der var med, da en talrig Skare af danske Dagen før Genforeningsfesten paa

Dybbøl drog ned over den gamle Grænse, er der et andet Billede, som ikke let glider af Minde: P. Lauridsen, som stille og ensom stillede sig ud i Vaggongangen og spejdede efter sin Hjemstavns, Jægerups Kirketaarn. Det følte, at den gamle Mand, der nu vendte hjem, havde sin store Andel i det Værk, der var naaet.

A x e l L i n v a l d.

Jørgen Iversen.

Da en Kreds af danske Tillidsmænd fra Haderslev Amt kort efter Krügers Død samledes paa »Harmonien« for at drøfte Spørgsmaalet om, hvem der skulde være hans Efterfølger, sagde J. N. H. Skrumsager: »Naar vi blot véd, hvad Reimers vil, saa véd vi, hvad Als og Sundeved vil.«

Det lød flot, men det var rigtigt. Saaledes var Stillingen i Sønderborg Amt først i Firserne. Efter at Reimers fra sin Ungdom af havde levet i dagligt fortroligt Samkvem med Befolkningen i

Sønderborg Amt og i over en Menneskealder havde tolket dens Tanker og Følelser, dens Ønsker og Haab med Kraft og Myndighed uden nogensinde at svigte dens Tillid, var hans Ord bleven dens Lov.

Efter Junggreens Død indtog Aabenraa Amts tre store Bønder, Nis Callesen, Lerskov, Rasmus Clausen, Smedager, og Jørgen Iversen, Svejrup, tilsammen en noget lig-

nende Stilling. Naar man fra Midten af Firserne til ind i dette Aarhundrede vidste, hvad de vilde i den nationale Kamp, saa vidste man ogsaa, hvad Aabenraa Amts danske Befolkning vilde.

De var alle tre særprægede Personligheder, men havde desuagtet meget til fælles og var indbyrdes meget gode Venner. Ingen af dem var særlig fremragende som Landmænd. Men de var alle tre indsigtfulde i alt, hvad der vedrørte vore offentlige Forhold, og kyndige i Lands Lov og Ret, den skrevne saavel som den uskrevne. De havde alle tre stærke literære Interesser og var meget belæste. Nis Callesen skrev desuden Fortællinger, Rasmus Clausen Digte og Jørgen Iversen Beretninger om Fortiden. De sad alle tre inde med mange Tillidshverv i Kommune, Sogn og Amt. De havde Sæde i Menighedsraad, Synoder og Kredsdays, Rasmus Clausen desuden i Provslanddagen. De var alle Medlemmer af vore store nationale Foreningers Bestyrelser, og hver især paa sin Egn Foregangsmand i det nationale Arbejde og i den politiske Kamp.

Med Jørgen Iversen er den sidste af dette Treklover, som har været en Pryd for den nordslesvigske Bondestand, gaaet bort, gammel og mæt af Dage. Han var ligesom sine Venner Bærer af en stor Tradition. Talte man med ham om henfarne Tider, følte man hurtigt, at han stod paa mange Slægtleds Skuldre. I en Tid, hvor vore fremmeligste Landmænd er stolte af deres Hingsts, deres Tyrs eller deres Sos udmærkede Stamtavle, finder man desværre ofte, at de samme Personer er ret ligegyldige med Hensyn til deres egen Herkomst. Det hænder endog, at de knap véd, hvem der var deres Bedstefar. Der er noget underligt skævt i dette.

Jørgen Iversen kunde derimod her i Sprogforeningens Almanak begynde Skildringen af sin fædre Gaards Historie med de Sætninger: »I det Herrens Aar 1505 paa Søndagen for de 12 Apostle fremstod paa Felsted Kirkegaard den velagtede, beskedne Bondemand Thomas Jensen fra Felsted og spurgte den der forsamlede Menighed, om det var nogen af dem vitterligt, at den Særmark, som kaldes Ur, og er beliggende i Bymarken Stensvang, tilhører ham og har tilhørt hans Forfædre? Da svarede Bønder og Fæstere ham endrægtigt, at de ikke vidste eller af deres Forfædre havde hørt andet, end at samme Særmark havde været brugt af ham og hans Forgængere i 100 Aar.«

Med megen Selvfølelse skildrer Jørgen Iversen saa, hvordan hans Forfædre gennem Tiderne har været Gaarden og Sær-

marken imod Angreb, særlig af Greverne paa Søgaard helt fra 1548 til 1724, da Ahlefeldterne gik fallit. Denne stærke Pietet overfor Slægten og Slægtsminderne gav Jørgen Iversen Odelsbondens Rankhed, Selvfølelse og Myndighed. Ligesom hans Fædre modigt havde optaget Kampen mod de mægtige Grever paa Søgaard, saaledes optog han Kampen mod det mægtige preussiske Bureaukrati, mod det nationale Voldsregimente som en Selvfølge, fordi han følte sig krænket i sin gode Ret.

Jørgen Iversens mest fremtrædende Egenskab var sikkert hans store Retsindighed. Han lignede i mangt og meget gamle Hans Nissen fra Hammelev, som tog Ordet »Gør Ret og frygt saa ikke selve Djævelen!« til Valgsprog. Hans Færd var ligesom Hans Nissens præget af Grundsætningen: »Kræv Ret og øv Ret«, men han var tillige sjælden trofast i al sin Færd, trofast overfor Hjemmet og Hjemstavnen, overfor Slægt og Venner, overfor Modersmaal og Folkeminder, overfor Folk og Fædreland.

Jørgen Iversen blev født i Svejrup, Felsted Sogn, den 8. Sept. 1838. Hans Fader døde tidligt, og Moderen blev siddende som Enke. Efter at have besøgt den hjemlige Folkeskole, hvor Undervisningen med Hverdagsskole og Skolepligt til det fyldte 16. Aar var særdeles god, var han i 1857—58 Elev paa Rødding Højskole, hvor hans Synskreds udvidedes. Her stiftede han bl. a. varigt Venskab med den bekendte danske Storbonde Jep Fink fra Bygebjerg i Hejls, med hvem han stod i hivlig Forbindelse, indtil Jep Finks altfor tidlige Død. I en forholdsvis ung Alder overtog Jørgen Iversen derefter sin Fødegaard, hvortil der var knyttet en Kro. Det var karakteristisk for ham, at han ikke vilde drive Kroen, men heller ikke nedlægge den, fordi han frygtede for, at der saa under den preussiske Næringsfrihed hurtigt vilde komme en anden i Stedet. Han drev saa Kroen paa sin egen mærkværdige Maade. Kom der Gæster, som forlangte et eller andet, fik de det, men naar de vilde betale, vilde han ingen Betaling have. Egnens Folk generede sig da ved at gaa til Kros. Beværtningen gik i Staa, og Kroen blev saa nedlagt. — I mange Aar sad han ugift. Moderen holdt Hus for ham. I en fremrykket Alder fandt han imidlertid en udmærket Hustru i sin efterlevende Enke Anna, født Nielsen, med hvem han levede et lykkeligt Ægteskab.

Det offentlige Liv lagde tidligt i udstrakt Grad Beslag paa Jørgen Iversens Evner og Kræfter. Befolkningen overdrog ham efterhaanden en Mængde Tillidshverv. Han blev tidlig Formand for Egnens Brandforsikringsforening, Medlem af Bestyrelsen for

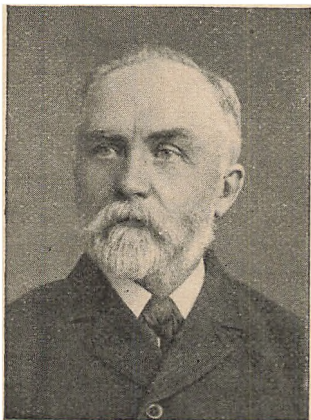
Graasten og Omegns Sparekasse, og var en Tidlang Formand for Aabenraa Amts Landboforening. Han blev Kirkeældste, Medlem af Aabenraa Provstisynode og Medlem af Synodeudvalget. Han blev Kredsdagsmand og som Kredsdagsmand Medlem af mange vigtige Udvalg og Kommissioner. Han var Medstifter af Vælgerforeningen, havde i en Aarrække Sæde i Sprogforeningens Tilsynsraad og var især virksom som Medlem af Skoleforeningens Bestyrelse. Og overalt gjorde han god Fyldest.

Jørgen Iversen var en kraftig udviklet Personlighed, men stilfærdig og beskeden i sin ydre Optræden. Bag hans buskede Bryn og ejendommeligt hvælvede Pande fostredes selvstændige Tanker om Livets store Spørgsmaal. Han var udrustet med rige Aandsevner, og var en viljestærk Mand, som talte med Myndighed, naar han tog Ordet. At udveksle Meninger med ham i fortrolig Samtale var altid en Berigelse.

Efter Genforeningen blev Jørgen Iversen udnævnt til Ridder af Dannebrog, en Udmærkelse, som var sjældnen velfortjent.

Gid Sønderjylland aldrig maa savne Bønder af hans Støbning.
H. P. H.

Boy F. Bastiansen.

Den 26. Januar 1923 afgik Boy F. Bastiansen ved Døden i sin Datters Hjem i Breslau.

Bastiansen var født den 23. November 1843 i Borgsum paa Før. Hos sin Farbroder i Mjolden lærte han Smedehaandværket og nedsatte sig som Smedemester i Randerup og faa Aars senere i Sønder Sejerslev. Han var en udmærket dygtig Smed og begyndte allerede tidligt at lave Landbrugsmaskiner, og i 1881 virkelig gjorde han Planen om at gaa over fra Haandværk til Fabrikdrift. Han flyttede til

Aabenraa og byggede en Maskinfabrik paa Nørre Chaussé, og han søgte altid at forbedre de Maskiner, han arbejdede med og

paa. I Begyndelsen var det særligt Træbearbejdningsmaskiner, hans Fabrik leverede, senere gik han over til at fabrikere Dampmaskiner, og til mange industrielle Virksomheder i Nordslesvig har han i Aarenes Løb leveret Maskinkraft. Da Dieselmotorerne kom frem, begyndte han ogsaa Fabrikationen af disse.

Hvad Bastiansen har præsteret som Maskinfabrikant, er langt ud over det almindelige, naar man betænker, at han kun havde Uddannelse som almindelig Landsbysmed; men han havde en ualmindelig god Forstand, han søgte overalt at udvide sine tekniske Kundskaber, og hans Maskinfabrik fik et godt Ry paa sig.

Men Bastiansen havde tillige stærke Interesser paa mange andre Omraader.

Han skaffede sig en saa omfattende Viden paa Geologiens, Astronomiens og Regnekunstens Omraade, som man maatte undres over, naar man tænker paa, at han kun havde nydt almindelig Folkeskoleundervisning.

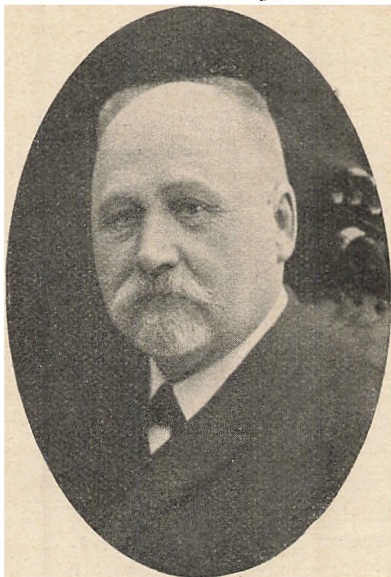
1914 solgte han sin Fabrik, som han i de senere Aar havde ledet sammen med sine to Sønner Jens og Christian Bastiansen, til et Komanditselskab Fischer & Co., og flyttede til Højer, hvor han i sin Tid havde bygget og endnu ejede et Elektricitetsværk. Efter at have overdraget dette Værk til sine Sønner, trak Bastiansen sig tilbage fra sin Virksomhed. Hans udmærkede Hustru var afgaaet ved Døden i 1919, og Bastiansen opholdt sig i de senere Aar hos Sønnerne i Højer eller hos sin Datter Fru Kaptajn Clausen, Aabenraa, eller hos en anden Datter Fru Dr. med. Ebba Fuchs, Breslau, der er gift med Universitetsprofessor Fuchs.

Bastiansen fulgte lige til det sidste med den største Interesse Tidens Spørgmaal. Under et Ophold i Breslau afgik han ved Døden, og hans Lig førtes til Aabenraa. Efter den Afdødes eget Ønske talte Frimenighedspræst Thade Petersen ved den dannebrogsmykkede Kiste.

Bastiansen var en ualmindelig dygtig og virksom Mand, en redelig og retlinet Karakter, en brav og paalidelig dansk Mand, hvis Minde vil blive bevaret blandt hans mange Venner.

N. H.

Provst Nissen.

Provst Nissen blev født i Gl. Haderslev den 18. April 1861. Hans Fader Thomas Nissen ejede den Gaard, H. M. Fischer nu har, den eneste, der nu er tilbage af Bøndergaardene i Gl. Haderslev. Den Gaard havde hans Slægt ejet i 4 Aarhundreder. Han var saaledes inderligt knyttet til dette Sted og den nærmeste Omegn. Han var, saa vidt man vidste, den første af Slægten, der havde søgt Hjem og Gerning uden for Sønderjylland. Han gjorde det kun under Fremmedherredømmets Tryk.

Sin første Skolegang fik Nissen i den danske Realskole i Haderslev. Fra den gik han til Odense Katedralskole, blev 1880 Student, 1886 theologisk Kandidat og straks derefter Præst i Maltbæk, 1892 i Brørup, der den Gang dannede Pastorat sammen med Lindknud, men fra 1896 med Holsted. Fra 1899—1900 var han tillige Provst i Malt, Andst og Slaugs Herreders Provsti. 1910 flyttede han til Vemmelev paa Sjælland og kom derfra 1920 til Haderslev som Præst i Gl. Haderslev og Provst i Haderslev Provsti.

Nissen havde aaben Sans for det Liv, der rørte sig i vort Folk. Skønt han aldrig blev nogen udpræget Retningsmand, følte han sig dog allerede fra sin Ungdom af draget af det Liv, der baade i Kirke og Skole var fremkaldt af Grundtvig og hans Venner. Det faldt derfor af sig selv, at han som ung Præst i Maltbæk med Glæde sluttede sig til Askov Folkehøjskole og blev en god Ven af de Mænd, der virkede der, og at han hele sit Liv igennem var at finde, hvor grundtvigsk præget Liv rørte sig i Kirke, Skole, Folkeliv og i Kirkepolitikken. Hans Virksomhed i den sidste Retning var vel nærmest indskrænket til Arbejdet i det kirkelige Udvalg efter Genforeningen, men det sled han sig

ogsaa op i. Sin bedste Tid som Præst, Skolemand og Foredrags- holder havde han vel nok i den lange Række kraftige Manddoms- aar, han boede i Maltbæk og Brørup, navnlig nok det sidste Sted. Han med sin jævne stille Forkyndelse havde en velsignet Virk- somhed som Præst. Kirken var til Jævnshold fyldt til sidste Plads, paa Festedage til Trængsel. Han fik som Præst et stort og paaskønnet Arbejde med Gennemførelsen af den nye Skole- lov, fulgte med Glæde, levende Interesse og klar Forstaaelse Skolen i dens Arbejde og var en velset Gæst i den, velset baade af Lærere og Børn. Han var ogsaa i den Tid en søgt Foredrags- holder, og hans tidlig vaagne historiske Sans satte Frugt i det første af de historiske Amtssamfund »Historisk Samfund for Ribe Amt«, som han var med til at stifte og var en af de drivende Kræfter i.

Med de Evner og den Arbejdsiver, Provst Nissen ejede, var det næsten selvfølgeligt, at der blev lagt Beslag paa ham til forskellige Sider. Han blev 1907 Formand for Censurkommissionen ved Optagelsesprøven til Forskoleseminarierne og 1912 For- mand for Dansk Skoleforening. Fra 1902—10 var han Medlem af Bestyrelsen for »Historisk Samfund for Ribe Amt« og Medred- aktør af dets Tidsskrift. Ligeledes var han i mange Aar Med- lem af Bestyrelserne for Plejehjemsforeningen, først i Ribe Amt og senere efter sin Forflyttelse til Sjælland i Sorø Amt.

Ved Siden af alt dette og navnlig uden at forsømme sin Præstegerning gjorde Provst Nissen et ikke helt ubetydeligt Ar- bejde som Skribent. Ikke faa historiske Afhandlinger og lig- nende stammer fra hans Haand. Af Bøger har han desuden udgivet: »Fra Folkeskolens Omraade« 1905, »Tre Foredrag om Kristendomsundervisning« 1908, »Kristelig Børnelærdom« 1912, »Ti Levnedsløb«, 1919, »Kristelig Børnelærdom«, som han ikke vil have opfattet som en Lærebog, men snarere som en Læsebog til Støtte for Religionsundervisningen, er i Brug i mange Skoler.

Da de kirkelige Forhold skulde ordnes efter Genforeningen, var Nissen saa godt som selvskreven til at være en af Provsterne hernede. Han blev udnævnt til Provst i Haderslev og fik saa- ledes det sidste Afsnit af sin Livsgerning i sin Fødeby. Det var et stort Arbejde, der blev lagt paa ham. En Tid lang havde han f. Eks. Præstevalg og Præsteindsættelse næsten hver Søndag. Dertil kom endnu det slidsomme Arbejde i det kirkelige Udvalg.

Fra det rejste han hjem hver Fredag Nat, læste med Konfirmanderne Lørdag og Mandag, udførte sin Præstegerning om Søndagen, rejste igen til København Mandag Nat og maatte ved Siden af det kirkelige Udvalg varetage sin Provstegerning derovre. Det var mere, end en Mand i hans Alder og med hans Konstitution kunde holde til. Han sled sig bogstavelig op under Genforeningsarbejdet. For en stor Del havde han endda Bispegerningen i Tilgift.

Men var det Arbejde, Genforeningen krævede af ham, saaledes brydsomt og opslidende, saa var det vist alligevel noget af det, hans personlige Evner kom bedst til sin Ret i, og som han derfor gjorde med størst Glæde. Hans Kendskab til og instinktive Forstaaelse af Forholdene, tillige med hans sindige og sagtmodige Færd, parret med Beslutsomhed og Evne til at gribe Sagens Kærne gjorde, at han var ret som skabt til det Arbejde. Det var da ikke saa svært, at saa manges Tanker samlede sig om ham som vordende Biskop i det nye Stift.

Det, der for de fleste andre, der kom herved, dannede en mærkelig Overgang i Liv, Arbejde og Omgang, det gled han jævnt og naturligt ind i, fordi det for ham var noget hjemligt, han vendte tilbage til. Han kom, som jeg ved anden Lejlighed har skrevet, tilbage til sin ilde medhandlede Hjemegn — ikke som Reformator, men som den, der selv havde øst af de aandelige Rigdomme, hele vort Folk havde i Eje, og som nu vilde tjene sit Folk i snævrere Forstand med det, han førte med sig hjem. Det er vist noget af det, der har faaet sit Udtryk i, hvad der er blevet sagt om ham: Han havde Genforeningssansen.

Th. P.

Jørgen Vrang.

Trindt omkring i Sønderjylland, saavel som i Kongeriget, lever der Mænd og Kvinder i moden Alder, som helt fra den Tid, de som Børn begyndte at læse »Flensborg Avis«, husker Navnet Jørgen Vrang. Blandt dem, der overfor Loven har Ansvar for Bladets Indhold, var ogsaa han. Det er da hændt adskillige, naar de senere som voksne kom ind paa »Flensborg Avis«s Kontor og mødte Jørgen Vrang, at de da følte det, som om de mødte en god gammel Bekendt; at faa »Bekendtskabet«

noget uddybet var for den, der søgte det, i Regelen ikke vanskeligt; det var let at komme i Samtale med Jørgen Vrang.

Den 10. April 1858 kom Jørgen Vrang til Verden i Stolbro i Egen Sogn. Da Børndomsaarene var gaaet til Ende, kom han i Købmandslære i Sønderborg, og en Aarrække senere drev han selv en Købmandsforretning i Kliplev, hvor hans Hustru havde hjemme.

Den 15. December 1888 tiltraadte Jørgen Vrang Pladsen som Begholder ved »Flensborg Avis«. Det var ikke nogen særlig rolig Post, han overtog. Myndighederne forfulgte Bladet, hvor det var gørligt, og allerede den 25. Maj 1889 blev Vrang fængslet paa Kontoret, medens Jessen blev anholdt i sit Hjem; den ene som ansvarlig for og den anden som Forfatter af en Artikel. Fængselslivet var ret haardt; der forefaldt Ting, som i hvert Fald godt kunde have været undladte, saaledes naar de to Fanger blev førte med Reb om Haandlede fra Fængsel til Forhørsdommer. I Halvfemserne maatte Vrang afsone seks Ugers Arrest, fordi »Flensborg Avis« havde bragt en Rejseliste, hvori Ordet sønderjydske Jernbaner var nævnt og en Prædikantliste over sønderjydske Frimenigheder. Mange Aar efter kunde Vrang med Lune fortælle om, hvorledes det gik ham, da han kom ind i Fangecellen og i Mangel af Middagsmad vilde tage sig en Middagslur paa Briksen. Han blev grundig belært om, at kun Natten er til at sove i, og saa holdt han sig da fremtidig vaagen Dagen over.

Som den ældste ved Bladet saa han Udviklingen foregaa her fra mindre til større Forhold. Der blev lysere Kaar med Fremgang i Udbredelse og Kundgørelser.

I en længere Aarrække var Vrang en trofast Kasserer for Foreningen »Ydun«; ved danske Møder var han og hans Familie altid sikre Deltagere.

Krigen kom, og den 4. August blev Vrang som den første fra Avisen ført til Arrest af tyske Soldater, mens hans næstældste Søn maatte drage til Frankrig og senere som Officer deltage i de haarde Slag, der blev leveret her.

Krigens Aar gik ikke sporløst hen over Jørgen Vrang og dem, der omgav ham i Hjemmet. Da Krigen var gaaet til Ende, kunde Vrang se tilbage over 30 Aars Virksomhed ved »Flensborg Avis«. Den spanske Syge, der hærgede saa mange paa den Tid, angreb ogsaa Vrang, og hans Helbred led derved. Alligevel deltog han som Tillidsmand i Afstemningstidens Arbejde.

Da den nye Grænse var draget, trak Vrang sig tilbage. Hvad han levende havde haabet, var bristet. En Tid saa det dog ud, som om han blev raskere, men i August 1922 blev han ramt af et Slagtilfælde, og den 24. sov han stille hen.

I Vrangs Hjem voksede en hel Børneflokk op i Aarenes Løb, to Sønner og fem Døtre.

Vrang er stedt til Hvile paa Kirkegaarden ved Møllevejen, og adskillige, der som Barn lærte hans Navn at kende gennem Avisen, nævner det nu, naar de ser hans Mindesten, og tænker da tilbage over Aar, der svandt, over et Tidsrum under Fremmedherredømmets Kaar med Kamp og Fremgang, men ogsaa med Ængstelse og Ydmygelser, Sorg og Skuffelse.

Flensborg, i August 1923.

J. N. Jensen.

Sprogforeningen.

Sprogforeningen har 1922 haft et godt Arbejdsaar. Der blev i dette Aar paabegyndt et planmæssigt Arbejde i Sognene ved vor Sydgrænse. Den Stilstand i det kulturelle Arbejde, der var at spore i disse Egne efter Genforeningen, maatte ryddes til Side. Begyndelsen blev gjort ved et Møde i »Slogsherredshus« den 11. Februar 1922. Det er saa lykkedes for Bestyrelsen i Aarets Løb at faa forskellige Virksomheder sat i Gang. Aftenskolerne, der var ved at gaa i Staa, er nu i fuld Virksomhed. Der er skaffet gode Oplæsere og Foredragsholdere, og Møderne har været godt besøgte. I Forbindelse med dette Arbejde er der sendt ca. 2000 Sangbøger derned. Da det har været vanskeligt med Mødesale, er der der ydet Støtte til Bygning af Forsamlingshuse. Ved Juletid udsendtes der 5050 Julehefter, der efter de Breve, Bestyrelsen modtog, har vakt stor Glæde. Et Arbejde som Sprogforeningen maa omfatte med særlig Omhu, er Børnebogsamlingerne. Der er her givet betydelige Tilskud, og herved er der skabt Mulighed for en god og sund Udvikling af dette i sin Art saa vigtige Arbejde. Biblioteket i Tønder, der havde mange Vanskeligheder at kæmpe med, har Sprogforeningen efter Anmodning støttet med betydelige Tilskud, saa det nu til Efteraar 1923 kan træde i Virksomhed.

Syd for Grænsen har Bestyrelsen stadig været i Kontakt med det Arbejde, der gøres paa Bogsagens Omraade, og ydet sin Støtte til det. Ialt er der sendt over 2000 Bind derned, og det var altsammen brugbare og nye Bøger. Sekretæren har været dernede et Par Gange og er klar over, at der gøres et stort Arbejde for at fremme Læselysten.

Som det vil ses af dette, er der i det forløbne Aar stillet store Krav til Sprogforeningen, og nye Krav dukker stadig

frem. Vanskeligheden har været Mangelen af Pengemidler. Det er at haabe, at den Ligeegyldighed, der findes i mange Kredse af vort Folk, maa vige, og at alle maa komme til Erkendelse af Vigtigheden af det Arbejde, der maa gøres, saa vel nord som syd for Grænsen.

Jakob Petersen.

Sønderjydske Skoleforening.

Den nordslesvigske Skoleforening blev, efter at Mordersmaalet ved et preussisk Magtbud var udelukket af Folkeskolen, oprettet i 1892 med det Formaal at hjælpe den uformuende, konfirmerede nordslesvigske Ungdom til et Ophold paa Ungdomsskoler. Indtil Verdenskrigens Begyndelse havde Foreningen hjulpet rigelig 6000 nordslesvigske unge til et dansk Skoleophold. Efter Genforeningen blev Foreningen omdannet til en Landsforening og dens Navn ændret til Sønderjydske Skoleforening, men dens Virkeomraade er stadig det samme uden Hensyn til den nye Grænse. Efter en Overgang er Foreningens Medlemstal atter i Vækst, i Slutningen af 1922 havde Skoleforeningen 12,660 Medlemmer i de sønderjydske Landsdele og 2278 Medlemmer i det gamle Land. Fra Begyndelsen af 1919 til Slutningen af 1922 har den ialt ydet Hjælp til 2906 Elever og hertil udbetalt ca. 920,000 Kroner. Til Slutningen af 1922 havde Skoleforeningen ydet Hjælp til 303 Elever fra syd for den nye Grænse, heraf var 135 fra Flensborg By, 87 fra de dansktalende mellemslesvigske Sogne og 81 fra det øvrige Sydslesvig. I 1923 ydes der Hjælp til ca. 250 Elever syd fra. Nord for den nye Grænse ydes der kun Hjælp til Efterskoleophold, Elever syd fra faar Hjælp til alle Skoleformer. Foreningens Formand er Landstingsmand H. J. Christensen, Høgsbro, dens Kasserer Folketingsmand Anders Lebeck, Haderslev.

Løgn å sånd'.

Jes Klåjsens søn, dæ no hæ sejle
å fa'te vidt omkring te søss,
kom hjem fånys te Synneballe,
så de' skuld' temle haste spöss,
te lill Klåj Klåjsen han var kommen.
Klåj Klåjsen! — Så? — Javist! — Nej pyt! —
Sånt gik e snak. — Jo, han æ' kommen,
å han kån nok fotæll' jæ nyt.

No gik dæ nowwe fale rygte
de nærmest daw fro månd te månd.
å Stinne Kagkun' hun va lykle,
å hun fåsikre, olt va sånd,
men nowwe tåt, de' va utroule. —
hvad Klåj fåto'l gik do' få vidt,
ja, folk di drowwes om Klåj Klåjsen.
hvad nowwe truj, gö' ånne it.

En daw kom gammel Kresten Madsen,
dæ ho et stej, hvo han ho sledt
å arbe, å'ndt de göe han olle —
han vild no å nok høe e ledt,
få de' var sjow, næ Klåj han snakke,
hans sprog, de var blöwn sånt ledt ståjs,
å så gik han så sjow å bakke
flot ow en pi'f ow bare majs.

»Hvordånt kom I fåbi e minne?« —
»Ja, Kresten Madsen, de' va stygt«,
sva' lill Klåj Klåjsen liså vigte,
»men de' kund' jå it nyt' å frygt.
Tit va e hav så fyldt med minne,
te de' var it å kom tefram,
næ sånt de ho e hielt bedække
som åndmad de' kån dæk' en dam.

Men en kån vænn' sig te så möje
sjell te en springen i e luft —
de' hiele de' æ' it så fa'le,
næ blot en brughe sin fânuft
å passe, næ e skiff de' springe,
te sjell en springe dygte med.
Nej, dæ æ' ting, kån æ fåsikke,
som æ hæ pröwwe, dæ æ' væ'.

Æ fæk engang som styemånd hye
o et god' sejlskiff, de' æ' sând,
å de' va temle le't å stye,
sålæng de' sejle o e vând,
men somtid, næ e skiff blöw löwte
å smedt en mil ow en orkan,
saa kund' e kni'f — de' hæ æ pröwwe
o e' atlantisk ozean.

En gang i Ruslånd ho vi laste
med rubersedle oll e last,
men da vi kom midt o Atlanten,
våt åll slap op, å vi kjö fast,
men hvad, så fyre vi med sedle
i fie dögn væk ynne e kiel'
å no'j New York betids å sikket.
— Æ pæng? — — Å ja, de svandt en diel.

Så fæk æ hye strass te Cardif,
hvo vi fæk laste' i en snub,
å så gik de' adstey te Kina
vel med en fa't o hunne knob.
Da va dæ it' å resikiæ,
få da med kåll vi sejle kuns,
å true nok, te vi sejle rigle
den gang med syv millione tons.

Do ved nok, næ vi skal te Kina,
skal vi egemmel de' jæ go' hav,
dæ æ' så rödt, ja æ kån sej som, —
som Mars den æ ved höjlys daw.

Ja, Kresten Madsen, de' æ' mærkle,
æ o e skiff en owten sild'
med nød å næp' e Karlsvun' skimte,
den var dænen så bitte lill.

Do howse, Farao han drowne,
da han vild' öwwe de' jæ go' hav,
med vuen å he'st å olt de' hiele. —
Æ sow e stej å fandt et naw —
å ånne diel ow hjul blöw funden
å guldbeslaw ow hans go' vuen,
ja, tænk, en ring ow Faraos dættes
fandt e kaptajn dæ te sin ku'n.«

Å Kresten Madsen stow å nikke,
jo, Farao kund' han nok hows.
Den lil' Klåj Klåjsen han betragte
emens så stolt sin brie bows.
»Å ja, en sie já så möje,
næ sånt en rejse, de' æ vess.
Dea synne nen e fisk de flöje
adstej i flokke lisom gjess.

De syngte næsten lisom grosse,
næ de vil bygg, lit o dæ flowt.«
»Nej holdt,« so' gammel Kresten Madsen,
de' blöw ham do' e ledt faa growt.
Han gik lig' ind o Klåj Klåjsen
å sow ham stywt ind i e øjn:
»De' med Faraos vuen kån nok væ' rimie,
men te e fisk kån flöj, æ' lögn.«

Martin N. Hansen.

En Jagthistorie fra Als.

I Aarene mellem 1830—48 herskede Hertug Christian August over omtrent hele Als. Han var bekendt for sine Væddeløbsheste og sine Jagthistorier. Rundt om paa Als var ansat Jægere, som havde Opsyn med Hertugens Dyr i Revieret, da der dengang trods Paapasselighed og slemme Straffe var mange Krybskytter rundt om paa Øen. Næsten enhver, der kunde bruge et Gevær, tog sig en Hare eller et Raadyr, naar Lejligheden gaves.

Blandt dem var ogsaa en Skomager, der boede i Ketting. Han var en snu Ræv og en i alle Maader rask og resolut Person og en dygtig Mester i sit Haandværk, men havde en stor Familie, saa et billigt Stykke Vildt kunde komme ham godt tilpas.

Nu skal hertil bemærkes, at han var »Amtsmester«. Det skal forstaas saaledes, at naar en Svend blev gift og vilde nedsætte sig i en By, maatte han søge om Tilladelse (Amtsbevis) hos Hertugen, der kunde give og nægte en saadan Bevilling, efter som han fandt for godt, og den her Skomager havde som dygtig Haandværker faaet et saadant Bevis.

Nu var det af onde Tunger bleven meldt til Hertugens fast ansatte Jægere, at Skomageren drev Krybskytteri og knækkede Halsen paa mange af Hertugens Dyr. Jægerne havde været ham paa Spor mange Gange, men Skomageren var for snu, og det ærgrede dem, at de ikke kunde fange ham. Det gik saavidt, at det kom for Hertugens Øren, og de fik af ham en ekstra Reprimande, fordi Skomageren kunde blive ved med at spille dem paa Næsen.

Endelig en Lørdag Aften gik det galt. Det var blevet meddelt, at Skomageren havde skudt 2 Hare i Nærheden af Augustenborg. Tidlig Søndag Morgen mødte der tre Mand med ladte Geværer i Skomagerens Hjem for at tage ham paa Sengen, men de kunde ikke komme ind til ham. Da Skomageren mærkede Uraad, sprang han rask ud af Sengen og eftersaa alle Vinduer og Døre, om de var godt lukkede. Jægerne raabte baade foran og bagved Huset til Skomageren om at lukke op, men Mester var ikke saa let at nappes med. Tilsidst stødte de med

Geværkolben mod Yderdøren og raabte, at de i Hertugens Navn befalede ham at lukke op, ellers slog de Døren ind. Det blev dog den snarraadige Skomager for grovt. Han blev hidsig og løb ud i Huggehuset efter en stor Skovøkse, og lige paa engang rev han Døren op og med bister Mine og den store Økse højt hævet fløj han lige imod Jægerne og raabte: »Nu befaler jeg i Lorens Nielsens Navn, at I øjeblikkelig forlader min Ejendom, i Fald I ville undgaa at faa Panden kløvet.«

Skomageren i bar Skjorte og med den store Økse maa have været dem for bister et Syn. De røg alle til Side, forfulgt af den gale Skomager. De løb deres Vej og hjem til Hertugen for at forebringe Klage over Skomageren. Da Hidsigheden sank hos Skomageren, og han fik overtænkt sin Handling, blev han urolig, og værre blev det, da han op ad Dagen fik Besøg af Fodsvenden med Ordre fra Hertugen om at møde paa Slottet medtagende sit Næringsbevis. Mandag Formiddag klædte Mester sig i Højtidsklæderne og gik til Augustenborg med sit Amtsbevis i Lommen. Konen græd ved Afskeden i Angst for Fremtiden, og Mester var ikke i Jagthumør, men han maatte lystre. Han blev straks af Tjeneren vist ind i Audiensværelset, og med bankende Hjerte hørte han Hertugen komme. Hertugen satte sig i Lænestolen lige overfor Skomageren og anmodede om en Forklaring paa denne her Jagtaffære. Det lettede lidt paa Skomageren, at Hertugen talte til ham i en rolig Tone, og Modet kom tilbage. Mester var talefærdig, og han udviklede saa hele Affæren for Hertugen fra Begyndelsen af, men da han kom til det sidste Afsnit, da han kom farende i bar Skjorte med hævet Økse imod tre bevæbnede Jægere, befalende i eget Navn, saa kunde Hertugen ikke holde sig alvorlig længere. Han lo, saa han rystede i Lænestolen.

Hertugen var i og for sig en godhjertet Mand. Han affærdigede Skomageren med følgende Udtalelse: Ja, Mester, gaa han nu rolig hjem i Fred til Kone og Børn, men vil jeg venligst bede ham om at skaane mine Dyr herefter, og haaber jeg ogsaa, at han ikke vil gøre mine Jægere Fortrædigheder.« Mester lovede mere, end han holdt i Effertiden, og kom i en Fart glad og fornøjet hjem til Mutter og fik sin velfortjente Haresteg.

Jørgen Nielsen.

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1924 med Tilføjelse af Torvedage.

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

Fakse, 25. Marts og 28. Oktober Kreaturer.

Frederikssund, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Anden Onsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 29. Jan., 27. Februar og 26. Marts Heste og Kreaturer; 23. April Heste; 4. November (Efteraarsmarked) og 23. December (Julemarked) Heste og Kreaturer.

Haslev, 6. Marts Heste og Kreaturer, særlig Heste; 15. Maj 12. September og 3. November Kreaturer.

Helsingør, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 27. Februar, 28. April, 21. Juli og 17. Oktober Kreaturer.

Hillerød, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Okt. Torvedag med Haveprodukter. Første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 2. Maj (Foraarsmarked) Heste og Kreaturer; 5. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Holbæk, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 20. Febr. Heste; 12. og 26. Marts, 9. April 18. Juni (Sommermarked) og 22. Okt. Heste og Kreaturer; 19. November (Efteraarsmarked) Kreaturer.

Hørsholm, 22. April og 31. Okt. Heste og Kreaturer.

Jyderup, 7. April og 13. Okt. Heste og Kreaturer.

Kallundborg, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 11. Febr., 26. Marts, 5. Maj (Foraarsmarked), 16. Juli (Sommermarked), 16. Sept. og 5. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

København, Torvedage Tirsdag Kalve og Lam, Onsdag Slagtekvæg, alle Hverdage Levekvæg og Grise, anden og fjerde Torsdag i hver Maaned Heste.

Køge, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 2. Jan., 6. Febr., 12. og 26. Marts, 9. April, 14. Maj (Foraarsmarked), 4. Juni, 22. Juli, 3. og 16. Sept., 1. og 29. Okt. (Efteraarsmarked), 3. og 17. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.

Korsør, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 17. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.

Nykøbing, 18. Febr. Heste; 14. April Kreaturer; 10. Juni (Sommermarked) og 22. Sept. (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 15. Dec. Heste.

Næstved, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer og Marked med Heste; 13. Maj (Foraarsmarked), 15. Juli (Sommermarked) og 18. November (Efteraarsmarked).

Præsto, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, anden Mandag i hver Maaned Heste og Kreaturer.

Ringsted, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Eksportmarked med Kreaturer og Marked med Heste; 25. Marts (Foraarsmarked), 10. Juni Sommermarked), 23. Sept. Høstmarked), 11. Nov. (Efteraarsmarked) og 9. Dec. (Julemarked).

Roskilde, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Nytorv Torvedag for Handel med Smaagrise. 7. Jan., 11. Febr., 2., 17. og 31. Marts, 2. Maj (Foraarsmarked), 2. Juni, 7. Juli, 4. Aug., 1. og 22. Sept. (Pæremarked), 3. Nov. (Efteraarsmarked) og 1. Dec. Heste og Kreaturer.

Ruds-Vedby, 4. April og 2. Okt. Kreaturer.

Rønne, Torvedag hver Onsdag og Lørdag.

Skjelskør, Torvedag hver Fredag. 7. Marts, 2. Maj, 5. September og 7. November Heste og Kreaturer.

Slagelse, første Tirsdag i Februar, Marts, April, Juni, August, Oktober og December samt tredje Tirsdag Marked med Heste og Kreaturer. 2. Januar, stort Hestemarked; 4. og 18. Marts, 6. Maj (Foraarsmarked), 1. og 2. Juli (Sommermarked), 16. September (Høstmarked) samt 4. og 5. November (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Slangerup, 25. Marts, 19. Maj, 17. Juni og 25. November Heste og Kreaturer.

Sorø, 14. og 28. Marts, 11. April, 19. Maj, 23. Juni (Sommermarked) 17. September (Høstmarked), 10. Oktober, 7. November og 12. December Heste og Kreaturer.

Stege, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 10. Marts, 25. og 26. September (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Storehedinge, 4. og 18. Marts, 1. April, 20. Maj (Foraarsmarked) og 17. Oktober (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Taastrup, 4. Marts, 6. Maj og 7. Oktober Heste og Kreaturer.

Tranebjerg paa Samsø, 27. Marts og 2. Oktober Heste og Kreaturer.

Vordingborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Lolland og Falster.

Maribo, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 28. Februar, 11. og 25. Marts, 12. Juni (Sommermarked) og 16. September Heste og Kreaturer.

Nakskov, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 21. Februar, 6. og 20. Marts, 7. og 28. Oktober samt 11. November Heste og Kreaturer.

Nøkebing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 29. Februar Heste; 25. April, 16. Juli (Sommermarked), 1. Oktober og 12. November Heste og Kreaturer.

Nysted, 27. Marts, 10. April og 17. September Heste og Kreaturer; 3. November Heste.

Rødby, hver Torsdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter undtagen Heste og Hornkvæg. 19. Februar og 25. Marts Heste og Kreaturer; 1. Juli (Sommermarked) og 9. September (Efteraarsmarked) Kreaturer; 18. November Heste og Kreaturer.

Sakskøbing, Torvedag hver Lørdag. 4. og 18. Marts Heste og Kreaturer; 8. Juli (Sommermarked) og 3. Okt. Kreaturer; 3. November Heste og Kreaturer.

Stubbekøbing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 3. Juli og 11. September Heste og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Ærø.

Odense Amt.

Aarup, 22. Januar, 18. Marts, 7. Maj, 9. September og 5. November Heste og Kreaturer.

Assens, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, første Lørdag i hver Maaned med levende Kreaturer. 19. Februar, 1. og 25. Marts, 27. Juni, 17. September og 11. November Heste og Kreaturer.

Bogense, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med levende Kreaturer. 5. Februar Heste; 28. Februar, 11. Marts og 6. Maj Heste og Kreaturer; 10. Juli Heste; 23. September, 4. November og 16. December Heste og Kreaturer.

Glamsbjerg, 6. Marts, 29. April og 7. Oktober Heste og Kreaturer.

Kjerteminde, Torvedag hver Tirsdag og Fredag, 22. Februar, 8. Marts, 30. Maj, 11. Oktober og 19. November Heste og Kreaturer.

Middelfart, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 6. og 29. Febr., 22. Marts, 2. April, 16. Juli, 18. September og 30. Oktober Heste og Kreaturer.

Odense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Onsdag) Marked med Heste og Kreaturer. 15. Juli (St. Knud) Heste.

Svendborg Amt.

Brobyværk, 22. Marts og 15. Oktober Heste og Kreaturer.

Egeskov, 17. September Heste og Kreaturer.

Faaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Aug., med levende Kreaturer. 31. Januar Heste; 26. Febr., 13. Marts, 12. Juni, 30. September og 1. November Heste og Kreaturer.

Hesselager, 9. Maj og 19. September Heste og Kreaturer.

Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 30. Maj og 26. September Heste og Kreaturer.

Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Lørdag med levende Kreaturer. 27. Februar og 14. Marts Heste og Kre-

aturer; 9. Juli Heste; 10. Oktober og 7. November Heste og Kreaturer.

Rudkøbing, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 20. Marts, 13. Juni og 8. November Heste og Kreaturer.

Svendborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag med levende Kreaturer. 9. Januar, 20. Februar, 5. og 19. Marts, 14. Maj 24. Juli, 8. og 31. Oktober, 20. Nov. Heste og Kreaturer.

Ærskøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 7. Marts, 22. Juli og 2. Oktober Heste og Kreaturer.

Jylland. Hjørring Amt.

Brønderslev, hver Mandag, hele Aaret Marked med Kreaturer; anden Mandag i hver Maaned (i September den første Mandag) Heste.

Dronninglund, 25. April og 29. Sept. Heste og Kreaturer.

Frederikshavn, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Oktober til Jul hver Lørdag med levende Kreaturer. 21. Jan., 10. April, 22. September og 9. Oktober Heste og Kreaturer.

Hjallerup, 24. Januar, 28. Februar, 27. Marts, 24. April, 2., 3. og 26. Juni, 24. Juli, 21. August, 25. September, 23. Oktober, 27. November og 18. December Heste og Kreaturer.

Hjørring, Torvedag hver Lørdag; i November og December tilige hver Onsdag. Hver Onsdag, hele Aaret Marked med Kreaturer; 23. Januar Heste; 8. og 29. Marts Heste og Kreaturer; 30. Maj og 26. Juni Heste; 20. September og 18. Oktober Heste og Kreaturer.

Løkken, 7. April og 3. Oktober Heste og Kreaturer.

Sindal, 18. Februar, 14. Marts, 28. April, 28. Juli, 19. September, 17. Oktober og 24. November. Heste og Kreaturer.

Sæby, Torvedag hver Lørdag. 2. April, 15. September og 6. Oktober Heste og Kreaturer.

Østervraa, 7. Februar, 6. Marts, 3. April, 1. Maj, 3. Juli, 28. August, 2. Oktober og 6. November Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

Aabybro, 3. April, 15. Maj, 11. September og 10. Oktober Heste og Kreaturer.

Aalborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 25. Januar og 22. Februar Heste; 11. Marts og 10. December Heste og Kreaturer.

Aars, 11. Februar, 7. April, 28. Maj, 3. g 25. September samt 31. Oktober Heste og Kreaturer.

Arden, 8. Maj og 16. Oktober Heste og Kreaturer.

Hadsund, 13. Februar, 2. April, 5. Maj, 9. Juli, 4. September og 1. Oktober Heste og Kreaturer.

Løgster, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 5. April, 23. Juli, 13. September, 13. Oktober og 17. November Heste og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredie Mandag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 26. Januar, 17. Marts, 10. Maj, 21. Juni, 6. September, 4. Oktober og 1. 1. November Heste og Kreaturer.

Nørre Sundby, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Oktober til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 24. Januar Heste og Kreaturer; 21. Februar Heste; 10. Marts, 26. April og 3. Oktober Heste og Kreaturer.

Skørping, 16. Januar, 14. Februar, 12. Marts, 9. April, 7. Maj, 12. Juni, 2. Juli, 17. September, 15. Oktober, 6. November og 4. December Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

Fjerritslev, 21. Januar, 16. Februar, 29. Marts, 21. Juni, 5. September, 11. Oktober, 8. November og 6. December Heste og Kreaturer.

Hurup, 18. Februar og 22. April Heste og Kreaturer; 4. Juni Heste; 30. August Heste og Kreaturer.

Nykjøbing, Torvedag hver Lørdag, hver anden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul med levende Kreaturer. 7. Januar, 20. Februar, 18. Marts og 7. April Heste og Kreaturer; 6. Juni Heste; 26. Juli, 20. September og 10. Oktober Heste og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 8. Januar Heste og Kreaturer; 19. Februar Heste; 17. Marts, 9. April og 5. Maj Heste og Kreaturer; 12. Juni Heste og Uld; 7. Juli, 2. og 26. September samt 8. Oktober Heste og Kreaturer.

Viborg Amt.

Aalestrup, 17. Januar, 20. Marts, 16. April, 24. Juli, 11. September og 19. November Heste og Kreaturer.

Bjerringbro Station, første Torvedag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Kjellerup, fjerde Fredag i hver Maaned Heste og Kreaturer.

Langaa, 26. Marts, 7. Maj, 3. September og 1. Oktober Heste og Kreaturer.

Rødkjærbro, 23. April og 19. September Heste og Kreaturer.

Skive, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 2. og 29. Januar, 4. Marts, 8. April og 8. Maj Heste og Kreaturer; 7. Juni Heste; 28. Juli, 6. September, 29. September og 13. November Heste og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaned og fra Mikkelsdag til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 3. Januar Heste; 30. Januar, 21. Februar, 14.

Marts, 12. og 26. April, 31. Maj, 28. Juni (Snapstingsmarked), 29. Juli, 30. August, 22. og 23. September (Toftemarked), 18. Oktober, 22. November og 12. December Heste og Kreaturer.

Randers Amt.

Aallingaebro, 6. Februar, 27. Marts, 30. April, 4. Juni, 23. Juli, 28. August, 9. Oktober og 11. December Heste og Kreaturer.

Grenaa, Torvedag hver Lørdag. 25. Januar, 7. Marts, 12. April, 31. Maj, 3. Juli, 16. August, 26. September, 4. og 28. November Heste og Kreaturer.

Hobro, Torvedag hver Fredag. 18. Januar, 15. Februar, 13. Marts, 10. April, 9. Maj, 13. Juni, 3. Juli, 8. August, 18. og 19. September, 17. Oktober, 7. November og 5. December Heste og Kreaturer.

Kolind Station, anden Onsdag hver Maaned undtagen April, August og Oktober, 23. April, 27. August, 22. Oktober Heste og Kreaturer.

Mariager, Torvedag første og tredie Torsdag i hver Maaned med Kreaturer, 27. Februar, 8. Juli, 2. Oktober og 5. November Heste og Kreaturer.

Randers, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Dag med Kreaturer. 4. og 5. Januar, 1., 2., 9. og 23. Februar samt 1. Marts Heste; 15., 22. og 29. Marts og 3. Maj Heste og Kreaturer; 16. og 17. Juni Uld; 4. og 5. Juli, 5., 6. og 27. September, 25. Oktober, 8. November og 12. December Heste og Kreaturer.

Æbeltoft, 26. Januar, 13. Marts, 26. Juni og 18. September Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt.

Aarhus, Tirsdag Marked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag almindelig Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 7. Januar, 4. og 25. Februar, 10., 17. og 24. Marts Heste; 1. April, 5. Maj, 7. Juli, 14. Oktober og 13. December Heste og Kreaturer.

Brødstrup, 4. Februar, 3. Maj, 26. Juli og 17. Oktober Heste og Kreaturer.

Hadsten, tredie Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Hinnerup, anden Torsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.

Horsens, Torvedag hver Onsdag og hver Lørdag. Hver Onsdag Marked med levende Kreaturer, 9. Januar, 6. og 27. Februar samt 12. Marts Heste, 19. og 26. Marts, 2. og 28. April, 11. og 12. Juni, 5. August, 26. September, 22. Oktober Heste og Kreaturer.

Odder, 3. Januar, 22. Februar, 28. Marts, 25. April, 1. August, 12. September og 14. November Heste og Kreaturer.

Ry, 16. April, 13. Maj, 4. September og 15. Oktober Heste og Kreaturer.

Silkeborg, Torvedag hver Lørdag. 9. Februar, 15. Marts, 5. April, 3. Maj, 16. Juni, 9. Juli, 25. September, 20. Oktober, 20. November og 18. December Heste og Kreaturer.

Skanderborg, Torvedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. November til Jul med levende Kreaturer; 8. Januar, 5. og 26. Februar samt 11. og 18. Marts Heste; 25. Marts, 14. Maj, 10. Juni, 4. August, 9. September og 21. Oktober Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

Brande, 23. Februar, 29. Marts, 6. Maj, 1. August, 20. September og 14. November Heste og Kreaturer.

Bærkop, 11. April, 11. Juli, 3. Oktober og 5. December Heste og Kreaturer.

Egtved, 28. April og 2. Oktober Heste og Kreaturer.

Filskov, 20. Maj og 16. August Heste og Kreaturer.

Fredericia, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 6. Marts, 30. April, 10. Juli og 14. November Heste og Kreaturer.

Gadbjerg, 9. Maj og 10. Oktober Heste og Kreaturer.

Give, 22. Februar, 18. Marts, 25. April, 4. Juli, 5. September, 23. Oktober og 13. November Heste og Kreaturer.

Gravens, 24. April og 25. September Heste og Kreaturer.

Hornsyld, 14. April og 24. September Heste og Kreaturer.

Jellinge, 8. Maj og 23. September Heste og Kreaturer.

Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 11. Januar, 8. og 29. Februar samt 14. Marts Heste; 21. og 28. Marts, 24. April, 3. Maj, 23. Juli, 13. September og 10. Oktober Heste og Kreaturer.

Løsning, 24. April og 29. September Heste og Kreaturer.

Sønder Omme, 24. Marts, 8. Maj, 28. Juli og 20. Oktober Heste og Kreaturer.

Thyregod, 2. Maj og 9. Oktober Heste og Kreaturer.

Vejle, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Eksportmarked med Kreaturer. 10. Januar, 7. og 28. Februar, 13., 20. og 27. Marts, 3. og 29. April, 13. Juni, 27. September og 24. Oktober Heste.

Ringkøbing Amt.

Herning, Torvedag hver Fredag. 10. Januar, 8. Februar, 8. Marts, 8. April, 10. Maj, 27. Juni, 26. Juli, 29. August, 4. Oktober, 7. November og 10. December Heste og Kreaturer.

Holstebro, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. I Kreaturmarkederne hver Mandag Kreaturer. 9. Januar Heste og Kreaturer; 16. Februar He-

ste 12. Marts, 22. April, 3. Maj, 10. Juni, 30. Juli, 8. September, 2. Oktober og 15. November Heste og Kreaturer.

Lemvig, Torvedag hver Lørdag, 24. Marts, 16. Juni, 25. August, 30. September og 14. November Heste og Kreaturer.

Ringkøbing, Torvedag hver Lørdag, 5. Februar Heste; 24. April, 31. Juli, 26. August og 6. Oktober Heste og Kreaturer.

Skjern, 14. Februar og 17. Marts Heste og Kreaturer; 2. August Heste; 11. November Heste og Kreaturer.

Struer, 5. Januar, 26. Marts, 19. Juli, 5. September og 8. November Heste og Kreaturer.

Tarm, 28. April, 10. September og 7. Oktober Heste og Kreaturer.

Tim, 11. April (særlig Heste), 10. November Heste og Kreaturer.

Troldhede, 30. Januar, 21. Maj og 2. Oktober Heste og Kreaturer.

Vemb, 22. Marts og 6. September Heste og Kreaturer.

Vildbjerg, 1. Maj og 13. September Heste og Kreaturer.

Vinderup, 15. Februar, 29. Marts, 26. April, 26. Juli, 1. Oktober og 14. November Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

Agerbæk, 14. April og 3. Oktober Heste og Kreaturer.

Ansager, 3. Maj og 4. Oktober Heste og Kreaturer.

Billund, 11. April og 15. September Heste og Kreaturer.

Bramminge, 31. Marts, 16. April, 4. August, 16. September og 6. Oktober Heste og Kreaturer.

Brørup, 8. Marts, 1. Maj og 25. September Heste og Kreaturer.

Bække, 7. Maj og 12. September Heste og Kreaturer.

Esbjerg, Torvedag hver Lørdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer. 1. Februar, 25. April og 19. September Heste og Kreaturer.

Foldingbro, 10. Maj og 27. September Heste og Kreaturer.

Gjørding, 26. April og 4. Oktober Heste og Kreaturer.

Grindsted, 26. Marts, 2. Maj, 25. Juni, 4. September, 14. Oktober og 14. November Heste og Kreaturer.

Hejnsvig, 1. Maj og 20. September Heste og Kreaturer.

Holsted, 7. Januar, 10. April, 23. August og 8. November Heste og Kreaturer.

Lunderskov, 12. April og 18. September Heste og Kreaturer.

Nørre Nebel, 16. April og 9. September Heste og Kreaturer.

Oksbøl, 28. April og 13. Oktober Heste og Kreaturer.

Ribe, Torvedag hver Lørdag, 6. Februar, 10. Marts, 23. og 29. April, 12. Maj, 12. Juni, 5. August, 6. og 29. September, 7. og 20. Oktober samt 18. November Heste og Kreaturer.

Tistrup, 24. April og 9. September Heste og Kreaturer.

Varde, Torvedag hver Torsdag, 7. Februar, 7. og 25. Marts, 22.

April, 6. Maj, 13. Juni, 6. August, 11. September, 8. Oktober og 19. November Heste og Kreaturer.
Vejen, 23. April, 27. Juni og 8. September Heste og Kreaturer.
Vejrup, 15. April og 24. September Heste og Kreaturer.
Vorbasse, 4. April, 7. August og 13. Oktober Heste og Kreaturer.
Ølgod, 12. April, 20. August og 23. September Heste og Kreaturer.

De sønderjydske Landsdele.

Haderslev Amt.

Agerskov, 6. Maj og 7. Oktober Heste og Kreaturer.
Christiansfeld, 26. April, 3. Maj, 18. og 25. Oktober Heste og Kreaturer.
Gram, 7. Maj og 16. Oktober Heste og Kreaturer.
Haderslev, egentlig hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer og Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 29. April, 22. Juli og 23. September. 8. Januar, 3. og 24. Marts stort Hestemarked; 28. April (Foraarsmarked), 21. Juli (Sommermarked) og 22. September (Efteraarsmarked)
Jels, 23. April og 14. Oktober Heste og Kreaturer.
Over Jersdal, 23. April og 8. Oktober Heste og Kreaturer.
Rødding, 22. April, 11. September og 10. Oktober Heste og Kreaturer.
Sommersted, 25. April og 4. Oktober Heste og Kreaturer.
Toftlund, 22. April og 24. September Heste og Kreaturer.
Vojens, egentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

Aabenraa, egentlig hver Tirsdag Eksportmarked Kreaturer; 12. og 26. Februar, 15. og 22. Juli samt 16. December Heste.
Bolderslev, 23. April og 1. Oktober Heste og Kreaturer.
Graasten, 1. Maj og 2. Oktober Heste og Kreaturer.
Hellevad, 30. April og 8. Oktober Heste og Kreaturer.
Klipleve, 4. April og 5. September Heste og Kreaturer.
Røde Kro, Sidste Torsdag i April og 3. Torsdag i Oktober Heste og Kreaturer.
Øster Løgum, 2. Maj og 10. Oktober Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

Broager, 6. Maj og 3. November Heste og Kreaturer.
Bro, 15. Maj Heste og Kreaturer.
Dynved, 20. Juni Heste og Kreaturer.
Nordborg, 29. April, 15. September og 28. Oktober Heste og Kreaturer.
Skovby (Als), 19. September Heste og Kreaturer.

Sønderborg, hver Onsdag Eksportmarked og Marked med Kreaturer. 24. Januar, 24. April og 16. Oktober Heste.

Ullerup (Sundeved), 23. September Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 28. April, 6. August og 29. September Heste og Kreaturer.

Bov (v. Padborg) 25. April og 30. September Heste og Kreaturer. Den første og tredje Mandag i hver Maaned med Grise.

Bylderup-Bov, 24. April, 31. Juli og 9. Oktober Heste og Kreaturer.

Højer, 30. April, 16. og 24. Oktober Heste og Kreaturer.

Løgumkloster, 19. Februar, 25. Marts, 22. og 29. April, 10. Juni, 15. Juli, 12. August og 30. September Heste og Kreaturer.

Rabsted, 16. April og 2. Oktober Heste og Kreaturer.

Skærbæk, 23. April, 7. Maj og 15. Oktober Heste og Kreaturer.

Tinglev, 16. og 30. April, 20. August og 15. Oktober Heste og Kreaturer.

Tønder, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Fedekvæg og hver Fredag Marked med Heste og Kreaturer.

Torvedage.

Haderslev: Mandag og Fredag,

Aabenraa: Tirsdag og Lørdag,

Sønderborg: Onsdag og Lørdag,

Tønder: Tirsdag og Fredag,

Vojens: Fredag,

Rødding: Onsdag,

Gramby: Lørdag,

Skærbæk: Lørdag,

Toftlund: Lørdag,

Tinglev: Onsdag,

Jels: Lørdag,

Graasten: Torsdag,

Christiansfeld: Lørdag,

Løgumkloster: Torsdag.

Til Læserne!

For at Sprogforeningens Almanak kan beholde sit kulturhistoriske Præg, opfordrer vi Læserne til at indsende Bidrag af lokal- og nationalhistorisk Interesse.

Redaktionen.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Sejrøen. Af <i>Joachim Katstrup</i>	1
Af en Skolekrønike under tysk Styre. Af <i>Red. N. Hansen</i>	19
En gammel Rangforordning fra Haderslev By. Af <i>Morten Kamphøener</i>	32
Paa Ulvejagt. Af <i>P. Eliassen</i>	35
En Kvinde i Huset. Af <i>Johannes Buchholtz</i>	39
En sønderjydsk Slægt. Af <i>Sognepræst Chr. Knudsen</i>	56
„Sultenmorgen Vej“. Af <i>P. C. A. Christensen, SøgaardsMark</i> ...	67
Det sønderjydske Landsbibliotek. Af <i>Jakob Petersen</i>	69
Det midlertidige Arkivdepot i Aabenraa. Af <i>F. Gribsvad</i>	73
Underlige Historier. Af <i>Dr. Petersen, Gram</i>	78
Den tapre Jens. Af <i>Morten Kamphøener</i>	81
Nekrologer:	
Jørgen Fausbøl	91
Jens Petersen Jensen. Af <i>Hans Petersen</i>	92
Hans Lorenzen, Graasten. Af <i>N. H.</i>	95
Chr. Thomsen, Bjerggaard. Af <i>J. N.</i>	96
P. Lauridsen. Af <i>Axel Linvald</i>	70
Jørgen Ivørsen. Af <i>H. P. H.</i>	101
Boy F. Bastiansen. Af <i>N. H.</i>	104
Provst Nissen. Af <i>Th. P.</i>	106
Jørgen Vrang. Af <i>J. N. Jensen</i>	108
Sprogforeningen. Af <i>Jakob Petersen</i>	111
Sønderjydsk Skoleforening	112
Løgn å sånd. Af <i>Martin N. Hansen</i>	113
En Jagthistorie fra Als. Af <i>Jørgen Nissen</i>	116

Vejen til Rigdom

gaar gennem ~~~~
Bogtrykkersvæerten.

Fra Aabenraa By og Amt.

Drik H. L. H. Kaffe

fra Cirocco Kaffebrænderiet. - En gros & en detail.

Æg betales med højeste Dagspris.
Eneste Ægexport i Aabenraa.

Hans L. Hansen, Aabenraa

HANS BEYER - AABENRAA

Ramsherred 1. Telefon 73.

Holder stadig stort, komplet Lager i kun 1ste Kl.s
Maskiner for Landbrug og Industri.

Benzol. Olie, Remme.

H. Weber sen, Aabenraa.

Grundlagt 1884. Mekaniker. Telefon Nr. 108.

Skrivemaskiner, Symaskiner,
Vaaben og Ammunition, Staalvarer.

J. Thorsmark, Urmager.

Storegade 10, Aabenraa,

anbefaler et stort og smukt Lager af alle Sorter
Lomme- og Stueure samt optiske Sager.
Reparationer udføres nøjagtigt.

Stempler

leveres fra 1ste Kl.s dansk Firma i
hvilken som helst Udstyrelse af Typo-
graf Boldt, „Hejmdal“, Aabenraa.

„FOLKEHJEM“

AABENRAA

TLF. 257

Hotel - Restaurant

Hyggelige Lokaler for Selskaber indtil 200 Personer

Jørgen Hansen, Aabenraa.

==== Telefon 269. ====

Cigarer, Cigaretter, Røg- og Skraatobak.

FRØKONTORET

Hans M. Michelsen, Aabenraa

Telefon Nr. 147.

Oprettet af den nordslesvigske Frøavlerforening i Aabenraa 1886.

Forhandler **Mark- og Roefrø** i undersøgt Vare fra de bedste Kilder.

Moderne elektrisk Rensning.

Større Frøavl.

Anton Nielsen, Aabenraa,

Søndergade 7. — Telefon 327.

*Eneste Special-, Hvidevare- og Udstyrsforretning
paa Pladsen.*

CHR. DAMM

Søndergade 19 — Aabenraa

Telefon 346.

Cykler og Reservedele

en gros og en detail.

Reparaturer udføres solidt.

Johs. Paulsen (D. Damm's Eftflg.)

Telefon 50. Aabenraa. Telefon 50.

Eneudsalg af de berømte

*Vejle Komfurer, Salonovne, Regulerovne, Røgfor-
brændere, Døgnbrændere og emaillede Komfurer.*

Carl Hass, Handelsgartneriet, Nizza'

Nørreport ∴ Aabenraa ∴ Telefon 104

Frø, Planter, Frugttræer og stedsegrønne Træer, Roser
og Potteplanter, Kranse og Buketter.

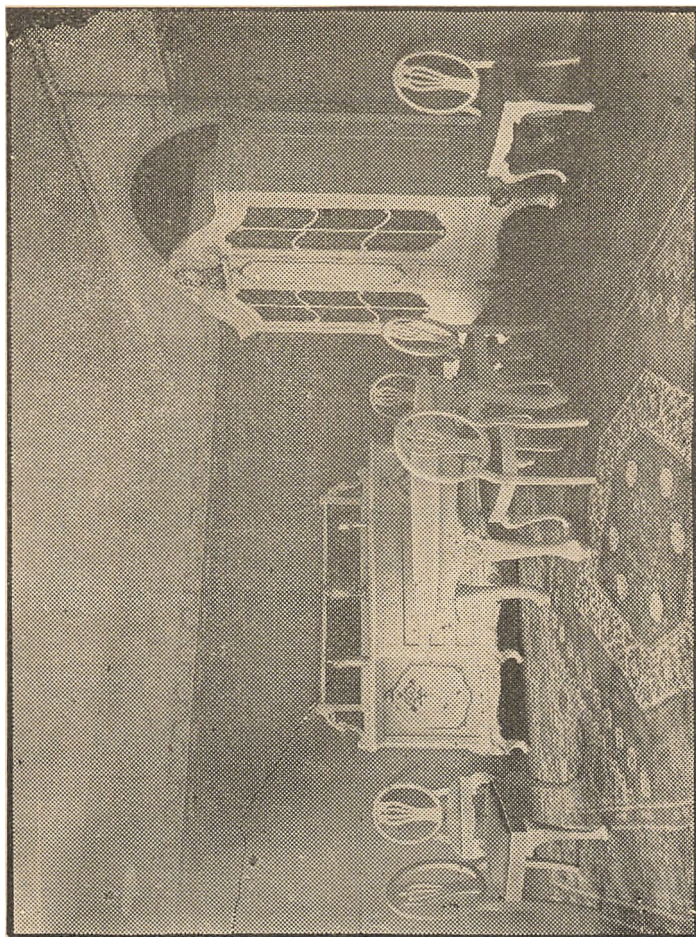
HARALD BOBOJESEN

Bog-, Papir- og Kunsthandel

Telefon 352 ∴ Ramsherred 44 ∴ Telefon 352

AABENRAA

Dansk Literatur. - Danske Skolebøger.

Chr. Metz's Efterfølger
Nørreport — Telefon 227 — Aabenraa

A. L. Johansen & Søn's Møbler

*ere landkendte ved den solide, haandværksmæssige og stilfulde Udførelse.
vi særlig giver vore Møbler, hvorved vi vinder vore Kunders Tilfredshed.*

Vi fører kun danske Møbler og til rimelige Priser.

Specialitet: Møbler i dansk Empire- og Chr. VIII's Stil.

Kolding: jernbanegade 18 • Aabenraa: Nørreport 10, Chr. Metz's Eftf.

Lorenz Hansen jr.

Aabenraa - Telefon 139

anbefaler sit store Lager i

Ingen Købetvang.

Isenkram - Glas
Porcellæn - Stentøj
Køkkenudstyr - Ga-
lanteri-Jernvinduer og
Bygningsstøbegods

Ingen Købetvang.

Eneudsalg og komplet stort Lager i
Kaminer, Kakkellovne, Komfurer og
Vadskekedler

fra Lange & Co., Svendborg, og Ernst Voss, Fredericia.

Besøg mit Lager. Ingen Købetvang.

Politimesteren: „De siger, at De er Turist?“

Tiltalte: „Jeg elsker Naturen i al dens straalende Pragt“.

Politimesteren: „Det bryder vi os ikke om her! — Hvor mange Penge har De hos Dem?“

Tiltalte: „25 Øre“.

Politimesteren: „Saa anholder jeg Dem som subsistensløs. Vi trækker Grænsen mellem Turister og Vagabonder ved 2 Kroner“.

Hans Danielsen, Aabenraa.

Storegade 35 -- Telefon 72

anbefaler sin

Kolonial-, Vin-, Korn-, Foderstof- og Frøforretning.

Lager af kunstig Gødning til Fabrikspriser.

Staldplads til 30 Heste. - Billig og reel Betjening tilsikres.

Grundlagt 1829. Chr. Askov, Aabenraa Vestergade 17.

Skrædderforretning for Damer og Herrer.

Stort Udvalg i alle Slags Stoffer, passende for enhver Aarstid. ∞ For god Pasning og flot Snit garanteres.

C. Møller, Urmager og Optikus

Aabenraa, Ramsherred 24.

HANS CALLESEN

A A B E N R A A

Specialitet: *Vinduesglas*

Eneste Specialforretning i Nordslesvig.

Hans Weber jun., Aabenraa.

Cykle- og Motorcyklehandel.

- Telefon 178. -

Stort Lager i Cykler, Cykledele og Gummi.

Reparaturer udføres til moderate Priser.

Den Nordslesvigske Folkebank ° Aabenraa

Aktieselskab

Stiftet 1872

Telefon
Nr. 6 og 7.

Telegram-
Adresse:
„Folkebanken“

Udfører alle Bankforretningen paa
kulante Vilkaar.

Indskud modtages til Forrentning.

Diskontering af Veksler.

Udlaan paa Kassekredit.

Ordning af Kreditforeningslaan.

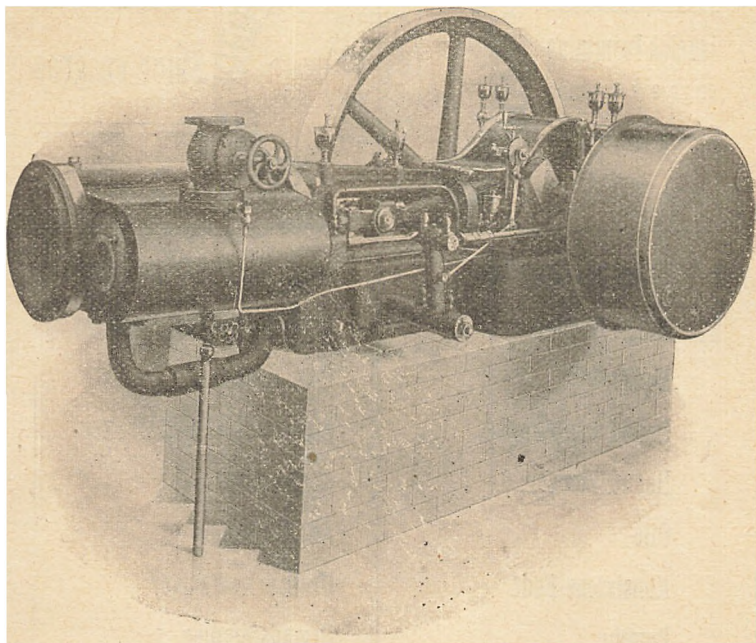
Køb og Salg af Værdipapirer og fremmed Valuta.

Inkasso. - Boxafdeling.

Afdelinger:

Broager	Telefon	8		Hellevad	Telefon	13
Bolderslev	"	4		Hjordkær	"	21
Bovrup	" Varnæs	46		Rødekro	"	16
Følsted	"	29		Varnæs	"	45

Nutidens Mejeri-Dampmaskine med Stempelglider og Akselregulator

Fischer's Maskinfabrik

Grundlagt 1874. Aabenraa. Grundlagt 1874.
Telefoner 124 og 97. - Telegr.-Adr.: „Maskinfischer“.

TH. JACOBSEN - AABENRAA

Farveri og kemisk Tøjrensning.

Arbejdet udføres i eget Værksted.

Salg af Tvist, Hørgarn, Uldgarn

∞∞ og solide Klædevarer. ∞∞

Teknisk Forretning
en gros & en detail

Smør en gros

Transport-Spande

Malke-Spande

Mælke-Sier

Haand-Centrifuger

Haand-Kærner

Olle

Konsistens-Fedt

Remme

Pudse-Tvist

Orig. Kontrol-Centrifuger

Orig. Gerber-Butyrometre

Maal-Spande

Pipetter i alle Størrelser.

Gerber-Syre

Amyl-Alkohol

Øremærke-Tænger

Brændstempler

Prøveflasker

Specialforretning for Mejeribrug og Kontrolforeninger

Sønderjydsk Mejeriforretning

P. PETERSEN.

Telefon Nr. 87

AABENRAA

Telegram - Adr.:
„Mejeriprodukt“

A/S Sønderjydsk Frøforsyning

Kontor Frøavl og Frøhandel Klinkbjerg 1
Lager Aabenraa
Renseri Telef. 47

Antager Avlere af Roe- og Græsfrø.
Fordelagtige Vilkaar.

Sælger Markfrø og Sædekorn
af de bedste i Forsøgene fastslaaede Sorter og Stammer.

Samtlige Leveringer underkastes
Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol.

ELEKTRICITET

ANDERSEN & MEYER

Filial: Nørretorv 12, Aabenraa, Telefon Nr. 530

Elektricitetsværker - Højspændingsanlæg
Moderne elektriske Installationer i By-
ejendomme, Fabriker og Landejendomme,
Motorer, Lamper og Lysekroner.
Alle Reparationer udføres.
Fabrik for Motorer og Apparater o. s. v.

Alle Udvidelser og nye Anlæg under Høj-
spændingsværket udføres.
Overslag og Tilbud paa Forlangende.

Holger Fink & Comp.

Aabenraa

Telefoner 19 & 519 - Klinkbjerg 1

Byggeartikler

C. F. ROSENVOLD

**Største Sadelmager-
forretning i Aabenraa**

Telefon 116. ∞ Søndergade 6. ∞ Telefon 116.

„CIMBRIA“

AABENRAA - Aktie-Selskab - AABENRAA

Tømmerhandel og Kalkbrænderi

Niels A. Nielsen, Malermester,
Ramsherred 10, Aabenraa,

anbefaler sig til Udførelse af

alt til Faget henhørende Arbejde.

God og solid Udførelse garanteres.

Farvehandelen bringes samtidig i velvillig Erindring.

BILLEDER

indrammes støvfrit og præper.

Rullegardiner, Gardinstæn-
ger, Spioner, Ovalrammer.

A. SIVERTSEN - GLARMESTER

Telefon 491.
Nørreport 16 - Aabenraa.

Cykleforretningen „Taarnby“

Nørreport 7. Aabenraa. Telefon 278.

Stort Lager af færdige *Cykler*, *Cyklegummi*, samt alt
til *Cykleartikler* henhørende til billigste Dagspriser.

„Sun“-Motorcykler.

Brugte Cykler købes og tages i Bytte.

Alle Cyklereparationer udføres solidt og billigt.

en gros **N. ANDERSEN** en detail

SCHOUS SÆBEHUS

(Indeh. Sønnich Sønnichsen)

anbefaler

Toilet- og Husholdnings sæber

Kæmpe-Udvalg, absolut billigste Priser.

Direkte Udsalg fra Schou's landskendte Fabriker.

Ramsherred **S. P. Ewald, Aabenraa** Telefon 214

Jern- og Kortevarer.

*Eneudsalg af Anker Heegaard's
Støbegods.*

Bygningsbeslag og Jernvinduer.

HEJMDALS TRYKKERI A A B E N R A A

TELF. 32

som er forsynet med de nyeste Maskiner
og moderne Skrifter, leverer alle Slags

TRYKSAGER

Kataloger - Programmer - Plaketer
Kontrolforeningskemaer - Medlemskort
Brevpapir - Konvolutter etc. i korrekt
og smagfuld Udførelse til moderate Priser.

C. C. Rode Juvelér & Aabenraa
Guldsmed

Storegade 28. — Telefon 260.

Stort Lager i Guld-, Sølv- og Nikkelvarer

NETT & WESSELS UDSALG
MAGASIN
DU
NORD

Andersen & Christiansen,
Aabenraa.

Byens største Købehushus
for al Manufaktur & Konfektion

Altid den bedste Vare.

Det største Udvalg.

Den billigste Pris.

C. ØDIS, RØDEKRO

anbefaler sin

SKOTØJSFORRETNING.

Reparaturer udføres solidt og prisbilligt.

Værksted med elektrisk Drift.

CHR. ANDERSEN

Telefon 89 Indehaver: Georg Beck Telefon 89

GRAASTEN

Alle Slags Manufakturvarer.
Konfektion for Damer, Herrer og Børn
Færdige Senge

altid paa Lager

Gode reelle Varer. - Billigste Priser.

H U S K

Graasten nye Vinhandel

Stort Lager af
1. Kl.'s Vine og Spirituoser.

Specialitet:

„S L O T S - R O M“,
fineste Jam.-Rum.

Andreas M. C. Holst's Efterfl.,

Indehaver: *Jens M. Ferdinand.*

Statstelefon 63. **GRAASTEN.** Statstelefon 63.

SCHMIDT & TORP,

..... HJORDKÆR ST.

anbefaler alle Slags

Foderstoffer og Kunstgødning.

Korn købes til højeste Dagspris.

N. C. Bock, Graasten.

Bog- og Papirhandel.

Indramning af Billeder.

Bogbinderi.

J. Clausen,

Sadelmager og Tapetserer.

Graasten.

Alt til Faget henhørende Arbejde udføres solidt
og til moderate Priser.

REPARATURVÆRKSTED.

Graasten Automobilforretning

(Chr. Rasmussen)

Telefon 92. — Telefon 92.

Fordbiler - Fordson-Traktorer

Reservedele

N. S. U. og „Wanderer-Motorcykler“

Alle Reparationer udføres.

V. Uldall, Graasten

Telefon 90

*Manufaktur- og
Konfektionsforretning*

**H. Jacobsen, Skræddermester,
Graasten.**

Skrædderforretning for Herrer.

Stort Udvalg af
alle Slags Stoffer.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

GRAASTEN BOGTRYKKERI

Telefon 43

A. RITSCHER

Telefon 43

anbefaler sig med alt til Faget
henhørende i smuk og korrekt
Udførelse til moderate Priser

GRAASTEN BANK

Telefon Nr. 125 og 145

med Afdelinger i Bov ved Nørre-
smedeby, Klipleve, Holbøl og Ullerup

udfører alle almindelige Bankforretninger

Løgumkloster.

A. Haase og Sønner.

Løgumkloster. **Garveri & Læderhandel.** Telefon 12.

Stort Lager af Læder til Skomager-
og Sadlerbrug samt Skomagerartikler.

Slotsgade **Café Schau.** Slotsgade

Hyggelige Lokaler. 1ste Kl. Bagværk.

Gæstgiveriet „Postgaarden“
(før „St. Hamborg“)
anbefales.

M. P. JEPSEN.

Vognfabrik. - Chr. Madsen.

Indehaver: Anton Madsen, Løgumkloster. Telf. 42.

Smukt Udvalg i moderne Vogne, Jumber og Gigger.
Prima Gummi paalægges under Garanti.

*** Løgumkloster Kvægrensningspulver ***

(Strøpulver)

er det bedste.

Løgumkloster Kreaturvaskepulver.

Ia. Insektpulver. Kvægvaskpulver.

Løgumkloster Apothek (J. Kjems) - Telefon Nr. 6.

MAGASIN DU NORD

Indehaver: Conrad Langvad.

Telefon 52. **Løgumkloster.** Telefon 52.

Allid største Udvalg i

***solide Manufakturvarer, Dame-,
Herre- og Børnekonfektion.***

Modepynt.

HOTEL ST. HAMBORG

TELEFON 26 TELEFON 26

Byens største og bedste Hotel,
gode Værelser, billige Priser,
stor Staldplads, Bilgarage.

R. MORTENSEN

Husk, at De hos

BLAABJERG

faar de bedste Varer til rimelige Priser,
specielt **Kaffe**.

Telefon 95. _____ Telefon 95.

Tlf. 24 **Løgumkloster Trælasthandel** Tlf. 24

ved Chr. Homilius.

Specialforretning i Bygningsartikler og Støbegods.

Eneforhandling for Løgumkloster og Omegn af
Ovne, Kaminer, Komfurer etc. samt Bygningsstøbegods
fra **N. A. Christensen & Co. A/S., Nykøbing M., og**
C. M. Hess' Fabrikker, Vejle.

_____ **Monier & Cementvarer.** _____

CENTRAL-HOTEL

Telefon 8 — Byens ældste Hotel — Telefon 8

Gode Værelser, billige Priser.

Stor Staldplads og Bilgarage.

_____ **B. BERTELSEN** _____

Ford - Fordson

Autoriseret Reparations-Værksted.

Komplet Lager af Reservedele.

L. Lausten, Løgumkloster, Tlf. 72.

Kolonialvarer

Isenkram — Glas — Porcellæn

Manufaktur — Konfektion

H. M. Hansen, Løgumkloster, Tlf. 4.

A. HATTMANN.

Salg og Reparationer af Biler, Cykler, Symaskiner, Maskiner
for Landbrug og Industri med Reparationsdele.

Tinglev.

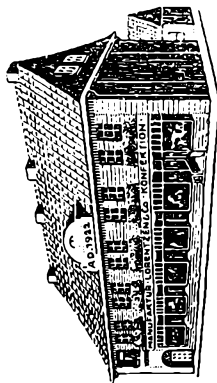

Altid stort Udvalg.
billige Priser.

LORENTZEN & CO.

Grundlagt 1880.

Tlf. 21. - TINGLEV - Tlf. 21.
ved Banegaarden.

Herre- og Dame-Konfektion
Manufakturvarer

I. Kl.s Herre-Skrædderi

MANFAKTURMAGASINET

Thiel Juncker

Telefon 40 TINGLEV Telefon 40

Byens største Købehus
for alt Manufaktur og Konfektion

Altid den bedste Vare.

Det største Udvalg.

Den billigste Pris.

Telefon 40.

Telefon 40.

Christiansen & Jensen

TINGLEV

Tømrer- og Bygningsssnedkerarbejde

af enhver Art udføres.

Overslag og Tilbud gratis. Forlang Tilbud.

Nis Nissen, Tinglev.

Telefon 22.

anbefaler

Telefon 22.

statsautoriseret og kontrolleret

Kløver-, Græs- og Roefrø.

J. H. Weibek, Tinglev.

- Telefon 7. -

Trælsthhandel og Bygningsartikler.
Kul, Kunstgødning, Markfrø, Landbrugsmaskiner.
Cementstensfabrik.

Johs. Hansens Enke, Tinglev,

anbefaler sit store Lager af alle Slags

Møbler - Seletøj

Eget Reparatur- og Polsterværksted.

Opmærksom Betjening.

Th. Th. Nielsen, Tinglev.

- Telefon 5. -

Bankkonto: Tønder Landmandsbank.

*Kunstgødning, Korn og Foderstoffer,
Kulhandel.*

Urmager Boy Boysen,

Tinglev.

Stort Lager i

Ure, Guld- og Sølvvarer.

Optiske Artikler.

Husk Gæstgivergaarden

LANDBOHJEMMET

i TINGLEV.

Staldplads.

Bilgarage.

Telefon 12.

Henrik Bekker Hansen.

Telefon 12.

Fra Sønderborg By og Amt.

Køb kun

Det bedste Frø

Roefrø - Kløverfrø
Græsfrø og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

ALSISK FRØAVL

Andelsselskab.

Telf. 18. SØNDERBORG. Telf. 18.

Alle vore Frøforsendelser til Foraaret staar
under selvvirkende Kontrol af Statsfrøkontrollen
i København.

Paalidelige Avlere antages.

AXEL HELMER - SØNDERBORG

Telefon 77

Isenkram,

Telefon 77

Husholdningartikler, Værktøj,

Olie og tekn. Artikler.

Vejle Støbegods.

Manufaktur-Varehuset

J. H. KOCK

Sønderborg

Manufaktur - Uldvarer

Hvidevarer - Senge

Brok & Co., Sønderborg.

— Telefon 151. —

Byggematerialer.

Eneforhandler af

Ægte Meißlacher Gulv- og Vægfliser.

Ingen taber

ved at handle hos

HANS HANSEN

Telefon 113 - Perlegade 23

Sønderborg.

Manufaktur.

Konfektion.

J. Staugaard, Sønderborg.

Telefon Nr. 299. Mekaniker. Jernbanegade 8.

En gros - En detail

Cykler - Symaskiner - Automobiler

Alsia- og Korea-Cykler. - Pfaff og Alsia Symaskiner.

Garage. **Reparatur-Værksted.** Gummi.

Aabne og lukkede Leje-Automobiler.

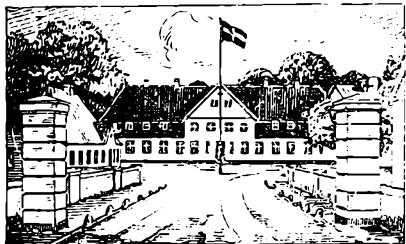
J. N. Mailand, Vinhandel.

Telefon 11.

Sønderborg.

Telefon 11.

Forlang min „Gammel Rom“ til Toddy.

Hotel Mommark Færgegaard

fuldt moderne med
al Nutids - Komfort
indrettet Badehotel
med 34 Værelser,
aabent hele Aaret.

Glimrende Badestrand.
Egen Tennisbane.
Bilgarage.

Køb
Herre- og Drengetoj
hos
OTTO BIRK
St. Raadhusgade 3 - Sønderborg

JØRGEN OTSENS BOGTRYKKERI

SØNDERBORG

TELF. 69 - JERNBANEGADE 14 - TELF. 69

Holdbare Habitter Herre Hus Holger Hollensen

De køber billigst
Manufakturvarer og Konfektion
hos
Peter Olufsen, Sønderborg.

Perlegade 16. - Telefon 248.

KARL SCHILLING, SØNDERBORG.

Store Raadhusgade.

Telefon 395.

Øvne, Komfurer, Vaskekeller, Bygnings-Støbegods, Hus-
og Køkkenudstyr. **Læg Mærke til Vinduesudstillingen!**
Overbevis Dem om, at Priserne er enestaaende billige!

Telefon 62.

Telefon 62.

MAGASIN DU NORD

er Skandinaviens største Manufakturforretning.

Indehaver i Sønderborg

JØRGEN ANDERSEN.

Tønder.

J. C. Rasmussen, Tønder.

Østergade 13. — Telefon 177.

Autoriseret Forhandler af *Ford*-Automobiler og
Fordson Traktors. Komplet Reservedellager.

Moderne Reparationsværksted.

CHR. PETERSEN

Skibbroen 4.

TØNDER.

Telefon 63.

Gæstgivergaard og Logihus. - Stalde.

Kalve til Opdræt stadig til Salg.

Gæstgivergaarden „BØRSEN“

Telefon 89. (F. C Nicolaisen.) Telefon 89.

Torvet, Tønder,

anbefaler sine Gæsteværelser,
nye rummelige Stalde etc.

Chr. Skov, Skræddermester, Tønder.

Stort Lager i:

Engelske Klædevarer til Herre- og Damegarderober,
Strømper, Undertøj samt alt i Paaklædningsgenstande.

Tønder Landmandsbank.

Oprettet 6. September 1901.

Kontorer i Skærbæk, Gram, Brøns, Brede,
Højer, Bylderup, Tinglev og Ballum.

Alle Bankforretninger udføres.

M. Barsøe, Tønder.

Vestergade 69.

Stort Lager af gode aflagrede Cigarer og Tobakker.
Vine & Spirituoser.

Hans Beck's Bog- og Papirhandel.

Storegade 5. TØNDER. Telefon 341.

anbefaler alt i

Skøn- og Faglitteratur.

Urmager M. G. Sørensen.

Indehaver: A. Sørensen.

Stort Lager af **Ure, Guld- og Sølvvarer,**
Briller, Kikkerter osv.

Reparationer udføres paa eget Værksted med Garanti.

August Müller, Tønder

Droger, Farver, Kemikalier, Forbindstoffer
Delikatesser og fineste Kolonialvarer

Carl Raun, Tønder.

— Storegade 26. —

Stort Lager i Tobak og Cigarer.

Nik. Jensen, Herreskrædder, Tønder.

Vestergade 31.

Stort Lager i engelske Klædevarer.

Hans Outsen, Tønder Møbelfabrik og Lager.

M. Riggelsens Skotøjsmagasin

er det førende, hvad Kvalitet,
Udvalg og Pris angaar.

FOOTWEAR FOR ALL

S. C. LORENZEN TØNDER

Kolonial, Vin, Spirituosa,
Frøhandel o. s v.

HUSK at forlange
Tilbud fra

TØNDER

PIANO- J. B. JEPSEN
og Orgelmagasin

Instrumentmager.
Stort Nodelager.

Chr. Schwennesen, Fotograf.

Tønder, Vestergade 6.

*Alt fotografisk Arbejde udføres
til billigste Priser.*

Pasfotografier leveres hurtigst.

„Skotøjscentralen“

Tønder.

Bedste og billigste Indkøbssted i
Dame-, Herre- og Børne-Fodtøj.

KØB

Herre- og Dreng-Klæder

hos

Chr. Schmidt, Tønder.

Nicolaus Andresen

C. Friedrichs Efterfølger.

Telefon 172. — Tønder. — Storegade 18.

Jærn- og Kortevarer, Galanteri, Glas,
Porcellæn, Kakkellovne og Kornfurer.

Fr. C. Bjerning, Tønder,

— Vestergade 67. —

Manufaktur og Kortevarer

Spec. Baby-Udstyr og Trikotage.

A. Bai Nielsen, Tønder.

Telefon 300.

Colonial, Vin og Delikatesser.

Hirschsprungs Cigarer i stort Udvalg.

Tønders bedste Kaffe

er den

Ægte Lysholmer

Tønder Kaffe- og Thehandel.

TILBAGE TIL PETROLEUM

— Største Besparelse ved Petroleumsforgasning. —
Lamper 300 Lys. 2 Øre pr. Time. Faas op til 1200 Lys.
— Stormlygter 3 - 400 Lys 2½ Øre pr. Time. —
Kogecapparater „GRAL“ 2 Øre pr. Time. 1 Blus, 2 Blus
og Dobbeltblus-Petroleumsovne. Lugt- og osfri.
— — — Forlang Katalog og Prisliste. — — —

FRANZ THIESSEN, TØNDER

Eneste Specialforretning for Forgasningslamper med flydende Brændstoffer

Haderslev By.

Crome & Goldschmidt

Haderslev.

Telegram-Adr.: Cromegold.

Telefon 740 med Omstilling til alle Afdelinger.

**Provincens største og mest
moderne indrettede Manufakturlokale.**

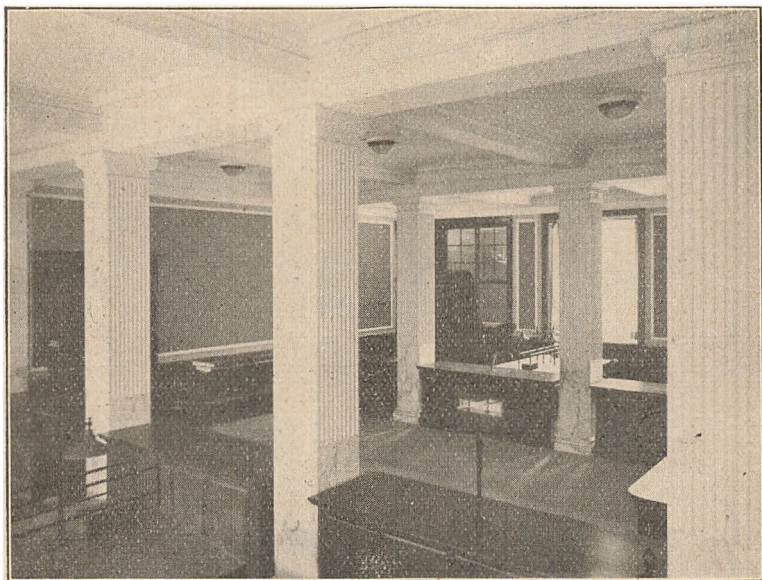
Ved at købe Manufakturvarer af alle Arter hos os,
sikrer De Dem

Altid at faa de bedste Varer.

Altid at finde det største Udvalg.

Altid at købe til absolut billigste Priser.

**Vore Specialafdelinger er altid tilført
de sidste Nyheder.**

HANDELSBANKEN I HADERSLEV

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank.

Stiftet 1873.

Kontortid 9—12 og 2—5

Lørdag 9—1.

Telefoner 92 og 710

Afdeling i Christiansfeld

Telefon 83

Alle Bankforretninger

Moderne Boxafdeling

Træløst-Forretning

en gros — en detail

Direkte Import af svensk og finsk Træløst, Tømmer, Planker, Brædder, (ru og høvlpløjede), Krydsfiner (amerikansk), Brædder, Fodlister og Dørgirakter etc.

Stort velsorteret Lager! Billigste Priser!

Martin Kjeldgaard
Telefon 931

Telef. 715 **M. MØLLER** Telef. 715

(Indeh. Thorvald Møller)

G U L D S M E D

Bispegade 9 - Haderslev

Stort Udvalg af Ringe og Smykker

Ford og Fordson

Aut. Forhandler og Reparør.

**Good Year, Firestone Gummi, Schønning
& Arvè.**

Original Vacum D. D. P. A. Benzintank.

SVEND WÆVER

Jomfrustien 6 — Haderslev

Telefon 775, Privat 475

BALTICA

Forsikring

Repræsentanter overalt

JØRGEN PETERSEN

HADERSLEV

Nørregade 27 — Telefon 660

Mode-, Manufaktur- og Udstyrsforretning

— Fyrretyve Kroner for at faa to Tænder trukket ud,
jæg plejer at give li!

— Ja, men De skreg saa højt, at de andre Patienter
i Venteværelset gik deres Vej.

Far siger:

*Spørg i Øst, spørg i Vest,
Bondesens Cigar er bedst.*

Haderslevs største Cigar-Specialforretning

Hans Festersen.

Nørregade 28. HADERSLEV. Telef. Nr. 306.

Alle kendte Mærker i fine lagrede
Cigarer, Cigaretter og Tobakker.

Conditori Carstensen's

Kransekage og Tærte

smager fortrinligt.

Haderslev - Nørregade 9 - Tlf. 171

Lavgade 3
Telefon 96

Køb altid „TRAFFICOS“

KAFFE

der hver Dag faas friskbrændt direkte
fra Kaffebrænderen.

Lavgade 3
Telefon 96

MAGNUS KNUDSEN'S

moderne Skrædderi

Jomfrustien 3 — Telefon Nr. 728

Haderslev.

Elegant Klædelager.

Naar De vil spare Penge

bør De købe Deres
Manufakturvarer,
Konfektion, Triko-
tage samt Skotøj hos

A. Hundevadt, Haderslev.

E. N. KNUDSEN

(THEODOR VOSS)

NETT & WESSELS UDSALG
MAGASIN
DU
NORD

HADERSLEV

NØRREGADE 14

TELEFON NR. 63

Bedste og billigste
Indkøbssted for alle
Slags Manufaktur-
varer. - Udstyrsar-
tikler, saa som Hvide-
varer og Sengetøj,
Fjer fra min Fjerrens-
ningsmaskine bringes
i velvillig Erindring.
Kjolestoffer, Herre-
og Børne-Konfektion.
Stort Udvalg.
Solide Kvaliteter.
Billigste Priser.

Steffen P. Møller
 Sten-Billedhuggermester
 HADERSLEV S. OTTING
 Aabenraavej №18
 Grundlagt 1897.

**GRAVMONUMENTER, PLADER
 MEKANISK SLIBERI.**

Telefon 632 Telefon 632

(Diplom for Tegning.)

Krigsmindesmærker og Mindetavler.

Opel Automobiler

Tysklands bedste Fabrikat.

Reparaturværksted,
 Reservedele og Gummi samt
 Garage.

WALDEMAR HINRICHSEN

Generalagent for Jylland og Fyn.

Gaaskærgade 42. Haderslev. Telefon Nr. 150.

NICOLAI OUTZEN

HADERSLEV

Smør og Æg

..... Telefoner 73 - 74 - 75

*Chr. Nicolaisens Herre- og
Dame-Skrædderi*

anbefales.

Herrelingeri i stort Udvalg.

Gravene 13. - Haderslev. - Telefon 764.

NICOLAI OUTZEN

HADERSLEV

***Korn og Foderstoffer og
Gødningsstoffer en gros***

..... Telefoner 73 - 74 - 75

Grundlagt 1856

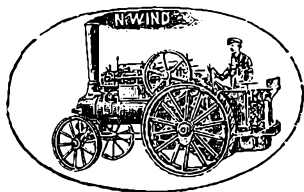

Telefon Nr. 169

PETER HENNINGSEN

HADERSLEV

Ure, Guld- og Sølvvare-Lager

Køb
kun
Lanz

Lokomobiler
Tærskværker
Halmpressere

saa har De altid en blivende Værdi.

N. Wind, Haderslev.

Repræsentant for Heinrich Lanz, Mannheim.

J. Sorgenfri

Møbelsnedkeri og Ligkistelager.

Gaaskærgade 48 – Telefon 658

Haderslev.

J. D. SUURBALLE

Søndertorv. Haderslev. Søndertorv.

Urmager- & Guldsmedeforretning

H. FREES, HADERSLEV.

(J. Nommensens Efterflg.)

Isenkram- og Udstyrsforretning.

Stort Lager af Avls- og Landbrugsredskaber.

Eneudsalg af

de bekendte Morsø Kakkellovne og Komfurer.

H. Fahrendorff

HADERSLEV — SØNDERTORV 7

TELEFON NR. 748

Konditori og Café

Alfred Johannsens Tandpraksis
Jomfrustien 14

Telefon 734

Haderslev

J. C. HANSEN

(Indehaver: Chr. Hansen)

Haderslev. edsv. Skibsmægler. Haderslev.

**Sø- og Trans-
portforsikring**

Agent for

„D. F. D. S.“, København, og Lloyds, London.

Telegr.-Adr.: Skibsmægler Hansen.

Telefon Nr. 19.

Oluf Thielst, Haderslev.

Telefon 165. ☉ Telefon 165.

**Kolonialvarer.
Markfrø og Roefrø.
Kunstgødning. - Gødningskalk.
Høstbindegarn.**

Waldemar Schmidt

Nørregade 1 — Haderslev — Telef. Nr. 16

Byens ældste og største Specialforretning

i

Herre- og Dreng-Konfektion.

O. P. Olling, Haderslev.

Glarmester.

Billedindramning.

Telefon 389. **Storegade 25.** Telefon 389.

Nis Schmidt.

Haderslev Piano- og Musikhus.

Telefon 737. - Nørregade 36. - Haderslev.

Eneforhandling af Hornung og Møllers

Flygler og Pianoer.

Kgl. Hof-Pianofabrik.

Største Lager af alle Slags Musikinstrumenter.

Stort Nodelager.

Vojens.

PAULI'S HOTEL

V O J E N S

Telefon 25

Telefon 25

Julius Nielsens Tømmerforretning

Telefon 31. **VOJENS.** Telefon 31.

Stort Oplag af Tømmer, Brædder, Planker
og Lægter, som anbefales til billigste Priser.

BRØDRENE GRAM

VOJENS

**Maskinfabrik, Blikken-
slageri og Fortinneri**

anbefaler sig med Reparations-
arbejde og Omfortinningsarbejder

PETER KASS, VOJENS

Telefon 20.

Telefon 20.

anbefaler sit store Lager i

***prima Kolonialvarer,
Isenkram, Glas og Stentøj.***

Et glædeligt Nytaar

ønsker

P. J. Schmidt, Vojens, Telefon 26.

Bog- & Papirhandel, Bogtrykkeri, Papir en gros.

Husk! Sæbehuset i Vojens.

Telefon 39.

Stort Udvalg i Cigarer, Cigaretter, Tobak.
Alt i Bageriartikler. – Konfekt og Chokolade.
Kortevarer.

Christiansfeld.

OTTO JØRGENSEN „NORD“

Telefon 37. ved Christiansfeld. Telefon. 37.

Manufaktur- og Konfektionsforretning.

Rødding.

Hans Chr. Andersen, Rødding.

Bog- og Papirhandel, Bogbinderi, Kunsthandel.
Lager af Tapeter. Tlf. 68. Fotografiske Artikler.

Paa Christophersens Café, Rødning,
Telf. 79. serveres en god Kop Kaffe. Telf. 79.

P. Feddersen,

Telef. 27. Sadelmager, Rødning, Telef. 27.

anbefaler sit store Lager i Seletøj.

Møbelpolstring og alle til Faget hørende Reparaturer
udføres.

L. P. Aakjær, Rødning.

Telefon Nr. 46. Arkitekt. Telefon Nr. 46.

Rødning Møbelmagasin

anbefaler sit store

Lager af alle Slags Møbler.

Telefon 7. S. A. Sørensen. Telefon 7.

Telf. 49. ***Chr. J. Ravn, Rødning.*** Telf. 49.

anbefaler: Tømmer og Brædder, Kalk, Cement,
Tagpap, Søm og Jernvinduer, Jernbjælker, Jerntag,
Tagsten, Drænsrør.

Husk at forlange Priser fra **J. Birkedals**

Bygningsssnedkeri.

Telefon 48. Rødning. Telefon 48.

Besøg Sæbehuset i Rødning

**Spare- og Laanekassen for
Frøs og Kalvslund Herreder
Rødning — Telef. 36**

Alle Sparekasseforretninger udføres.
∴ Sikreste Pengeanbringelse. ∴

H. Juhl, Rødning.

Telef. 20. **Maskinsnedkeri.** Telef. 20.

Møbelmagasin. — Lager af Liggister.

Alt Bygningsarbejde udføres.

Smør- og Margarinehuset i Rødning
anbefales.

Rødning Østerkro.

Telefon 5. **M. Christophersen.** Telefon 3.

**H. P. Johansen, Skomagemester,
Rødning.**

Stort Lager i Dame-, Herre- og Børnefodtøj.

MAX KAMPRAD, RØDDING.

Herrefrisør.

God Betjening. — God Betjening.

A. J. Markussen, Rødning.
Uhrmager- og Guldsmedeforretning.

Telefon 81. Grundlagt 1844. Telefon 81.

Johannes Buchard

Tlf. 1. RØDDING Tlf. 1.

Bank-Conti:
Haderslev Bank, Rødning.
Rødning Bank, Rødning.

Manufaktur - Konfektion - Hvidevarer
Sengefjer - Symaskiner - Skotøj
Rejseartikler - Lædervarer

A. P. Christophersen, Rødning.

Isenkram og Stentøj.

Stort Udvalg i Foræringer.

Gram, Gramby, Brændstrup.

Asbjørn Hansen, Gram
Handelsgartneri.

Viggo Dahls Gæstgivergaard,

Telefon 13. - GRAM. - Telefon 13.

Hyggelige Lokaler. ————— God Staldplads.

GRAMBY BANK ^{A/S} - GRAMBY

Aktiekapital: Kr. 275.000

anbefaler sig med alle
Bankforretninger.

Brødrene Hindballe,

Brændstrup.

Automobil- og Maskinværksted.

Olaf Aastrup, Gramby.

- Telefon 43. -

Mode -- Manufaktur — Konfektion

Prima damprensede Fjer og Dun. - Symaskiner.

R. ANDERSENS HOTEL

Tlf. Gram 22 - GRAMBY. - Tlf. Gram 22.

Lyse, hyggelige Lokaler, største
Sal i Haderslev Vesteramt.
Stor Staldplads. - Bilgarage.

Skodborg Kommunes Sparekasse

Sikreste Kapitalanbringelse.

Kommunen hæfter for Indskud.

Toftlund.

P. Lautrup, Toftlund,

anbefaler sin Skrædderforretning. Stort Lager af **engelske Stoffer, færdige Klædninger og Overfrakker.**

Klædninger sys med Tillæg for 32 Kr.

Central-Hotellet, Toftlund.

Chr. Rasmussen.

A. Truelsen, Toftlund, Telefon 10,

anbefaler som Specialitet:

Danske og tyske Kakkellovne og Komfurer. Prima engelsk og tysk Værktøj. Bygningsbeslag i stort Udvalg

Husk! Sæbehuset i Toftlund sælger til billigste Priser.

Handelsbanken i Toftlund.

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank.

Kontortid 9—12 og 2—5. Lørdag 9—12.

Telefon 1 & 32.

Alle Bankforretninger udføres.

Smør- og Margarinehuset
i Toftlund anbefales.

Valdemar Huusmann,

Toftlund. — Telefon Nr. 10.

Stort Lager i Landbrugsmaskiner, Cykler, Symaskiner, Gummi, Benzin, Benzol, Olie, Rømme, Bindegarn og Reservedele.

Førsteklasses Reparaturværksted.

Peter Nissen, Toftlund.

Malerforretning.
Tapet- og Farvehandel.

Toftlund Banegaards-Restaurations

anbefales.

B. Borck.

Adolph Petersen - Bageri, Konditori og Café.

Telefon 71. **Toftlund.** Telefon 71.

Ellen Petersen, Toftlund. - Broderi- og Skotøjsforretning.

Alt paalegnes og sys efter Bestilling.

Anbefaler mit Slagteri og Pølsemageri.

P. Jørgensen, Toftlund.

Telefon 39.

Jens Detlefsen, Toftlund, Tlf. 56

Alt paa Lager i **Herre-, Dame- og Børnefødtøj.**

Bedste Kvalitet til rimelige Priser.

Køb Deres Tobak og Cigarer i Tobakshuset i Toftlund hos

Laurids Callesen.

Besøg mit fotografiske Atelier.

Sadelmager Godsk Hansen, Toftlund,

anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

Lassen-Nissum, Toftlund,

Barberstue anbefales.

Thor Buchard, Toftlund.

Telefon 47.

Billigste Indkøb af

Telefon 47.

Manufaktur, Konfektion, Modevarer, Sko og Støvler.

Herre- og Dreng-Garderobe.

Største og eleganteste Udvalg i **Dame- og Børnekonfektion.**

Udvalg i Herre- og Dreng-Hatte. — Udstyrsartikler.

Altid frisk Kaffe

faas i Specialforretningen **H. C. Meyers Enke, Toftlund.**

Niels Hansen, Toftlund.

Bog- og Papirhandel, Bogbinderi.

Værksted for Indramning af Billeder. Lager af Tapeter.
Fotografiapparater og Tilbehør.

Hans Nielsen, Toftlund.

Telefon Nr. 2.

Trælastforretning og Byggematerialer.

Haandværkstøj, Køkken-Udstyr, Morsø Støbegods.

Johan Olesens Maskinværksted, Toftlund,

anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

Smedemester Westergaard, Toftlund,

anbefaler

Paalægning af Gummi paa Hjul.

Alle Slags Affaldsprodukter

købes af **P. L. Petersen, Toftlund, Telefon 49.**

Huder og Skind købes til Dagens højeste Priser.

P. L. Petersen, Toftlund, Telf. 49.

M. Hansen, Toftlund Nymølle.

Mølleri og Foderstofhandel

anbefales.

Jes J. Bruhn, Toftlund,

Urmager, Guldsmed og Optiker. Postgiro 6111.

Lager af Ure, Guld-, Sølv- og Nikkelvarer. Reparationer
udføres prompt, hurtigt, billigt og under Garanti.

Johan Ingwersen, Toftlund.

Telefon 73. **Bageri og Konditori.** Telefon 73.

Barcode

Støt Sprogforeningen

ved at købe

Sprogforeningens Almanak

Barcode

